

**מַאֲיָר בְּרֻעָם**  
**עִיר מְלוֹכָה**



# **עיר מלוכה**

**מַעֲיר בָּרְעָם**

**תבונה — מכון ספרותי חרדי**

©

**ALL RIGHTS RESERVED  
BY TVUNO**

©

כל הזכויות שמורות  
"תבונה"  
מכון ספרותי חרדי  
טל. 03-5705097

ציור העטיפה: ויקטור ברנדויץ' 0546380500

لوוחות: "פרנק" ירושלים

# התוכן

7 .....	פרק ראשון
14 .....	פרק שני
21 .....	פרק שלישי
27 .....	פרק רביעי
33 .....	פרק חמישי
37 .....	פרק ששי
43 .....	פרק שבעי
49 .....	פרק שמיני
53 .....	פרק תשיעי
58 .....	פרק עשרי
63 .....	פרק י"א
71 .....	פרק י"ב
78 .....	פרק י"ג
89 .....	פרק י"ד
100 .....	פרק ט"ו
113 .....	פרק ט"ז
124 .....	פרק י"ז
133 .....	פרק י"ח
147 .....	פרק י"ט
155 .....	פרק כ'
165 .....	פרק כ"א
175 .....	פרק כ"ב
181 .....	פרק כ"ד
192 .....	
199 .....	

סופה של גמלآل .....

המורדים שלא מרדוו .....

אורח מן הסערה .....

משימה בלתי אפשרית .....

רבות המערות בבקעת יריחו! .....

נרדפים על נפשם .....

פוך הקבורה .....

שמעיה בוקע את הצור .....

הגערים נופלים בשבי! .....

בחויצות ירושלים .....

החקירה .....

איך תוכיוו את השקר? .....

הסערה המשבחת .....

בן בית .....

הלויתו של צדיק .....

מתקפת נחל הקרון .....

מפלותיו של טיטוס .....

גיפתנן של שתי חומות .....

חלומו של טיטוס הופך לאפר .....

шибוי לא מוצא .....

טבעו בארץ שעריה .....

"שלחו באש מקדשיך" .....

מתוך ההפכה .....

אחרית דבר .....

מקורות .....

## **ספרי מאיר ברעם**

### **סידרת עלילות על רקע מאורעות העבר**

מלחמת החשמונאים

**אבן המזבח**

המרד ברומאים והחוורבן

**עיר מלוכה**

תקופת מסעי הצלב

**הפרנס מקולוניה** תקופה בעלי התוספות

תקופת רדייפות האינקזיציה

**האוצר הספרדי**

### **סידרת "שעון הקסמים"**

על חשיבות ניצול הזמן

**שעון הקסמים**

על חשיבות הזירות משקר

**מבצע אלול**

לدون לבף זכות

**עלילה בכפר**

## פרק ראשון

# סופה של גמלא

**א**ין זה קל לשבת במרומי דבשת הגמל ולהטיל טל מצד אל צד  
לקצב הלוכו. שבעתים קשָה לחצות כך את המדרבר האים,  
כשהשمش מפה ללא רחם והמים נתנים במושינה, ולמלא העין  
רק חולות לוחטים. ובמיחד קשָה הדבר לנער עזיר אשר לא הרגל  
ברכיבה, ולא חזה את המדרבר מעודו. כזה היה שמעיה, שעזב  
את בית הוריו שבחרדיב, בקצת מלכת פרס, ויצא למסע הארץ  
אל ארץ הקודש. הוא הפצר בהוריו להרשות לו להצתרף אל  
השירה הפעלה לירושלים את כספי התרומות והנדירים לבית  
המקדש ו"מחצית השקל" לקרבות האבוד, וכך אשר נעתרו לבקשו  
לא היה נער מאשר ממנה בחדריב בלה – אך עתה התנדיד ברפיזון  
על הדבשת הנשאה וכל גופו כאב ודראב. הוא לא תאר לעצמו  
כי לאחר ימי המסע הראושנים יכאב כל פרק בגופו, ראשו יכבד  
עליו ושפתיו ישועו לטפת מים נוספתה...

"ההעדר, שמעיה", קרא אליו יהודה, חברו למסע, "הנה הרי  
הגולן מתנשאים באפק. המדרבר הנורא מגיע לך!"

שמעיה הביט בו בדקווה: כאלו לא די היה במדרבר הנורא  
שעbero – עתה יהא עליהם להעפיל במשעולי הרים הנשאים...

"עוד מעט נגיע לגמלא, בירת הגולן", עוזר אותו יהודה, "שם ננית ונחליף פה!"

זו אכן הייתה בשורה מעודדת! שמעיה נזקק מאד למנוחה המבטחת...

הגמלים החלו להעפיל במשועלי הרים והאור הלה וھצטלל. רום קריירה רעננה את הרוכבים היגעים. הקברק חזר לעיניו של שמעיה, והערפל שבמחו הלה ונמוג.

"עוד מזקף אחד – וgamla תתגללה לעינינו", הכריז יהודה בגיל.

"gamla – איך שם מוזר!" מלמל שמעיה בפליאה.

יהודה חיך: "כשתראה את העיר, פビין פשר שם: היא דומה להפליא לגמל!"

עיר, הדומה לגמל? שמעיה הסתתקנו. התקשה לדמיין לעצמו כיצד יכולת עיר להזכיר לפהמה הגמלונית, "ספינת המדבר".

"חיפה ותראה", השיבו יהודה, "הנה היא לפנינו!"

ואכן, אף הגיחה השירה מפעוף לשבייל – ילייני הרוכבים התגללה מראה מפעים ומרדים.

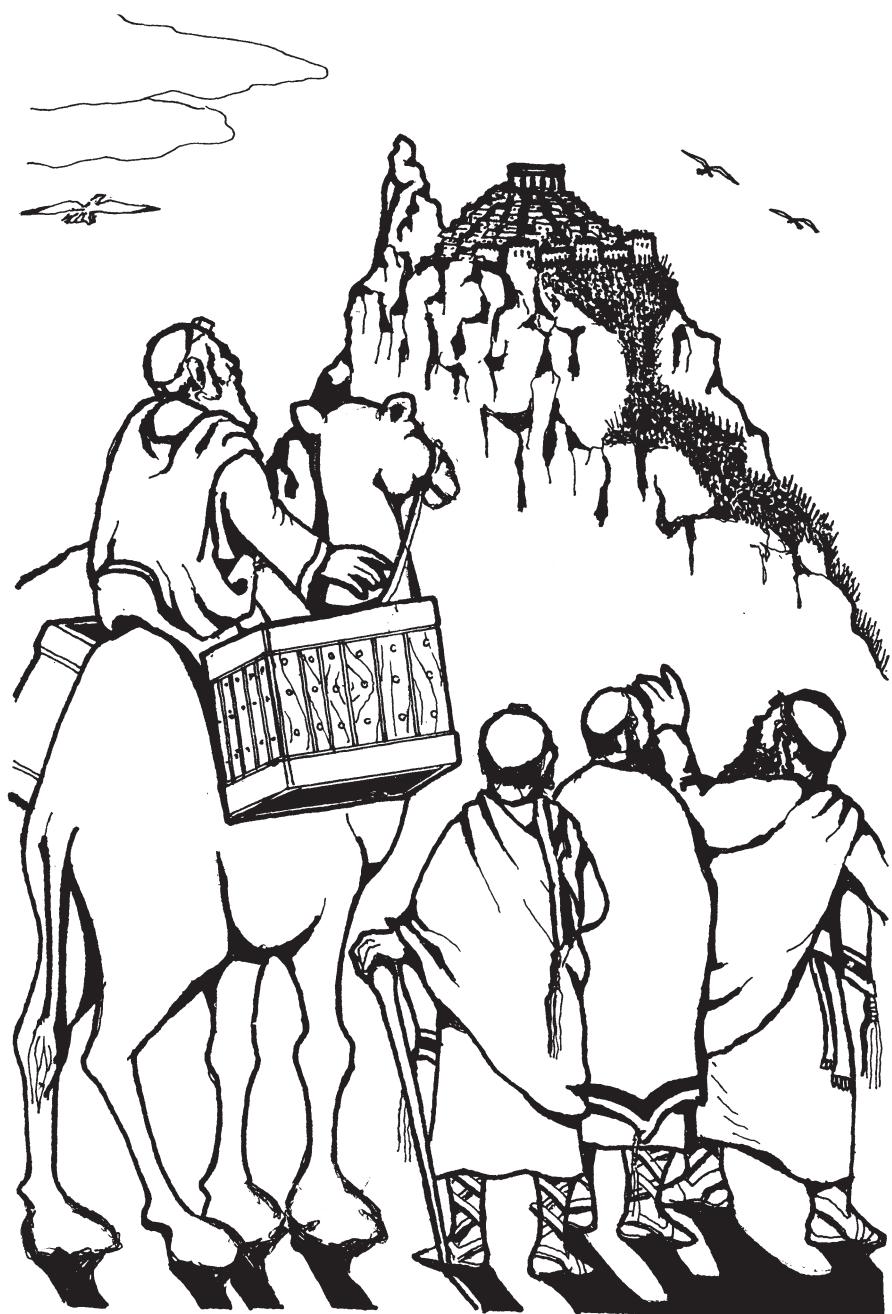
סביר סביר השפלו גיאיות עמקים, ומן התהומות עלה והתנשא הר גבעוני. הוא עלה בשפוע תלול והסתם בפסגה מחרדמת כרבשת גמל, ובמרבבו הזדקר סלע ענק שהשקייף על סביבתו בגאון צואר הגמל. אכן, מה של העיר מתאים לה להפליא!

ובפסגת הדבשת, בمكان בו מנה אף הגמל – נבנתה העיר עצמה.

בתייה חזיריים נראו מרחוק כקביות משחק הנאהות בנס בצלע ההר. קביות מגבבות בצדיפות וחוסות בצלו של הבניין הגבוב מבלם – בית הפנשת הנשא והמרשים ביפוי.

**סופה של גמלא**

---



מראה העיר הבנינה כאן נשרים במרומי ההר היה מרהיב ונורא  
הוד, אך לא הוא אישר היפה את אנשי השירה בתקה:  
חומה בזורה הקיפה את העיר מבהדרת – ולמרגלוותיה חנה  
צָבָא אֲדִיר וְהַטִּיל עַלְיהָ מָצֹרָה!  
אנשי השירה הביטו במחזה בתקה.

השמש שעמדה במרום הרקיע צבעה את הפל בצבעים חדים  
ועזים. הפטים הלבנים בהקו על רקע סלעי הבזלת השחורים,  
וחומרה האבן היתה מנפרת בהמון מגנים נרגשים. ולמרגלוות החומה,  
במזרד הר, נשטה מרבד של נחשת ממורת. מאות מגני נחשת  
נוצמו זה לזו במקשה אחת, וסתכו על הארים מפני מטר החצים  
שנטף עליהם מן החומה.

שמעיה התבונן במחזה האבעוני כאלו חזה בהזגה אלמת.  
השקט היה מחלת. שום קול לא הגיע אליהם بعد המרחבים  
העצומים. לא שאגנת מלחה ותרויות קרב, ואף לא אנקת פצעים  
וזעקות שבר. הפל דם, כאלו קפא במקומו. הפל, מלבד הלוחמים  
המתווצצים על החומה ואבני הבלתיראות שנראו מרחוק גרגירים  
שהרים הפתומים קשת על רקע שמיה התכלת הבHIRIM, ונוחטים  
בהמניהם בעיר הנזורה.

"מדוע מצופים הארים למרגלוות החומה?", לחש שמעיה  
בתהון, כאלו חשש להפריע את השקט המזרד, "מדוע לא יטנו  
מוחיז לטונה החצים?"

יהודה לא ענה לו. הוא הביט נכוו בעינים קמות והציג בידו  
דומם.

שמעיה עקב אחר האצבע המושטת, ונחרד:  
משהו זע שם, מפחית למראה מגני הנחשת. משהו נע בקצוב  
אחד קדימה, ואחוריה. קדימה, ואחוריה...

"**איל ברזַל!**" לחש יהודה.

שוב נסוג איל הברזל, ושב להסתערותו. אך הפעם לא נבלם בחומרה. הוא חדר לתוכה פנימה, וענן אבק לבנבן עליה וחתמך מן הפרצה. בו ברגע הורדו מגני הנחשת ותחום הזרקן ים של חניתות אשר נצחו לאור השמשquamati אויר מלכינים.

**הכאב האדיר עבר באחת מעמדת מצור ומגננה – להתקפה מסתערת بعد הפרצה שהבקעה!**

המן קסדות הנחשת נהרו פנימה, ושטפו את העיר כאש אדיר. בעבר רגע קצר נראו חניתות התוקפים מעברה השני של החומרה כשהן מפלסות דרך לתוקפים והזופות את מגני העיר במעלה ההר, לעבר הפסגה המתרנשתה מעל. היה זה מראה מזעזע בעצמתו. שטפון של נחשת ופלדה המתקדים באין מעוזו. קסדות ושריונים, חרבות וחניתות. גל אכזר הרומס כל הנקרה בדרכו!

**מגני החומרה נעלמו ואינם, ועל חוממותה של גמלָא הונף גם הגשר של היגיון הרומי.**

**גמלָא נכבשה!**

شمיעיה התבונן בנעשה באימה, אך לא יכול היה להתייק את עיניו מן המחזה האים. הרומים נהרו בהמונייהם بعد הפרצה ונרחסו ברחובות הארץים, כשהם נדחפים מאחור בידי חבריהם המוסיפים לנهر אל העיר המבוקעת. הם טפסו במעלה הרחובות כנهر העולה על גדרתו באין מעוז, הזופים אחר את המגנים האמיצים, שנפלו בזיה אחר זה. בΌμλא לא נותרו עוד אלא קשיישים, נשים, וילדים. אבל הקלהגים המימיים בדרכם, בחניתות מושתת, דוקרם – ורומים במגפיהם המספירות את הנופלים.

**תושבי גמלָא נסגו בבהלה מפני המוני הכבושים. רק דרך אחת נותרה לפניהם – לנוס אל פסגת ההר!**

ואכן, שמעיה הבהיר בעדת הנמלטים המעלילה ברחובות הצלולים. הם נראו מרחוק כערובוביה מנדרת של בגדי האבעונים של הנשים והילדים ולימאותיהם האחריות של הנקנים הכהדים. היה זה נגיד פה ממש, בין שפעת הנחתת הדורסנית להתקדמות ללא רחם, ובין הנמלטים המעתים, חסרי הייש...

ושמעיה המזועז ידע כי גורל הנמלטים נחרץ! עוד מעט קט יגיעו אל פסגת ההר – וילאן ימשיכו במונוסתם? התוקפים האכזרים ישיגום שם, בחרב בית הכנסת הנשא, ויתבחום ללא רחם!

והנה, הבורים הגיעו אל חצר בית הכנסת ופרשו את ידיהם אל על בתפלה, והאבא הוכבש ממשיק בהתקדמותו חסרת המעד... שורת נערים צעירים נערכה סביב הנמלטים ופניה אל התוקפים, במין מתחה מעוררת רחמים, מה חסרת אוניס וחלשה... קבוצת נערים בוגדים חומת חניתות אין סופה!

שמעיה רעד בכל גופו. הטרבח הפואר היה בלתי נמנע.

"רבענו של עולם", לחש ברפט, "אנא, האל אתה בנייך! אל נא תתגנמ' פצאנ טבחה..."

ולפתע ארע דבר מיזר –

שורת הבורים המלח לדרת במשעול!

הם לא ירדו – הם שעטו, דלגו. הם קפצו במورد, לנכח החרניות השלוחות. הם הסתערו לתוך שורות התוקפים, מסיטים הצדעה את החניות הארכות, והודפים בגופם את הלוחמים המעלילים!

הלוחמים המומים הפתחו לחלווטין. שרינטם הכביד ונשדקם המסרבל לא עמד בפני הנערים קלי הלבוש שהדרפו אותם במورد. הם אבדו את שווי משקלם ונפלו לאחור, על חביריהם הממשיכים

לעלות. התחוללה מהוֹמָה, שריון המתפרק בשרוין ומתקפת התנגשָׁה במתפרקת. המבוּכה התחלפה בבְּחִילָה, וחתילים הנואשים בקשו מפלט מפני הנערים הנזעקים ההודפים אותם מעל. אבל דרכַ המנוסה הייתה חסומה: היא היתה גדרה בהמוני חביריהם הממשיכים לעלות... באין ברירה טפסו החילים על גאות הבטים הנמנוכים, כדי שילא להפיח בין הגודדים העולים מלמטה והנעירים התוקפים מלמעלה. עד מהרה התמלאו הגגות בהמוני חילים.

בטי העיר נבנו על צלע ההר, כקביות מדרגות. עתה נגידשו הגאות בחילים חמוץים, עוטי שריון ונושאי מגן, וגנות החמר קרסו תחת כבד משקלם. החילים נפלו אל גג הבית שמתפרקת, ועפם הדרדרו גם אבני החריסות. משקלם של אלו הרס גם בית זה, והחילים השלכו אל הבית שמתפרקיו...

כֵּה נחרסו הבטים בשרשראת, והתוקפים נפלו מן האחד אל רעהו בensus דלוגים נורא ומרסוק עצמות – עד אשר נגרפו אל הפתהום הפעוקה מתהה, עטופים בברד אבני היריסות.

ומן העמק עלה ענита אבק והסתירה את המראה הנורא. האבק נמוג לאטו בשמי הפלחה, כאלו הסיר את הלוט מעל הפניה המרעישת.

עדת הנצולים עמדה בפינה הדר, בצלו של בית הכנסת הנשא. ונשאה את ידה אל על בחתלה הוזיה.

ובמושול היורד מן החומה שכנו דרכם כמה חילים המומים, בעוד גופות חביריהם מטילות בתהומות הנוראים.

אך בית הכנסת היה המבנה היחיד ששרד.

כל בטי העיר הפכו לעיי חרבות...

תושבי גמלָא נצלו בחסדי הבורא –

אבל ערים חרבה ואיננה – –

## פרק שני

### המודדים שלא מרדו

**פ**שׁ מעיה התקיק את עיניו מן העיר החרבה והתבונן בחבריו. הם היו חורמים כסיד, פיהם פעור ועיניהם לטושות נכחים. כלם היו המוממים ומזעירים.

יהודה הצליח להעלות על שפתו עווית של חיוך: "ברוך השם, הם נצלו בנס!"

"כן", אמר יוסף, מנהיג השירה, "וזהו גם הצלחנו שלנו: אנו הזקנו בזאת, כי המרד פרץ במלוא עוז!"

מרד – פרושו דרכים משבשות וערים נצורות, שלא נוכל להחליף בדין כח ואף לא לרוץ צידה ומazon...

מרד – פרושו לגינות רומיים הממלאים את הארץ: נcornים לקרב, ורואים בכל יהודי אויב מר!

מרד – פרושו להקות שודדי דרכים פורקי על, שוחרי תגרות ותאבי בזה...

מרד – הריהו המוני פלייטים חסרי כל, מזוי רעב, המחרפים את נפשם בעבוד קפץ קמח ופרותה נחשת –

ואנו אנשים מעתים,

ולפנינו דרך רחקה ומסכנת –

וְאֵנוֹ נוֹשָׁאים עַמּוֹן אֹצֶר יָקָר, נְדֻבּוֹת אֲחִינוֹ לְבִתְּ הַמִּקְדָּשׁ. אֹצֶר  
יָקָר – וְקָדוֹשׁ..."...

הסנה הנשכחת להם הקפילה את ערנותם וחדלה את חושיהם.  
עיפותם הרבה נגזה, ואת מקומם פפסה זהירות עירנית ודרוכה.

הם נעו בלילה אפלים, כשהם עושים את דרכם במשועל  
עקלתוֹן, להמנע מהתקלות במשמרות הרומיים ובכונופיות שודדי  
דרכיהם. אך עברי את הרי הגולן וחציו את נהר הירדן. הגיעו אל  
הגליל –

ונחרדו!

הגליל הפורח והמשגשג נחפה לעיני חרבות. הערים הגדולות  
זרפת ויפה, טריכי וגוש חלב נחרטו עד היסוד, ויושביהם נפלו  
לפי חרב. המוני כפרים פורחים נשרפו ונבזזו, ותושביהם נפוצו  
במרחביה ההרים ללקט עשבי מאכל ופירות פרא.



אנשי השירה נתקלו בהם בכל מקום: פליטים מיאשים, מזין רעב וחרסרי כל...

הם חילקו עפם את שירי מזונם, ושמעו מפייהם על מלחמת הגבורות של ערי הגליל, על המצור הנורא והחרבן האים. הרס ושממה, טבח ובה...  
על מה ולמה?

מי אחראי לאסון הנורא? מי הניב את נס המרד בחסר אחריות, מבלי לראות את הנולד? משלו נקרו במלחמות בעקבשות, והם לקטו את התשובה הנוראה משפורי הפליטים, ממושפטים מקטעים ומשברי ידיעות. והאמת שהתגלתה הייתה מחריקה – לא היה כל מרד...

אמת, השלטון הרומי הכביד את עלו ללא נשוא. הוא הטיל מיסים כבדים, הרג וחמס ללא משפט. הגדיל להרשות נציב הרומים, פלורים, שהסית את התושבים הנברים בשכניהם כייהודים – והשליך לכלא את נציגי היהודים שהעו להتلון בפניו... הוא לא הספיק בפרעות הנוראות ובמיסים הכבדים, אלא שלח את חילו לירושלים לטבח בה טבח ולשוד את אוצרות בית המקדש וכלי הקודש.

והנורא מפל היה, כי נמצאו לו לפטורים העריז משפחתי פעללה מבין היהודים – מפלגה תומכים שעמדה לצדוי יהודים, שגבו עבورو את המיסים הכבדים ועוד חמסו וגוזלו בכפלים. יהודים, שהצדיקו כל מעשה עולה ורשע והוציאו עליהם עשות מונים!

מי היה הבוגדים בעפם, משרותיהם של החזירים הרומים?

היו אלו האדוקים.

هم, שפכו בתורה שבעל פה ובמסורת הדורות ולעגו לכל קדש, והעם קיאם מתוכו והוקיעם לדראון – הם גמלו לעם בשנאה ובמשטמה, ולא בחלו בהלשנה בזיה וברדיפה עד חרמה.

שתוף הפעלה הנפשע בין האחורי הרומי חסר הרחמים ועדת האדוקים המתנכרים לעם, הביא את היהודים הנדאים במלכידת נוראה: הם לא יכלו להתлонן בפני הקיסר ולבקש את הגנתו של הנציב האכזר – משום שהלה יbia בגנגדם את עדותם של תומכיו האדוקים המהלים ומשבחים את טוב לבו ונקיון כפיו... וקיסר לא יחקר ולא ידרש. עיניו אלו יהודים ואלו יהודים. מסכים הם בינם – יבוא הנציב ונשליט סדר...

רק דרך אחת נותרה לעם המדקא: להזכיר את הקיסר להתרебב בנעשה, ולשבכנו כי האדוקים אינם מיצגים את העם.

אך כיצד יעשו זאת?

העם כלו החלped סביר מנהיגו הבלתי מערער, גדור הדור וזקן החקמים: רבן יוחנן בן זפא, תלמידו של היל הזקן.

רבן יוחנן בן זפא הכריז על הקמתה של "מלך התורה", והעם נענה לו בהתקבות ללא מצרים: הנה שבו ימי הזהר של המשמונאים הקדמונים, מתחיהו ובניו!

וגם נשיא יש לה, למלך התורה: רבן שמואן בן גמליאל, נינו של היל הזקן – מזרע דוד הפלך, נאר למלכי יהודה.

ואף בית מחוקקים שעיל פיו ישק כל דבר – היא הסנהדרין הגדולה היושבת בלשכת הגזית, ודיניה סמכים מרבותיהם דור אחד דור, עד למשה ובינו מקבל התורה.

והתקינה שהה לפעם בעם ישראל, כי הנה חozרים ימי הזהר והאור.

רבנן יוחנן בן זכאי שלח שליחים לכל קהילות ישראל לכלם וילעוזיד את לבם.

הוא בוצר את חומות ירושלים וצבר בה מזון וצדקה אשר יאפסרו לה לעמוד במצב ממשך, מזון אשר יוכל לכלכל את רובות תושביה במשך עשרים וacht שנה.

היה זה כמחציתו וחצי, ששוב אי אפשר יהיה להתעלם ממנו. היה זה משללה נבונה וניצגה אמתית של העם, שהיה הכרם לדבר עמה. והיא לא בקשה לפך מעלה את על הקיסרות האדריכלית – אלא להדיח את הנציב הרשע והאכזר ולנשל את עדת האזרוקים תאבי הבצע החושים בלבד.



ממטבעות מלככת התורה:

עליה תאנה, מעצי שבעת המיניהם, וסבבו הכתובת "לחירות ציון", חירות מאכזריות הנציב הרומי ומכפיית הצודקים.

אבל הנציב ה策ור וחבריו האזרוקים לא השלימו עם הרכחתם. האזרוקים בחרו באבן בני עם על פניהם אבוד כחם.

הם מַהֲרוֹ אֵל הַקִּיסָּר בְּהַלְשָׁנָה נוֹרָאָה עַל אֲחֵיכֶם :

"מִרְדוֹ בֶּבֶךְ יְהוּדָי !"

בְּכֹךְ הַמִּיטָּו חַרְבָּן וְהַרְסָעָל אֶרְצָם וּבְנֵי עַפְּם, וְהַפְּקִירּוּם לְמַצְזָר  
וְלִטְבָּח חַסְרָ רַחֲמִים.

וּבְכֹךְ לֹא דִי : הַאֲדוֹקִים צְרִפוּ אֶת חִילָם לְלִגְיוֹנוֹת הַרּוּמָאִים  
וְהַסְּתְּפָחוּ אֵל מְחַנָּה הַצָּרִים ! וַיִּתְרֵא עַל פָּנָן – בְּהִיוֹתָם בְּנֵי הָאָרֶץ  
הַכִּירּו אֶת דָּרְכֵיכֶם וּמִבּוֹאוֹתֶיכֶם, וְהַסְּגִירּוּם לְפָנֵי הַשׂוֹנוֹנָאִים.

בָּאֵשׁ הַחַרְבָּן שְׁחַצְתָּו קָוָו לְהַפְּגָעָה לְאַפְּרָא אֶת שְׁלֹטוֹן הַתּוֹרָה,  
וְלִהְמַשֵּׁיךְ לְהַתְּעִיל בְּשָׂאִירִית הַפְּלִיטָה.

וְהַגְּלִיל אֲכַן עַלְהָה בְּלַהֲבוֹת : פְּלִיטִי הַהְרִיסּוֹת שׁוֹטְטִי בְּהַרְיוֹ  
הַשׂוֹמְמִים, חָסְרִי כָּל וּמַזִּי רַעַב.

"לֹאָن מוּעָדֹת פְּנֵיכֶם ?" שְׁאָלוּם בְּנֵי הַשִּׁירָה שְׁנַתקְלָו בָּהֶם בְּדָרְכֵם.



**מִמּוֹתְבֻּוֹת מִמְלָכַת הַתּוֹרָה:**

עַנְפָּרִימְוּנִים מִפְּרִורָת שְׁבָעַת הַמִּינִים, וּסְבִיבָו הַכְּתוּבָת "יְרוּשָׁלָם  
הַקְּדוֹשָׁה". אֲבוֹתֵינוּ הַשְׂתָמָשׁו בְּכַתְבַּבְּהַעֲתִיק מִכְיוֹן שֶׁלֹּא רָצָו לְהַשְׂתָמָשׁ  
בָּאֲוֹתָיוֹת הָא"ב הַקְּדוֹשִׁים לְצַרְכֵי חֹולָן. פָּאָר הַדּוֹר לְהַרְמָב"ם סִימָן ז'.

"לִירוּשָׁלָם !" הִיְתָה הַפְּתַשׁוּבָה הַגְּלַחְבָּת, "לִעְירַ הַקָּדָשׁ. שֶׁם פּוֹרָח  
שְׁלֹטוֹן הַתּוֹרָה בָּמַלְאָ אָנוּ ! וּירוּשָׁלָם בְּצֹוֹרָה וּמְחַסְנִיהָ גְּדוּשִׁים

בצ'יקה. היא נכונה לקדם את פניהם הרוּמָאים ומשרתיהם האזרקמים, ובכ'חה לעמוד במצור ממושך ולהכריח את האויב לכורות עמה שלום מכביד. שלום, אשר בו ישלו הרוּמָאים בארץ – אף חכמי התורה ינהלו את ענייני העם על מי מנוחות.

או איז ננקם באזרקמים על החרבן וההרס שהמיטו علينا – ונשעם את הריסטומינו על ארני התורה!"

ליישׁלים, אל מלכת התורה –

הן זו היהת גם מגמת פניהם של בני השירה!

בין הגליל החרב לירושלים הנצורה חצצו עמק בית שאן והרי השומרון – והם היו מישבים בינוים וشומרונים, ידידי הרוּמאים ושונאי ישראל משבעים.

והם ארבי לפלייטים על כל צעד ושער, והכיוון כל משעול נמסטור...

## פרק שלישי

### אורח מון הסערה

ס ערה עזה פקדה את בקעת יריחו.

רוח עזה שrankה בין שדרות הtmpים, וגם זלעפות הצליף על כפותיהם. הקזקי הברקים פלחו אתשמי האפל כאלו שוט, והרעמים ענו לעטתם בגניחות כאב. לאלו בקשו להdagים את מוארות הארץ הנאנקת מחת על הנוגש.

כפר זעיר שכן לו בעמק, נחבא אל פאתיה של חרש הtmpים. בבקעה קטנה בירכתי הכפר ישב נער מבהיל והאזור לילת קром הזרעפת, כשהוא נרעד לשמע מטחי הרעם המתגלגל.

"אבא", שאל בחשש, "אין אלו גשמי ברכה?..."

"לא, בני", אישר האב בכבד ראש, "אלו הם גשמי זעם וזעף!"

"ה' כועס עליינו, אבא". נרעד הנער. "מדוע?"

"מדוע, יוזע", חזר האב כהה על השאלת, "ומדוע נמסר השלטון למלכות אדום הרשעה, ויושביה נתונים להרג ולהרס, למשיכה ולbez? ומדוע זה ארבעים שנה נפתחים שערי היכל הכהדים מעצם, בכל חצות לילה – לאלו מזמינים הם צר ואויב להכנס בשערי המקדש? ומדוע צם רבי צדוק כבר ארבעים שנה לבטל את גנות החרבן וטרם נענה?"

"אכן, מודיעע?" קרא הנער בחם, "ויהרי כל העם שומר תורה ומצוות, וסר למרות הסנהדרין. כלם פפופים לנוシア מבית דוד, ומוצפים לモץא פיו של רבנן בן זפא. היישבות פורחות וגדרות תלמידי חכמים, לא היה כדור זהה מימי חזקיהו מלך יהודה! ומודיע נגף הה' את צבא סנהדריב מלך אשורי לפניו חזקיהו המלך – ואלו הרומים ארים על ירושלים בבטחה?"

"חזקיהו היה מלך צדיק שמלך על עם צדיק", השיב האב. "אבל עתה השתקלו עליינו האזרקים הזרים! הם משתרעים על העם, ולוועגים לכל קדש. הם פושטים את עוזו ומוציאים את דמו, ובאים למסתת ולקבלת... הם קונים את הכהנה הגדולה בצעם ספר, כדי שיוכלו להשתלט על אוצרות המקדש ולחמס את המעשיות בכם הזרוע מבלתי להותיר מאומה להמוני הכהנים. ובשבורת המקדש עצמה הריהם רומים כל קדש: כופרים בנסוך הימים ומשנים את שבودת יום הפורים – הייטב בענייה ה', היראה ולא יתר אפו?!"

"אבל עתה הגיע הקץ למלוליהם!" קרא יונז. "הן קמה ונוסדה ממילכת התורה, והאזרקים גרשו מן העיר! גם הפלן הגדול האזרקי הודה בחרפה, ותחתיו מנה רבי ישמעאל, המזכיר את השם בסלודין פמלאך ממורים..."

"מי יתן והיה דבריך, וישוב ה' מחרון אפו", הניד האב בראשו, "אך האזרקים עדרין לא מגרו! הם מתבאים בעיר העלונה, ומתכוננים להшиб מלכחה שערה. הם גרמו לאבדן הגליל, ועתה חפצים הם להביא לחרבן ירושלים..."

וכאלו לאמת את דבריו, החריד את החדר רעם אדר.

הרעם נחלש ונמוג – והוא נשמעו נקישות רפות בדלת הבקתה.

האב והבן החליפו ביניהם מבטי פמיה וחרדה. מי עלול להתಡפק על דלתם בליל סער שכזה?



האב קם ממקומו והסיט את בריח הדרلت. הריהם העזה פרצה פנימה, וככבה את נר השמן הוציאר.  
בוחדר השטרורה אפלה.

הוא נסה לשוב ולסגר את הדלת – ונפתח לאחוריו בבהלה:  
דבר מה תחכק לרגליו, נדחק ונכנס אל החדר חשוך!  
לא היה כל טעם לסגר את הדלת:

יתכן ששחית טרפ נמלטה מפני הסערה אל הבית המוגן, פלום יונעל את הדלת ויכלآل את חמיה בחדר?  
והרי בנו יושב שם בחשכה, בכספי אחת עם חמיה הנוראה...  
היא הרפה מן הדלת, והריהם תלשה אותה מיד ופתחה אותה לרוץחה.

הגשם חדר פנימה במתח עז, ומילא את החדר בריסטי מים קרירים.

ולפתח הבזק ברק, ושטף את החדר באור מסמך.  
האב נחרד:

למרגלותי רבן אדם, בגדיו נוטפים מים וכל גופו רווד.  
הרעם התגלgal וכא. האב יצא והגיף את הדלת. הוא שלה מפיסו את אبني החלMISS והדליך בעורתן את הנר שכבה.  
"מהר!" פקד על יוועזר, "הבער עצים ושפת קדרת מים"  
הוא רכן על הזר המטול לאץ, נשאו בעדינות והשכיבו במתה.  
במקום בו נקוטה שלולית מים גדולה.  
"מסכן!" מלמל האב, "לשוטט בחוץ במזג אויר שפזה! הבט

בו, כמה בחרוש הוא, תשוש ומרעב... בונדי מפליטי ירושלים  
אשר נמלטו מן המצור..."

לשמע השם ירושלים פקח הэр את עיניו: "ירושלים" – מלאל  
כהוזה.

"אל נא תתרגש", הרגעו האב, "נום והחלף פה... הנה, עוד  
מעט ירתחו המים!"

"ברוך השם", מלאל הלה, "בית היהודי, מזינה קבואה בפתחו..."

"בונדי!" התקשא האב, "בקעת יריחו כליה יהודית, מן הירדן  
עד ירושלים!"

עיני הэр נצטו בהתרגשות: "האםן? מכאן ועד ירושלים יקרו  
בדרכי רק יהודים! וירושלים – האם קרובה היא?"

"כמזה וחמשים ריס. אך לפחות זה תשאלני, הן ברגליך עברת  
את הירק!"

"לא, פני מועדות לירושלים... מה וחמשים ריס – מחר לעת  
כזו איה אפוא בירושלים, איתה בחדר המקדש!" בשארית כחו  
נשה להתיישב, התקינה נסכה בו פה.

"לא תוכל. הירך קשה, הררית וצחיחה, סערה נוראה משטוללת  
בחוץ, ואתה כה תשוש ויגע... עלייך לנוח ולהחליף פה בטרם  
פמשיך בדרך!"

אבל הэр היה נחיש בדעתו: "בדרכים קשות מלאו עברתי,  
בשער ובקריה... דרך כה ארפה עשית – אל נא תעכبني בסוף  
משמעות..."

"מאיין אתה, מהicken באתי? כלום הנך מפליטי הגליל החרב –  
ואילוי מנצולי הפרעות בסוריה?"

"מןחוק, הרבה יותר רחוק", ענה הזר לאטו כשהוא עוזם את עיניו, כאלו נזכר בחלום שגמוג. "מחזיב רחוקה באתי, מירכתי מלכחת פרס... נשאנו עמנוא אט כספי הקדשים לבית המקדש" –

## **פרק רביעי**

### **משימה בלתי אפשרית**

**ה**- שמן שבער הלה וחתם עט, אף הנסנים היו שבויים בקסם ספורה - של האורח שהפתיעם. הוא ספר על נפילת גמלא ועל חרבן הגליל, על פגישתם עם פליטי החרב והצדקה שאזלה בכליהם. הוא ספר כיצד חדרו לב השומرون העוזין, נתקלו במשמרות רומיים ונלחמו בפורעים נכרים. הם התנסו בקרבות ובמנוסה בהולה, ברעב ובמלחמות. נחאו בנקי קרים, וקבעו את חליהם בזה אמר זה...

"מספרנו הלה וחתם עט. אנחנו נפללו חללים בדבר וברעב, בפצעי קרבות ובתלאות הדרכה. וכל אחד מהם, בהגיע עתו, השביע את חבריו הנוגרים כי ימשיכו בדרךם ללא אותן ולא רתע. שלוחי מצהה הם, ועיניהם אחיהם נשואות אליהם להביא את הספר נדריהם אל בית המקדש. אין להם רשות לסתות, אין הם בני חורין לעצר בדרךם... כה השבעונו הנופלים. ואמש מטה יהודה, חברי הארץ. ונותרתי אני שמעיה לבדי בארץ זרה, ארץ ציה ואיבר. קברתי את האוצר בקרקע וסמנתי את מקומו. ומהשכתי בדרך לירושלים, למסור על מקומו לכהן הגודול. בשארית כחותי הילכתי, עד אשר הכרעתי הסערה..."

ובכפי עצור הרטיט את כל גופו.

"הַתְעוֹדר, שְׁמַעְיָה", אמר האב בקול רם. "מן הַשָּׁמִים יִסְיעֻךְ  
לֹמֶלֶא את שְׁלֵיחוֹתךְ. אֲךְ עַלְיךְ לְנוּחָה וְלְחַלְיף כֵּחַ!"

"אָנוֹחַ בִּירוּשָׁלָם... רַק מֵאָה וְחָמֵשׁ רִיסִּים לִפְנֵי. אַחֲם תְּרִיכּוֹנִי  
בְּדָרְכִּי, הָאִין זֹאת?" עִינָיו שְׁטוּפוֹת הַדְּמָעוֹת נְשָׂאוּ אֲלֵיכֶם בַּתְּקֹנָה.

"בְּנוֹדָאי – אֲךְ הַדָּבָר אִינוֹ כַּה פְּשָׁוט! גַּם אִם הַתְּלַחְבּוֹתָךְ תַּגְּבִיר  
עַל חִלְשָׁתָךְ וּתְצִלִּיחַ לַעֲבֹר אֶת הַמְּדָבָר הַשָּׁמֶם – תַּקְלִל בְּלִגְיוֹנוֹת  
הַרּוּמָאִים הָצָרִים עַל הָעִיר" –

"אַנְיִי אָסְתַּנְן בַּעַדְםָ! אָעָרִים עַלְيָהָם! ... אָגַע לִירוּשָׁלָם וַיְהִי  
מָה! אַנְיִי חַיֵּב לְהִגְשִׁים אֶת שְׁלֵיחוֹתִי, לְקִים אֶת שְׁבוּעָתִי לְחַבְּרִי  
שְׁנִפְלוּ"...

אָכָל הָאָב הַמֶּשֶׁיךְ, בָּאָלוּ לֹא נִקְטָעוּ דָבְרָיו: "וְאִכְףֵּם תַּבְקִיעַ  
לְךָ דָרְךָ בְּעֵד מִשְׁמָרוֹת הַרּוּמָאים, יִשְׁאַרְוּ שָׁעַרִי הָעִיר נְעוּלִים בְּפָנֶיךָ.  
לֹא תַרְשֵׁה לְהִכְנֵס לִירוּשָׁלָם וְלַתִּיאַכְבֵּב פָנַי הַגָּדוֹל!"

"אֲךְ מַדּוֹעַ?!" קָרָא שְׁמַעְיָה בַּתְּדַמָּה, "וְהָרִי בִּירוּשָׁלָם שׂוֹלְטָה  
מַמְלָכָת הַתּוֹרָה!..."

"אָכֵן מַמְלָכָת הַתּוֹרָה שׂוֹלְטָה בִּעֵיר – אֲךְ אֲנָשֵׁי שְׁמַעְיָן בְּרִ  
גַיּוֹרָא מְטִילִים עַלְיָהָם מָצֹור!"



מִמְטָבֻעוֹת מַמְלָכָת הַתּוֹרָה:  
מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל, אַתְרוֹג וּסְבִיבּוֹ שְׁנִי לְוּלְבִים אַגּוּדִים

משמעות היה מבלבל לחלווטין. שמעון בר גיורא – מיהו, ואיך יכול הוא להטיל מצור על עיר כה גדולה? ואיך יטיל מצור, הן הרומיים הם הארץ על העיר!

"אני מבין", מלמל, והאב הסביר: "שמעון בר גיורא הוא פוחח עז פנים, אשר קרא תגר על שלטון הרומיים. הוא חף בעצמאות, בפרקתו על זרים, ומוכן להציג זאת במחירותם הרבה, הרג והרס של חיליו האויב – ושל לוחמייו שלו, ושל המוני האזרחים השלונים... דרכו היא אכזרית, מסכנתה – ותועה! אין כל חתר לשפך דם למען עצמאות מדינית ערטילאית. אין זו דרפט של חכמי התורה, השואפים לשמרתה מתוק שלה ומרגוע – ואפלו יתנויסס הנשר הרומי על ארמון הנציב. בלחש חכמי ירושלים נאלץ שמעון לצאת את העיר ולהניח לתושביה. הוא אסף סביבו לוחמים פוחזים ופליטים מיאשים ופתח במלחמות חרמה ברומיים. מעשי ההתקאות שלו עזרו לאזרקים לשכנע את הקיסר כי אכן פרץ מרד בארץ, ויש לדכאו בחזק יד..."  
"הוא גרש אפוא מירושלים!" קרא משמעות בקהל.



ממבעות ממלכת התורה:  
בזק זהב, מכל השרת במקדש

האב עשה פניו. נבר היה בו, שאינו אוהב שקטעים את דבריו: "כאמ' נסדה בירושלים מלכת התורה והצדוקים נחרפו אל העיר העלונה, הבינו שזו שעתם האחורה: הם הדרו ממעמדם, ויד חכמי התורה על העלונה. השלונות יפiero בהנחותם של חכמי הדור – והצדוקים ישכחו מלב..."

ואז עשו דבר נורא. הם בחרו להמית שואה על עצם ועל העיר גם יחד:

הם פתחו את שער העיר העלונה בפני שמעון בר גיורא וחבר לו חמי!

הצדוקים – משרתי הרומים ועבדיהם הנאמנים – הזמיןו את הלוותם ברומים עד חרמה לטל לידיו את השלטון...

הם פחדו שחכמי התורה יכרתו ברית שלום עם הרומים על חשבון מעמדם של הצדוקים, והחליטו לחבל בשלום ולגרור את העיר לאבדון!

ושמעון יצא. ומהדבר הראשון שעשה, היה הוציאם להורג של ראשיו הצדוקים... בкус הבahir להם שלא בא בתור שוף – כי אם מלך עריין!

והצדוקים קבלו את הדין: עדיף בעיניהם מלך עריין מבניעה לשולטן התורה...

שמעון בר גיורא לא הסתפק בשלטונו בעיר העלונה. הוא בקש להכני את העיר כליה תחת דגלו, ולגרור אותה למלחמה התאבדות ברומים. באכזריותו של ממורמי העיר העלונה חצאים בערים, שרפו את מחסני המזון שהכינו חכמיño למען תעמד העיר בצד הממשך – כדי להזכיר את העם לצאת למלחמה יאוש.

חכמי התורה שוחרי השלום והשלום התגוננו בנגדו בכל עז ומנו את יוחנן בן לוי מגוש חלב במפקד ירושלים – ומלחתה לו מפנים ומ向外: הוא חייל להלחת ברומאים המבקשים להכנייע את העיר במצור, ולהדרי את שמעון החפץ לכבש את השלטון בסערה.

ושמעון בר גיורא שוחר המלחמה חושש, שחכמי התורה יכרתו ברית עם הרומים, השלום ישוב לשור הארץ וכל מזמתו תופר – על בן כבש את שעריו ירושלים, והביא אותה במצור מבעניהם. אין יוצא ואין בא...

רואה אותה שמעיה: קשה היא הדרך לירושלים, אך הפנישה אליה קשה שבעתים!"

האב סים את דבריו ובחדר השתרעה דממה מעיקה שהפרעה בהדי רעמים רוחקים. הנר דעך וכבה, ובחשכה נשמע קולו של שמעיה: "נסבעתני ואקיימה! אמשיך בדרךי ויהי מה, זה יערני"...

"בודאי", ענה האב, "אך אין סומכין על הנס. אפילו שמוآل הנביה התיירא ללבת בדרכם מסבנת, ובקש לעצמו תחבולה! כשההלך למשח את דוד למלך, לקח עמו עגלת בקר, שיחשבו שהולך הוא להקריב קרבן"...

"אחפוש אפוא תחבולה", מלמל שמעיה.

"יש بيدي להצעיך אחת, אבל ציריך אמנים לחפשה", אמר האב, שבקש למניע מאורחו לצאת ל Kunyat הסכנה, ולהעסיקו כאן, בסביבה הקרויה. "מצא את פתחה של מערת צדקהו!"

"צדקהו הפלך!" קרא יועזר בתפהון.

"אכן, הצדקהו מלך יהודה, אשר נפל בידי הבדדים בעת חרבן בית המקדש הראשון –

הוא נמלט מירושלים הנצורה במערה שנכ儒家 מביתו עד לבקעה יריחו. אך חשב להנצל מנובאת ה', שיטפס החיים במלבדה.

אבל אי אפשר להמלט מגזרת הבורא!

על פסגת ההרים נראה לפטע צבי בודד. חיל הפשדים ערכו אחוריו מצד, אף האבי קל הרגלים מתל בהם. הוא דלג בהרים ובגיאיות, ועצר במנוסתו רק כדי להבט לakhir בחתרס גליה... התילים לא נכוונו לחייה האziel, ורדפו אחריה ללא אותן בהרי יהודה, ועד לערבות יריחו הגיעה. ושם, בערבה, נעמד האבי על פתחה של מערה אפלה.

וכאשר עמדו קורדים ללבדו – הgit ממעמקי המערה צדקיהו מלך יהודה, ונפל לידיים כחיה בכת, לדברי הנביא...

והאבי זנק ונעלם במרחבי הבקעה. הוא מלא את שליחותו..."

"זעטה – הקץ לדברים. עוד מעט יעללה השחר ומצפה לכם עבודה רכה: לגלות את פתח המערה. נוחו, אפו, בני, והחליפו כח!"...

"אבי!" קרא שמעיה, "יום חדש עומד להפצע, ואני טרם הפלתי ערבית!"

## פרק חמישי

### רבות המערות בבקעת יריחו!

ל מחרת היום נקרו עקבות הסערה בpell. פפות דקלים עקורות: بواسו שלוליות מים וקרקע היפה לעפת בז טובענית. לא היה זה יום מתאים לחופשים, אך שמייה היה נחש ברעהו: אם לא יצא למטה את פתחה של מערה צדקהו, יצא בדרך המסתנה בגפו, וינה להתגנוב לירושלים דרך לגונות הרומיים ושמורות האזרקים! וכך לא יכול היה מאrho להסכים, ובלב פבד בקש מבנו שיתליה לשמייה בסריקת מערות הסביבה.

חבל היה לו על יום הלאים של יווער שייתבעז בחיפוי סרק, אך זהו פקוח נפש. יש להעסיק את האורח הנלהב, כדי שלא יסכן נפשו בין משמרות הרומיים ולא ינסה לחדר לעיר הנצורה, השטועה במלחמת אחיהם. יבלgo זמם בסריקות סרק, וישבו בערב היום עיפים ומאנזיבים: הן ישן מערות כה רבות בסביבה!

אלו אף ידע אלו הרפקאות יעברו על השנים – –  
שמייה ויוער חזו את מטעי הדקלים וטפסו לרמה המקיפה את הבקעה הפוריה.

קשה הטעוס בהרי יהודה האחים, אך קשה הוא שבעתים לאחרليل סערה, כאשר הקרקע באית וחקלקה, האבנים חשופות

ולחחות, וחרות הקורה מצליפה ומרעיה... הם דלגו משלע לסלע מעל לתהומות פעורים וחדרו לנקיי מערות אפלים. שם האטו אש בפלheid וסקרו את פנים המערה.

עלום קסום ומפלא התגלה לעיניהם. הם נקלעו למערות שהתרחבו ונבאו עד אשר דמו לאולם ענק וצופן סוד, שאור הפלheid לא הגיעו לקצהו, שם חשו עצם כה קטניים ופערוטים, כאמד גחליליות. והיו מערות בהן ירדו נטפי ענק והשתלשלו מן התקורה הגבוהה כבדלי גרות קפואים, וכנגדים עלו עמודי נטפים מן הקרע העסלעית והסתלסו בלא מעליה בעמודי עשן. המחרזה היה מפעים ונורא הוז – פאלו החיצו לתוך לווע הפעור של ענק מרושע וחזו במלתעוטיו המחדדות, העלינוות והתחנות. ועוד מעט ויסגרו המלפות, ויטחנו בתוכן את שני הצופים –

אבל היו גם מערות קודרות, ללא קרטוב יפי והדר. מערות צרות וארכיות ונקיים מתפצלים ומ�팦לים, ללא תכילת וללא קץ. הם זחלו בתוכם ונגפו בחליקי אבניים וכבליות סלעים, החרידו מרכזם לטאות ועתפאים, ושבו על עקבותיהם חבולים ומאנזבים.

"שבועות ארכיהם נוכל לבנות בחפש מיגע", התאונן יוועזר בתסכול. "כה רבות המערות בערכות יריחו!"

שמעיה היזקף, ונמן בו מבט קשה: "סבלנותך פקעה בעבר חי יום – ולאו אני מתחדי בשליחותי חדשים ארכיים וטרם אמרתי נואש... אם קקרה עלייך רוחך, הנך רשאי לשוב לביתה. אם שיך בחפושים לבי!"

"חלילה" – נעלב יוועזר. הוא לא יעזב את חברו לנפשו בערבה!  
הורה!

הם המשיכו להעפיל במשעול הרים. חרות הקורה מצליפה

על פניהם, ושמעה רחרח באוויר בחשד. ריח מזון נשא על כנפי הרוח. ריח בשם חלש, חמקמק...

"זהו אורייה של ירושלים", הסביר יווזר. "ריח הקטרת המعلית בבית המקדש. על שמו נקראת העיר יריחו, על שם הריח הנשא עדריה!"

עיניו של שמעה נצחו בהתרגשות: "זהו אפוא ריח הנשא מירושלים הקדושה! פאר לך אפוא מה עז הוא בשמה של ירושלים עצמה!... פה נכספ אני לבוא בשעריה, ולראות את הדר המקדש. לחזות בכהנים בעבודתם ובכליים בשירותם! וזהו אפוא מקור שמה של העיר יריחו – היא נקראת כך בשל ריח הקטרת!" –

"יש אומרים שהיא נקראת בן על שם הירח, שכן תושבי הבקעה הם הראשונים להבחין בו בתקלותו של כל חדש, וממהרים לירושלים להיעיד על חודשו. היום עומדים אנו בשליה חדש שבט – אולי יוכל לחזות במולדו של הירח, ולהיעיד עליו בירושלים!"

דבריו של יווזר הממו את שמעה. הוא פעור את פיו ונשא את עיניו לשמיים בהתרגשות עצורה. הנה, אם אך תראה לעינו הלבנה בחודשה, הוא יופיע בירושלים לא כפליט אלמוני אלא עד נכספ לקדוש החדש. הוא יחקר על ידי רבנן שמעון הנשיא בכבודו ובצומו, ויעיד את עדותו בפני הסנהדרין הגדולה... דמיונו פרוץ את כל הSCRIM: הנה הנשיא אומר: "מקדש החדש", וכל העם מרים: "מקדש מקדש!" ולצד הנשיא יעמוד הוא, שמעה מחדיב... הדמויות שהציפו את עיניו הפריינו לו לסקר את השמים. אין לדעת אם היו אלו דמויות התרגשות או אכזבה – שכן השמים הוי מעננים לגמרי, ללא פרצה וללא סדק במרקח האפר האטום.

"ನ්‍යොබ භෙඩා", התהנן יווזר. "ග්‍යේම සැට්ටු මුද ලරුදත, වෙසුරා ඉවිලා ල්‍යුර් බ්‍ලෑ රුගා... වූවු මුත් ත්‍යකු න්‍යාමා, වෙනක්ෂා ලැමැ ඇත දුරපො ගුරා!"

"וטרם החרפלו לנו מנהה", השלים שמעיה. "אך לא, נתפלל מנהה באחת המערות, ונשתור בה מפני המטר: אנו חביבים לסקר את הרים, אולי תתגלה פרצה בעננים והירח יפיציע בעדה..."

"לשוווא תחכה", ענה יווזר בבטחה. "ונgenesis לאחת המערות ונתפלל בה, לבב יפריענו גשם פתאומי – ונשוב לביתנו. אבא מהכה לשובנו מבעוד יום!"

שמעיה טפס על סלע נשא והבית סביבו בתקוה, אבל למלא האפק סביב נראו עננים כברים העושים דרכם מזרחה. עתה השפיל את מבטו אל מדרונות ההרים סביב: עוד מערה אחת יכול לו לסקר בטרם ישבו בביתם, מערה גבועה בה יוכל להתפלל את תפלהם בנוחות... ולפתע מצא את אשר חפש: הוא גילה מערה גדולה, ועקבות רגליים רבים הטעעו בבווע ש לפתחה. אין ספק כי גדולה היא: אנשים ממשתמשים בה!

ואולי... אולי זהה המערה שהם מתחפשים אחראיה? אולי אלו הן טביעות רגליים של פליטי ירושלים שהגיחו מתוכה?

## **פרק ששי**

### **גרדים על נפשם**

**הנ**צעריהם טפסו במעלה ההר ונכנסו אל המערה החשוכה. בטרם ייסקרו אותה לאור הלהיד הסבו את פניהם מערבה, לעבר ירושלים, והחלו בתפלת המנחה.

שמעיה נאלץ לגייס את כל כחوت נפשו כדי לבנו את לבו בתפלתו: מאחריו גבו היו חמימים המעוגנים שאפנו בחבם את הלבנה המתחדשת – ולפניו הייתה המערה החשוכה שעקבות רבים חטבעו בהתוכה. מי יודע מי הם שוכני המערה המוזרים: פליטי חבר אמללים, או שודדי דרכים נזעים? ואולי זהה באהמת מערה צדקהו המובילה קישר למחוז חפציו, אל עיר הקדש והמקדש?

בעמל רב גרש את המחרשות המתרוצחות במוחו ואת ההתרגשות המפעמת בקרבו. הוא שנן לעצמו כי תפלה ללא כוונה הריהי בגוףenti; בל נשמה, וכי בונת המלים בברכה הראשונה הכרחית ומעכבת. הוא עצם את עיניו, להתרבו במלים. אך בטרם הספיק לפתוח בתפללה, נשמע קול אדיר מירכתי המערה, והכפל עשרה מונים בהדר שעה מן הכתלים: "ובכן, מהי תשובתכם?"

" – חכם, כם", ענה הדר.

"מסכים", ענה מישחו בשיפל קול.

"גם אני", ה策טַרְפֵּי אליו אחר.

شمיעיה ויוועזר גראעדו. הקול החזק חזר ונשנה: "אם כן, הבה  
נסכם את הדברים

אתם פעלו לירושלים ומחנו אל בית יעוז. היכן תחיאבו?"  
"בבית יעוז", לחשו שני הקולות בהכונעה.

"שם פעידו בבית הדין כי ראייתם את הלבנה מתחדשת בלילה  
זה מעל לבקעת יריחו!"

"אבל לא ראיינה!" גנח הקול החלש, "איש אינו יכול לראותה,  
העננים מכיסים הפל!"

"שותה שביעולם", רעם הקול האדיר, "והרי לשם כה קבלת  
את הפסק! תאמרי כי נראתה עם צאת הכוכבים – ומיד שמתם  
את פגיכם לירושלים. אב בית הדין יקבל את עדותכם ואו נוכל  
לחול חג הפסח בשפט, פרצון האזרקיים!"

"נבלים!" קרא שמעיה בחם, בשכחו את כליה הזהירות.

"נבלים, לים", חזר הדר מן הכתלים סביב.

"מיشهו גלה את מחבונו!" רעם קולו של האזרקי. "תפסוהו!"

"ננוס!" קרא יוועזר.

"נוס, נוס!" זעקו הקירות סביב...

שני הנערים נמלטו מן המערה החשוכה, ואחריהם הגיעו שלושת  
הרווקרים. יוועזר הפנה את ראשו לאחרו, ולאור בין הערבבים זהה  
שנים מהם, היו אלו חנן ותודروس, מפליטי ירושלים ששבבו בבקעה  
והתפרנסו משפע פרוטה. השלישי היה גבוה ופניו מכוסות  
בצעיף. רק קולו הרעים במרחבים העצומים: "לימין, תודROS!  
ואתך חנן – הקף אותם משמאל!"

הוא ננהל את המרדף כצד ותיק, בהחלטה נחושה לכלך את טרפו: "הנעה הם מטפסים בהר. אל תרפו מהם, תפסום והרגום! שכרכם יכפל!"

שני הנערים טפסו בכבdot בהר התקול בעוד רודפייהם מקרים אוטם מימין ומשמאלי. נשימתחם קטרה ונרגליםם כבוד, וכחוותיהם חלכו ואזלו.

ולפתח התגלגלו רעם, וGESM עז נתן ארצה. בגדיהם נספגו מים והמנוסה קשתה בכפלים. "לא נוכל להמשיך כך", גנח יוועזר, "אין בי עוד פח!"

"התאמץ עוד קצת", קרא שמעיה, "עוד מעט נגיע לפסגה ונרד במדרון. שם תהיה תדרך קלה ונוחה!"

"היא תהיה קלה גם עברו רודפיינו", התנסה יוועזר, "ובמדרון אפשר להחקיק ולפלל... לא! חי איזל. אני נשאר כאן, ואתה תמשיך לברום..."

"חלילה לי, לא אעוזב לנפשך! הנה, לימיינו פעור חור אפל. ננעה לוחל לתוכו ולהחבא בו. הערב יורד, והרודפים יאבדו את עקבותינו!"

הם התפופפו ורצו לעבר הפתח האפל. שמעיה התפלל בכל לבו כי זהו פתחו של נקיון רחוב – ולא לעו של בור עמוק. השתוופו – ונרדקו פנימה.

ואכן, היה זה מעירה צרה וחשוכה. שני הנערים הצטנגו בה, ורעדו מפחד. שפתותיהם לחשו תפלה נרגשת כי הרודפים לא יבחינו בהעלם, וימשיכו לרוץ אחר הרום עד שהחשך יכסה הארץ...

ולפתח נשמע קול קורא בהסוס: "הם נעלמו... איןני רואה אותם".

היה זה קולו של חנן, זה שהקיפים משמאל. מרוחוק נשמעה תשובהתו של תודروس, שהקיפים מימין: "הם הגיעו לפסגה וירדו במדרון. נמהר אחריהם!"

השנים נשמו לרוחה. אך בטרם הפסיקו להזות לה' על נס האליהם – נשמע קולו הרועם של הרודף השלישי, האלמוני גבה הקומה: "עצרו, שוטים שכמותכם! הם מתחבאים בניקי הסלעים, וממחכים שנסתלק. רדו בהר לאטכם, ואני עולה لكمראתכם. פקחו עין סביבכם!"

שמעיה ויועזר נרעדו. המוצר סביבם הלה וחתך!

הם האצטנפו והתפוצזו, אולי יוכלו להסתתר מרודפייהם, אולי לא יבחינו בהם. אולי החשכה תכטם באדרטה השחורה ותמליטם...

ולפתע הברייק ברק עז והAIR את הסביבה באור מסתמא.

"שם הם! הנה צעדיהם!" רעם קולו של הרודף הארוך. "הם מתחבאים בניקי הסלע!" –

וזבריו נבלעו ברעם החזק...

"אבדנו!" מלמל יוועזר ביאוש.

"אזר אמץ!" לחש שמעיה, "בא, נצליח אל פנים המערה! אולי היא הולכת וצנה, ורודפיינו לא יוכלו להשתחל בה אחורינו!"

הם זחלו על ארבעתם במהיירות. לפתע התרכבה הנקרה ותקרטה גביה. תקונתם נזוכה. אבל אולי בהמשך ימץאו נקיין צר. הם הזדקפו, ופתחו ברייצה.

ואז נחסם יוועזר בקיר אטום, ונחבל.

משמאלו נשמעה זעקה חנוקה. שמעיה נתקל בסלע מחדך ונפצע.

יועזר פנה לעוזר לחברו – ושפודח חד פגע בכתפו...  
"מערת שדים היא זו!" לחש בביטחון, "מן הרים גלדים  
בני!"  
"ברוך הוא, נצלנו!" ענהו שמעיה בשמחה. "זהו מערת  
נטיפים!..."

"ומה בכך?", פמה יועזר לתוך החשכה, "מה השמחה?"  
"אנו נהטלים בהם כרבעי! ראה תראה..."  
הוא זחל פנימה, מגשש בידיו ונזהר לעקוף את הנטיפים שבדרךו.  
ואז נשמע קול מלמול בפתח המערה. הרודפים נכנסו פנימה  
בזחילה!  
גם הם חשו בתקרה המתרוממת ובקרונות המתרחבים, וגם הם  
הזדקפו והתקדמו בביטחון.

ואז נתקלו בנטיפים שעלו מן הרצפה והשלישלו מן התקירה.  
ובטרם הבינו את פשר הדבר, נשמע במערה קול אים וኖרא, קול  
קרكور מבעית בוקע ועולה מכל העברים, מלאה בתפים וצלאלים  
– כאלו גדור שדים עליה מן השאול במשק כנפים וחריקת שניים!  
היה זה שמעיה אשר פתח בסדרת ילדות מקפיאות דם, בלוי  
מחיאות כפיים ורקיעות רגילים. יועזר האטרף אליו בכל כחו וההדר  
ענה לעמום מן הקירות –

"זהו מערת מ鏟! קרא חנן בביטחון, "הבה ננוס על  
נפישנו!"

"כל כחות השאול כמו עליינו! זהו מושבנם של השדים", רעד  
קולו של תודروس.  
"עמדו במקומכם!" רעם מאחוריהם האלמוני בקולו האדיר.

”שְׁנִי נָעָרִים הַצְלִיחוּ לַתַּעֲהַע בָּכֶם, וְאֵיךְ מַעֲמָרוּ בְּפָנִי בֵּית הַדִּין בִּירוּשָׁלָם? הַלֹּא תִּבְשֹׂו! חָפוּ רָגֻע קָט וְאָעָלָה אָוֹר בַּלְּפִיד – וְאֵז נַחֲפְסָם בַּכֶּפֶר...“

شمיעיה החוריר פסיד, גורלים נחרוץ: כמה זמן יוכלו להתחמק בין עמודי הגטיפים מפני הרודפים האכזרים, וכי מהו כחם של שני נערים חלשים כנגד שלושה מוגרים נוחשי החלטה?  
בפתח המערה נראו הניצצות העולים מהקשת החלמש. עוד מעט יעלה האור בלפיד. חייבים לפעול במהירות!

אך מה בכחו לעשות?

הוא לפת באימה את חד הגטיף שלפניו. ידיו רעדו בעז.

הוא נסה ליצנן בכח, אבל הפחד היה חזק מהനער המנס肯. רעדתו התגברה – והגטיף נשבר. הוא היה עשו גיר שביר! שמעיה לפת את ראש הגטיף. עתה, כייתה בידי חנית! הוא הניח את ראש הגטיף, והשליכו לעבר הפתח. בזריזות דילג מנטייף לנטייף, קטם את הראים וירה אותם נכהו. הוא סקל את התוקפים בברד גטיפים מחדדים...

”לסתת!“ רעם קולו של המנהיג הפגוע.

”נאלאנו“, צהל יווזר בשמה.

ומבחן נשמע קולו האדיר של האלמוני, גורר על הסערה המשתוללת: ”אספו סלעים כבדים וחסמו את פי המערה – פה תהיה קבורתכם של שני החצפנים!“

## **פרק שְׁבִיעִי**

### **פוך הקבורה**

**פ**שׂ מעיה ויועזר נשענו על גזעי הנטיפים הלחמים בשם רוזדים : מקר, מחלשה – וmphד. מפתח המערה הגיע אליהם קול הסלעים הכהדים הנערמים וחוסמים את הפתח. הם נלכדו ללא מזא.

שעה ארבה עמלו הרודפים להקים את החומה האכזירית. חנן ותדרוס עבדו בפרק ואלמוני פקד עליהם בקולו התקיף שהליך והתחעםם ככל שהפתח נחמס וננאטם.

לבסוף נאלמו הקולות, ושקט מחלט השטרר סביב.

השנים נזבו לנפשם, קברים חיים...

"קר, וחשך", מלמל יועזר כשהוא מצטמרר, אולי נידליק את הלפיד?"

"מה יוסיף לך הלפיד בעת? עשנו יملיא את חלל המערה, ויחניך אותנו. הנה נבחן את מצבונו בהגון" –

"אין דבר קל מזה!" לגלג יועזר. "פשוט מכך: אנו לכודים. אסורים בכוך אבן, ונדונים למות רעב! יש עוד משחו להוסיף לבחינת המאובן?"

משמעותה חשך את שפתינו. הוא נדרש לכל כח רצונו לבב יגדר  
לרב עם הנער המיאש.

"אםת! בראשית דבר, אנו לכודים. ושית – חסרי כח ועייפים.  
לא נוכל לעשות מאותה בטרם ננוח ונחליף כח. ושלישית –  
בטרם נשכבר לנוח עליינו לזכור שהלילה ירד בטרם התפלנו מנוחה.  
עליינו להחלץ אפוא את התפלין ולהתפלל תפלה ערבית, ותפלת  
תשילomin למנחה שהחמצנו..."

התפללו, התישבו על הרצפה הטוחנה ונשענו על גטיף רחਬ.  
המאם והמתיחות נתרנו בהם אותותיהם, והם שבקעו בשנה. הכאב  
העיר אותם משןתם הטרופה.

כל גופם פאב ודראוב. לחות הפלע פעפה מפתח לבגדיהם  
הרטבים מסערהليل אמש ותקפה אותם בחיריפות עזה.

משמעותה נאנח ומצמצז בעיניו. אלמות אור דקיקות חררו מבعد  
לסדרים בגל האבניים שחסם את הפתח, והשכבריו באחור הגטיפים  
שפלו או המערה. הפונה היה מרהייב ומסתורי: יער דום של  
צמחי סלע אימנתניים, המשתרבים מן התקרה הנשאה כשהם  
תלוים על בלימה ומושיטים יד לברכה לחבריהם העולים לקראתם  
מרצפת הפלע.

הראש היה אדיר ומפעים! "מה רבו מעשייך, ה'", רחשו שפתינו  
בהתפעמות. הוא שכשך את ידיו בשלולית מים סמוכה, הניתן את  
תפליו ועמד להתפלל בהתלהבות.

יועזר הצטמר לצד, והתישב בכבdot.

היאוש והרפין השולטו עליו פליל, ראשו דאב והרעב הינה  
במעיו. הוא היה ממשיך לרוץ על הפלע הטוחב עד אין סוף,  
בזה בפתח החסום ובאצבעות הגטיפים הנשלחות לעברו בלאג,

אבל קול התפללה המתרונן במערה טלטל אותו מקפאונו. שכשש את ידיו במימי השילולית והצטרף לתפללה, כשהוא תמה בלבו איך יכול אסיר חסר תקונה להתרונן כך בתפלתו. לשפך נפשו ברגש, כתפלת נעילה ביום הכהפורים?

ולפתע גרעיד כלו: ואולי, אולי זהה סבת התפללה הנרגשת – אולי זהה תפלה היהודי, תפלהם האחרון של הנדונים למייתה...

אך לא, רוחו הטובה של שמעיה לא עזבה אותו גם כשבים את תפלו: "ראה נא", אמר בעילצות, "אך אם כי בטוח כי האoir במערה החסומה יאוזל ממהירות, ולא נזכה להקין משגננתנו. והנה פקחנו את עינינו – והמערה מאוררת ומוארת! נודח ונחיל אפוא לבוראנו, השם נפשינו בחיים – ולא נתן למוט רגליינו..."

"ברוך הוא וברוך", הפטיר יועזר, "אך אור ואoir אי אפשר לאכל..."

דקדוקו של יועזר לא היה בכחו לשבר את חסן אמונהו של שמעיה: "יש דרך בטוחה להחלץ מכאן", אמר. יועזר זכר את ראשו בתקונה, ושמעיה צטט ברגש: "יושבי חיש וצלמות, אסירים עני וברזל... ויזעקו אל ה' ב哀 להם – ממציקותיהם יושיעם! יוצאים מהחשך וצלמות, ומוסרותיהם ינתק..."

"אבל מדת הדין שולחת בעולם! האם טובים אנו מטיביהם הגליל ומחרוגי סוריה, מחללי קיסריה ומומתי אלכסנדריה!" יועזר נחשש היה בדעתו להשר מדקך.

"צדיק ה' בכל דרכיו, ואיש לא בא בסודו", השיבו שמעיה. "אך מקבלים אנו מאבותינו כי אפלוי חרב חדה מונחת על צוארו של אדם – אל יתיאש מן הרחמים! בוא וננסה לפוץ את פי המערה!"



הוא זכה אל הכנסייה החסומה ויועזר נסורך בעקבותיו בספקנות גליה. ייחדו נסו לגל את האבניים הכבדות – אך מאמציהם עלו בתהו. האבניים היו גדולות וכבדות, ועליהם נערמו עוד סלעים רבים.

יועזר משך את ידיו מן האבן ושם את כפותיו בהשלמה. שמעיה הביט בו בחרסה: "עוזר לי, יועזר! הבה נחפר מתחת לאבן וננסה להרים באמצעות מוט ארץ".

"מוט" – חזר אחוריו יועזר כהה, "モטב שתקש לך מנו" ברזל... היכן תמצא כאן מוט?"  
הנה, הבט סביבך – חלל המערה מלא במוטות חדים. עשרה נטיפים מציקים..."



הוא כרע על ברכיו והחל לגורף את הבץ מתחת לפולע, אך מיד הגיע לשכבה אבן נקשה. אז שבר גטיף ארך ודק ותחכו בפקד שנווצר. לאט ובעדינות הרים את קצחו ה שני – ונתיף הגיר נשבר לרסיסים.

יועזר גחך בקול.

משמעותה נפנה אליו בפנים סמוקות מחהמה.

"שמע נא!" אמר בכעס, "אספר לך משל עתיק –

שתי צפרדעים נפלו לכד חלב עמוק ולא יכולו להחלץ מתוכו. האחת אמרה לנפשה: הכל אבוד – ועצמה את עיניה וטבעה. ואלו ההשניה קרטעה בידיה וברגליה בלי כל פכילת, אך בעבר דקות מס' התחבז החלב והפה למאה סמיכה – והצפראדע טפסה על גוש החמאה ודרגה אראה בריאה ושלמה. הרי לך שאסור להתייאש!"

יועזר משך בכתפיו באדרישות לשמע המשל המאלף: "מזהה של הצפראדע, כי נפלה לכד חלב! אלו נפלו שתייהן לכד מים, כי זו הייתה האחת טובעת מיד, והשניה מקרעת עד בוש. ואז, יודע אתה מה היה ההבדל ביניהם? הראשונה הייתה מטה מטביעה, והשניה מאפיקת פחוץ..."

משמעותה נאלץ להזכיר חיוך. הוא נטול ליזיר את שבר הגטיף והקיף את המערה סחור סחור, לראות אם ימצא בה פתח נוסף.

יועזר עומד במקומו ועקב באדרישות אחר מפע חבירו.

עבר רגע ארך וגימ שמשמעותה מעבר לעיר הגטיפים ופניהם המאכזבות ספרו את הכל:

המערה אטומה מכל עבירה!

## פרק שמנהי

### שמעיה בזקע את הצור

**פ**שׁ מעיה השלים את סבובו סביבה המערה – והחל בסבוב נוסף, כי הוא מקיים בקריות הפלע בחמת זעם בשבר הנטיף שבידן. צליל עמוס עלה מן הקיר והנטיף התנפץ לשכבים.

יועזר התבונן בחבריו בפלצות: דעתו של שמעיה נסתירה עליו, והוא מתרוץ בתסכול נגד קירות הפלא האטומים!

שמעיה השליך מיד את פשת הנטיף המתפורר, התבונן סביבתו בקדחתנות, ומצא את מות הפליד שנשאו עמו בחפותיו يوم אתחמול. היה זה גור עז מצפה פס ברזל דקיק. הרימו, והמשיכו להפנות בו בקריות בלח, כמבקש להענישם. הוא התקדם לאטו סביב סביב, והקיש בפלע ללא אותן.

קול עמוס וחריגני עלה מן הנקישות הקצובות, כאלו ביקש הפלע למוחות על מכותיו. יועזר נד בראשו בחמלה. היה זה התפרצויות חסרת תוחלת של עקשן חממן להפנעה. כאלו ביקש שמעיה לבקע את הצור במטהו – לחקות במעשהיו את משה רבינו... הוא הוזכר ליוועזר זאב ערבות לכוד הנע במעגלים סביב סביב, ללא כל תקונה להחלץ משביו – –

שמעיה התקדם לאך הקיר המתעהל והקיש בו בדקות, כאחוו הבוק. כל שכרו היו מסpter פתומי נטיפים שנשרו מן הקירות.

ולפתחו נערץ שמעיה. הוא הקיש בקיר ובתגובה עלה צליל חדש. חלול... הוא סקר את הפטל שלפניו, גלדי נטיפים השתרגו וטפסו שם על דפן הסלע, ושםעה המטיר עליהם חבטות אדרונות במוות הלא פיד שבדיו.

נטפי הגיר החפורה ונשרו ארזה, וגלי מאתריים נתקה אפה!

יוזען מהר לראות מה פועל החרבות העזות – ושםעה קדם את פניו בחיווך רחוב: "ישועת ה' בהר עין. נצלו! האת את הלא פיד ונסקרו את הנקרה!"

יוזען לא היה שtifף לשמה. הוא הקיש אמנים באבני החלמייש והמצית את האש בלפיד – אבל ראה בכך בזבוז פה זמן: כה הרבה הן המלחמות שאינן מובילות לשום מקום, ורבות מהן מהוות מסתור לעקרבים ולנחשים ארסיים...

שמעיה השתופף ותחב את הלא פיד בנקרה האפה, אך אוור לא הגיע לסופה. היא היתה צרה ונגוכה – והתחמשה עד שטבלה בעלה.

שמעיה רבע על ברפיו ונכנס אל הנקרה בזיהילה.

יוזען משך בכתפיו בספקנות, ונכנס אחריו.

שמעיה התקדם באטיות, כשהלא פיד הדליק מכבייד על זחילתו. האור הפתאומי הניס מדרכים עקרים ובלתיות, ונחשיים עגולוי ראש סקרום בסקרנות מנקיקי מסתורם. הם התקדמו לאטם במעלה הנקרה, שהתחמשה קדימה בקו ישר.

"הבה נשוב על עקבותינו", אמר יוזען בבהלה. "הן לווע הנקרה הוא מאנד לפתח המערה, ואם בן חרי אנו מתקדמים לבטן ההר במקום להחילץ מתוכו!"

"נצא אפוא מעברו השני של ההר!" הרגעעו שמעיה...

אולם נדמה היה שלבطن הדר אין קץ, וצדו השני מאן להופיע!  
ברפיהם וכחפיהם דאבו מן היזילה הממשכת, והרעב והתשישות  
הקהל את חושיהם, ולמנהרה אין סוף.

הם לא ידעו כמה זמן זהלו כה. הזפת שבלפיד הלכה וכלהה  
והאש כבנה בעננת עשן בוואש. אפליה אפה אותם, קודרת  
ומפחידה. שוב לא ידעו מה מפחה להם בדרכם, שוב לא יברחו  
העקרבים ממעגל האש המתקרב והנחים לא יטמן עוד  
*בחוריהם...*

"הבה נשוב על עקבותינו" – רטט קולו של יווצר.  
אבל שמעיה המשיך בדרכו קדימה, כשהוא מקיש לפניו במוות  
הלפיד לגשש את הדרך החשוכה.

המנהרה הצרה הפתמשת לבלי סוף, הרעב והמאץ והפתחה  
הכבד – כל אלו חבירו לחשכה האימה ולהקשות הפקל החרגוניות

— —

"התעדיר יווצר", עלה קולו של שמעיה מן העלטה, "אין  
בעולם דבר שאין לו סוף!"

יווצר גחך בחשכה במרירות. אכן, גם סופה של המנהרה עוד  
יגיע – והיא הסתיים בקיר אטום שילעג לכל גייעם...

והוא אכן צדק!

המנהרה הצרה התרכבה והתרוממה במפתח – והסתימה בסלע  
חלקלק. שמעיה גשש בידו סכיב – אך לשונא. הקיר היה אטום  
מל' עבר – פרט לפתח אחד שנבקע בו: הנקבה ממנה באו...

"סוף סוף", מלמל יווצר בעלטה, "השלמנו את חציו הראשון  
של המסע! המכבי השני תהיה הדרן חזרה..."

כל תשובה לא הגיעה לדבריו, והוא תמה מה מעשו של שמעיה בחשכה.

הוא שמע קולות גשוש וטפיחות בקיר הטעיב, וריסטי אבן השמיעו קולם בנפלם על הסלע מתחתי.

ולפתח נחרד. מישחו לפת את שכמו. נחת עלייו ממרום.

"ובכן, קום! אנו ממשיכים!" נשמע קולו של שמעיה.

"לאן?" תמה יועזר, "הן הדרך חסומה! תן לנו מעת בטרם נחזר..."

"תנו אחר כך! אנו ממשיכים בדרךנו, למעלה..."

"למעלה?!"

"בן! הנקבה מטפסת מעלה, ובקר נחצבו חרייצים. בוא, עלה בעקבותי!"

"אפה רואה מהרורי לבך, שמעיה... סדרקים בסלע נדים לך בחרייצים חצובים, וכשתגיע לתקרה תוכחה לדעת שהיא מוצקה לא פחות מן הקירות סביב! הנה לי... כשתרד, תמצא אותו כאן. לא אברח..."

ויעזרשוב צדק!

שמעיה טפס ועלה בזירות בסלע כשחוא נאחז בחרייצים ובסדרקים – עד שראשו נחבט בתקרה הנקשה! הוא נסה להדרפה בראשו, ואחר כך הושיט לעמלה את ידיו – אך הסלע הכביד לעג למאציו: יועזר צדק גם הפעם...

## פרק תשיעי

### הנערים נופלים בשבוי!

**פָּנַס** מעיה עמד לפוץ בבי.

מה עשה עתה? כלום ירד בנקפה ויחזר עם יווזר בדרכו הארבה והמתישה, האמנם עשו את כל הדרך הארבה לשוא? אך לא – הריהו בטוח כי אין זו סתם מנהרה המובילה לקיר אטום!

אין זו תקונה שוא והולכת שולל... היא הייתה כה חלקה בקרקעיתה, כה שואה במדותיה, והתמשכה בקו כה ישר... חיב להמציא פתח כלשהו. חיב להמציא פתרון לחדרה המנהרה!

אך מה עתה? כלום ירפא מאחיזתו בחירץ וירד? כחותיו הילכו ואזלו, ותקירה מעלה ראשו אטומה ומצקת!

ברב מסבולי עקר את מוט הלפיד מאבטנו, והקיש בו בכל כחו בתקרה שמעל ראשו. פעם, ופעמים, ושלוש. בחתמת זעם. באוש, בדקמות ובחירק שנים. – –

ואו שמע קול עמוס מעלה בראשו. לא, מוט הלפיד לא הסית את הסלע הכבד, אבל הקול נשמע בברור. הוא אוזר את שאירת פחותיו וחדש את ההקשות בסלע האבן.

ואנו זעה התקירה לפתע, נפערה כדי סדק צר, ובעד הסדק הסתננו וחררו קרני אור רפות. שביבי תקונה...

"מן הפתzar קראתי י-ה", לחש שמעיה בהתחפומות, "ענני בפהחוב, י-ה! נצלנו..."

ואנו נגולה האבן הכבבה, ואור יום שטף את הנזקה. ידים חזקות אחזו בו והעלוהו למעלה, וכעבור דקות מעטות עמד גם יועזר לצד.

עיניהם באבו משפטה האור ששתפה אותם.

הם נמצאו במרפוז של אולים ענק ומואר למראה. בעצם לא היה זה אולם, אלא אולים-לשעבר, חרבתו של אולם. אבל לא הרבה עתיקות ומתקופת, אלא חרבה חרשה - כמעט חרבה מהדרת... במרפזה של רצפת השיש הממוקחת התרומם מცבורי טיח וחומר, זכר לתקרה שאיננה, ובמקום חדר פנימה אור שמש עז. עמודי שיש נשאים יצרו קשתות ענק אדירות - ויביניהן נפערו חללים ריאקים. עמודי השיש שחששו התגלו לרגליהם, קטומים וגדרומים...

מבטם של הנערים שב והתמקד בשני המצלמים. אנשי מדות חסנים שסקרו אותם בדממה.

"האם יש למטה עוד נצללים?" שאל הגבוח מבין השנים.

"נצללים ממה?" שאל שמעיה.

"היכן אנחנו?" תהה יווזר.

השנים החליפו ביניהם מבטים תמהים: "אתם מבלבלים לבטח לאחר קארוע הנזא. כיצד נקלעתם לכאן?"

"הם חפשו אחר בזה", אמר הגבוח כמאנשים.



– "וכמעט נקבעו חיים... ענש נאה מצפה להם! להיכן אתם שיכים?"

"מהי הסיסמה?" רטן הנושא בצלצ'ר רות. "ראה, אין בפייהם תשובה! עליהם מרגלים!"

"בואו אתנו, אתם עצורים!"

השנים הקיפום מן הצדדים והובילום לעבר השער המפואר.

"היכן אנחנו?" לחש יוועזר במובכה.

"כלום איינך מבין", ענהו שמעיה בהתרגשות, "הגענו לירושלים! זו אכן הייתה מערת צקיהו... ההשגחה העליונה פונחה לשם את מנוסתנו! חזרתי בכך מלכתחלה: קראקעיטה היהתה כה חלקה ומסלוליה כה ישר..."

"הפסיקו את הדבורים!" רעם קולו של הגבורה. "אל תנסו להאט ביניכם את גרטת הפוך, יהונן בן לוי יחשף מיד את האמת!"



מוטבעות מלכת התורה:

חוית בית המקדש על גבי מטבע, במרכזה ארון הברית על המוטאות שהלויבים בו והכרובים הפורשים כנפים ממועל, ומשני צידיו עמודי יbin ובועז

משמעות נפעם ונרעש: יוחנן בן לוי מגוש חלב, מפקד הצבאי של מלכת התורה! הם לא נפלו אפוא בידי האזרחים הראשונים, אنسיו של שמעון בר גיורא המתנסה למלך. הקדוש ברוך הוא עומד לימים ומדריכם בכל צעדייהם: הם נקלעו לממלכת התורה – והוא יכול לסימן את שליחותו בהצלחה ולמסר לפניו הגדול את סוד האוצר שטמן בהרי המדבר, כספי הקדרשים של אחיו קרחוקים!

הם יצאו بعد השער המפואר, וזו נצער שמשמעותם במקומות כהלום רעם, הדבור נעהק מפיו, והוא לפת בחזקה את זרועו של יועזר והצבייע כלפי מעלה.

נכחים השתרכעו בתיהם ירושלים הנמוסים, כש הם מגבבים זה על זה. הם גדרשו את מעלה ההר הפלול בהמונייהם, ובפסגת ההר האפילה עליהם חומת ענק מסתה מאבני גזית ענקית נאדרות למראה.

ושם, מבעד לחומה האדירה המתמשכת למלא רחוב העין – התנסה בהדרו בית המקדש!

הוא התנסה לגבה מדרים, והכהה את העין ביפוי השגיא. כלו מצפה שיש בוהק, משרג בגדי תכלת וירקן. נדבך אבני בלט קמעא ונרכך נסוג פנימה. ביצרים משתק אללים מרהייב ביפויו. מכלול האבניים והאללים התמואג למחזה מדרים, אבלו היו אלו גלים מחריצים ומתחניצים, עולים ונסוגים. ים בחלו ירקן ורקץ גלים לבן...

ועל גג הבניין הנושא היה יצוק כתף זהב משנן, מסנוור לאור מהמה בקנגי הפו שלו. כתף תורה, טהרה וקדשה –

## פרק עשר בחוץ ירושלים

פָּנִים מעיה הַלְּךָ בְּרוּכֹת הארים כמֵהַפֶּנֶט. הוא לא חָשׁ עצמוֹ : כְּשֶׁבּוִי המובל תחת משמר ועומד להשפט בעוזן רגול. לא ולא. הוא חָשׁ התעלות ורוממות רוח. הרגשות קלילות מזורה מלאה את רוחו. כמעט שׁחַשׁ בסחרחות גְּבָהִים... חיוּק קסום רחף על שְׂפַתִּיו, ומפיו התמלטו פְּסוֹקִי הנצח מלאי הרגש :

עומדות הי' רגילנו  
בשעריך ירושלים !  
ירושלים הבניה  
בעיר שחברה לה ייחדיו  
שם עלו שבטים, שבטי יה  
להודות לשם ה' –  
כי שמה ישבו כסאות למשפט  
כסאות לבית דוד.  
שאלוי שלום ירושלים  
ישליו אהבה.  
יהי שלום בחילך  
שלוה בארכמנוטיך –  
למען אחיך ורעה אדרברה נא שלום בך  
למען בית ה' אלקינו אבקשה טוב לך !

הם התקדמו לאורך העיר התהותה המשתפלת לדורומו של הר הבית, הקרויה גם "עיר דוד" משם שזוהי ירושלים העתיקה של ימי המלכים. משם התפשטה העיר מערבה אל הר ציון, והוא חילק הקרויה "העיר העליונה". ולאחר מכן התרחבה צפונה להר הבית, אל בית זית, לרבע הקרויה "העיר החמישה".

הם הגיעו מן הסמטה הצהה לרחוב רחוב מרכז בלוחות שיש שבמרפכו נחצבה תעלת אבן ובה זרמו מים זכרים. היתה זו תעלת השלווה. משני עברי הרחוב התנוטסו ארמונות מפארים: ארמון המלכים של הלני המלכה, אצטדיון המשחקרים שנבנה בידי הורדוס עבר הרומים ובמלכת התורה הפק לבית מדרש ענק, ושרות בתים כנסיות ואכסניות לעולי רגלים.

כל המראות הללו סחררו את ראשו של שמעיה הנפעם. הוא לא שם לב לכך שהרחובות שוממים ואין איש נרא בהם, מלבד דמויות מעטות שחזו את הרחוב במרוץ ונעלו בمبוק הסמטהות ללא קול. אולי יועזר הבחן בדבר. "היכן ריבבות תושבי ירושלים?" תמה בקול.

"הם אינם בטלאים שוחרי בזה במנכם", ענהו השומר שלצדו, "לכל אחד פקיד מגדר, והוא מלא אותו בנאמות!"

"שים מתחסום לפיך, ולא תענה להם מאומה", גער בו חברו, "מרגלים הם מטעם שמעון, וכל חפצם להציג ידיעות..."

"אין אלו מרגלים!" מחה יווצר, "ומה הן אבניים שחדרות אלו מהשלכות ברחובות ומפריעות את דרכנו?"

השנים לא ענו לו. הם גמרו אמר לשתק ולא להסביר עוד מאומה.

אבל יווצר לא נזקק לתשובתם – הוא קיבל מענה מפרומים.

אכן, ממש כה –

משהו אף נפל מן השמים האפרים, ונחת לרגליו בקול רעם.  
יועזר נרתע לאחורי והבית בתרמה במחץ המזר: היה זה  
אכן גדולה, שחרה...

השוכבים לפתו את זרועותיהם ומחרו אל מחסה הבתים. "מהר",  
קראו בבהילות, "הבליסטראותשוב נוחות!"

היו אלו אפוא אבני הבליסטראות שנירו הרומים אל תוככי  
ירושלים. הן נצבעו בשחור כדי שפגני העיר העומדים על החומה  
לא יבחינו בהן בעת שגון, ולא יספיקו להזיר מפניהם את  
תושבי העיר. מעטה המשיכו את דרכם כשהם צמודים לקירות  
הבתים, והאבנים הקבdotות הוסיפו לנוחות זו אחר זו על פני  
מרצפות השיש כשהן זורעות בנפלן הרס וחרבן.

הרחוב הרחב הסתיים ברחבה ענקית שטחנה על מדרגות רבota  
אל שער ענק מפארים החצובים בחומת הרכבת. היו אלו  
"שער חלדה", על שם קברה של חלדה הגיבאה הסמוך להם.  
משמעותם של לוים עמד בפתח השער, ואנשים רבים נכנסו ויצאו  
בهم. שמעיה בקש לטפס במדרגות, אבל השומרים לפתו את  
זרועו ופנו שמאללה, אל הפטל המערבי הפוך את הרכבת.

הם פסעו בסמוך לחומה הנשגבת, שהתרוממה מעליהם לגבה  
מאה אמות – בבניין בן שיש עשרה קומות! היה היה בינוי  
אבני גזית אדריות מסתחות בקפידה, מתחמות להפליא האחת  
לרוותה, וכל אבן מקפת בכעין מסגרת שקוועה, שהבליטה את  
碼דיה העצומות. היו בהן אבני שארך עשרים אמה ובהן  
גבוחות מקומות אדם – ארבעים אנשים יכולו לעמוד לארכן ברוח...  
שמעיה הנפעם נשא את עיניו למעללה, וסקר בהחפניות את  
החומה הנשגבת – ומבטו נתקל בשני גשרי ענק הנשענים על



על רגלי בשערי ירושלים, מתק שער מהוזר שנדרס בפראג לפניו  
מאה וחמשים שנה

גביה קשתות אדריות. הגשרים יצאו מחומת הר הבית וחתכו את העיר הפתוחה לעבר העיר העלונה הנשקפת על ההר מנגר. אליהם הגיעו הרושים באמציאותם, לבל יוכלו לוחמי הצדוקים להגיח בעדרם מן העיר העלונה שהתחבצרו בה ולכבש את הבית הקדוש.

הם הגיעו אל קצה של החומה המערבית, ולפניהם התנשא מבצר אדר ומטיל אימה. זהה זה מבצר אנטוניה שנבנה בידי הורדוס כדי לפקח על הנעשה בהר הבית ולמנע התארגנותם למרד.

בעית כנוניה של ממלכת התוֹרָה גרעש חיל המזב הַרוּמָאי מן המבצר  
הנשגב, והמצביה יוחנן בן לוי קבע בו את מטהו.  
שני זקיפים חמושים נאבו בשער המבצר ושמרו על מבואיו.  
"הסימה" – קראו אל הבאים.

"ימין ה' רוממה" –

"ימין ה' עושה חיל", ענו ה Zakipim, והצטודדו כדי לאפשר  
את הכניסה למצודה.

## פרק י"א

### ה**חִקּוּרָה**

הֵם עָבְרוּ אֶת חַצְרַת הַמִּצְוָה בְּרִיאָה שְׁפֹופָה. אֲבָנִי בְּלִיסְטְּרוֹאֹת .. כְּהוּת נִמְתוּ עַל הַמִּרְצָפּוֹת לֹא הָרֶף, כְּבָרֶד הַפְּתָח בַּעַז. הַרּוּמָאים טָעוּוּ אֶת מִכּוֹנוֹת הַקְּלָעָא אֶל מַרְכָּבוֹ הַעֲצָבִים שֶׁל הַלוֹחָמִים הַנוּזִים. הֵם הַתְּחִמָּקוּ מַמְתָּח הָאֲבָנִים וְהָגִיעוּ לְפִתְחַת הַבְּנִין. אַרְבָּעָה שׁוּמָרִים עַמְדוּ בְּשַׁעַר וּמִנְעוּ אֶת הַפְּנִיסָה.

"אֶל נִקְמוֹת הָ", אָמְרוּ הַשְׁנִים בְּחִפּוֹה.

"אֶל נִקְמוֹת הַוּפִיעַ!" עָנוּ הַשׁוּמָרים, וְהַנִּיחוּ לָהֶם לַעֲבָר.

הֵם עָלוּ בְּמִדרְגּוֹת עַקְלָקָלוֹת, וּבְקוּמָה הַשְׁנִיה נִחְסַמָּה דָרְכֵם בְּשִׁנִיתָה.

"הַנְּשָׁא שׁוֹפֵט הָאָרֶץ" – צְطַטוּ אֶת הַמִּשְׁךָ הַפְּסֻוק.

"הַשְׁבָּגָםְלָעַל גָּאִים!" הַנִּהְנִי הַשׁוּמָרים בְּרָאֵשָם.

הַשְׁמִירָה הַקְּפָדָנִית וּהַחְשָׁדָנוֹת הַגּוֹרָא עָזְרוּוּ אֶת תְּמַהּוֹנוֹ שֶׁל שְׁמַעַיָה. שְׁרַשְׁתַת הַמִּשְׁמָרוֹת וְהַסִּמְקָאות הָרָאתָה מָה רַב כִּאן הַחְשָׁש מִפְנֵי מַרְגָּלִים שְׁלוֹחִים אוֹ רֹצֶחִים מִסְתְּגָנִים. וְאִם כֹּה רַב הוּא הַפְּחַד מִפְנֵי רָגֹל וְחַבְלָה – מַי יָדַע מָה יַעֲלֵה בְּגָורְלָם: וְהִרְיָה גַם הֵם מַאֲשָׁמִים בְּרָגֹל! וּרָגֹל בָּעֵת מַלְחָמָה – אַחֲרֵי דִינָו: מִותָה, לֹא חִקּוּרָה וּבְדִיקָה מִגְעָים...

עתה הגיעו אל קצה המדרגות ונכנסו לחדרון חשוב. שני חילימ עמדו לפניו וlatent בבדה.

"הסימה", תבעו בפעם הרביעית...

"לה' הישועה" –

"על עפק ברכתך סלה! מה רצונכם".

"מצאנו שני אזהרים זרים, נחבים במלחה מתחת להריסות. הבאים למשפט הצביא, מרגלים!"

"Marginims!" – חזרו החילימ כהד על ההأشמה הנוראה. הם בדקו את שמעיה ויווער לראות האם הם נושאים כל גשך על גופם, ולאחר מכן פתחו בפניהם את דלת הכבידה.

הארבעה נכנסו לאולם ענק ואפלולי. סיבוב סביר היה קרוועים חרבוי ירי צרים בקירות האבן העבים, ודרם חדרו קרגני או רקיות השאירו את האולם באור רך וענג. ליד כל חרף נצט חיל נושא קשת ששלה את חציו בתדריות, הרחק אל האויב הנעלם.

החדר ענק רחש פעילות – אולם לא נשמע בו כל רחש. אנשי צבא ואזרחים חזו אותו לארכו ולרחבו, יצאו ובאו بعد דלתות נעלמות – והפל בשקט מחלט, בדקה.

שמעיה נחרד. הפעולות השקטה היזיריה לו את המתחה המבעיטה של נפילת גמלא. גם שם התרחשו המאורעות הכהרים בלי שיגיע אליהם רחש כלשהו...

כל האנשיםשמו את פניהם למטרו החדר. לשם פנו הבאים ומשם מהרו לדרם.

במרכזו של החדר ניצב שולחן פשוט ולפניו ישב אדם מבוגר שקיבל את הידיעות. השיליח היה נראן ולווחש דבר מה, מקבל את המענה הקצר ונעלם.

עתה השח האיש את ראשו וסקר ברכשו את המפה הענקייה הפרושה לפניו. תפליו הבהייו בשחרותן על רקע שערו המאפייר, והוא סמן נথיב עקלקל בגין אדם שאחיז בידו.

הקבוצה הקטנה התקרבה אל השולחן, וצלם האupil על המפה. האיש נשא אליהם את עיניו בשאלה.

שמעיה נחרד לנכח מפטו של יוחנן בן לוי מגוש חלב, מצביאת של מלכחת התורה:

לא היו אלו עינים מצוות של רוזן כל יכול ואף לא מבט בזעם של קגאי חסר פשות. לא עינים קשיות של לויחם עשי לבלי חת ואף לא עינים חזקות לב וכליות.

היו אלו עינים עצובות...

"תפסנו צמד מרגלים!" הכריזו שני השובים בהתפאות.

המצביא נשען לאחוריו והnid בראשו:

"חמור הדבר עד מאד – רגول בשעת מלחה דינו מות... אָנָא, דוחו לי על נסבות המקה".

"אנו צוות חלוין. תקרתנו של בית צדקיהו הטעמונית ממטה הבלתי טראות, ואני נשלחנו לחפש נזולים מפתח לחרבות. שמענו נקישות רפואת עולות מפתח לריגלינו והסתנו את אבן המרצפת. שני הנערים היו לכדים שם במקה עמיקה".

"יפה, ומניין לכם כי מרגלים הם?"

"הם לא יקעו את הסיסמה, ולא מסרו את שם גדורם ותפקידם.  
אין הם מאנשי עירנו!"

"יפה. פעלתם לモפה. וכלום נמצאו נצלים נוספים מפחית  
להריסטות?"

"איןנו יודעים. טרם סימנו את חפושנו!"

גבתו של המכבייה קדרו והוא גחן קדימה בעניין: "היכיז?  
אם כן, למה אתם מוחים? הן זה פקוח נפש –

וזהו משמיכם!

חוישו, ריצו למקום ועשו את עבודתכם!"

פני הימים החוריו והם נסנו אחר.

הוא חיך לעברם בפייס, ואמר: "הצליחו בעבודתכם, עבודה  
קדש היא".

פניהם אורו, והם יצאו את האולם במחירות.

העצבות שבח לשכן בעינו של יוחנן בן לוי. הוא סקר את  
הימים העומדים לפניו ושאל חרש: "יוכן, מרגלים אתם?"

הימים הנידו בראשיהם לשיליה.

עינו של המכבייה בchnerו אותם ברכז, וזה פנה אל יוועץ:  
"יוכן שחברך הוא מרגל, מרגל מסכן. יתכן שנשלח על ידי  
שונאיינו האזרוקים כדי לגלות את צפונתינו ולהחשף את סודותינו".

יוועץ פקח עיניים נפחות, הביט בשמעיה מבוכה – והתרחק  
מפני כדי צעד.



והמצביה המשיק: "יתכן שהוא מרגל – וזה ידוע למתה ללא רחמים. הוא קרוין מחרמר של מרגלים: עד נפש וnochosh החלטה, פקח – וחדר בצדקה דרכו.

אבל אתה לבטח איןך שטפו לרוגול. צעיר אתה, ונפחד... גם אם היו מושגים אתכם בצדקה – היה ברוך מסרב להלוות אליו. אלא בן?"

הוא העיף מבט בשמעיה, שהחניך חייה.

החויר את מבטו ליועץ: "רואה אתה, בני – מיטיב אני לראות. אמר נא לי: هلנו אתה, או לצרינו האזרקים?"

"לה' ולתורתו!" ענה יוועזר בהם, "ברצוני להיות אורה נאמן לממלכת התורה!"

"יפה! ובכל זאת מצאوك מסתפר בחרבבה הרוסה, ועוד חביב מלאים את תפוקדים באמונה. לפי גילד הנך תלמיד ישיבה – באיזו ישיבה אתה לומד?"

יוועזר נותר בפה פעור. הוא בקש להסביר, רצה לגולל את ספורו – אבל המלים לא יצאו מפיו.

"עננה לי בקצרה – האם שבעצת בישיבה כלשחי?"

יוועזר הניד בראשו לשיללה.

"הרי לך", הפטיר המצבי באכاب. "חביב מימות עצמן באלהלה של תורה, ואתה משוטט בחברות אנשים מפקפקים ומחרפס ביה בחרכות נטושות, היאן זאת? ומה פרושו של דבר – היאן זו בגידה, היאן זו עירקה מן השוריות? הן למועד התורה הוא הփשתייה של ממלכת התורה! היא הווקמה כדי לאפשר את הלמוד באין מפרייע, כדי לפתח ולהأدיר את למועד התורה בעם. ולמועד התורה עובר בעמנו מדור לדור, במסורת מפלאה, מאב לבנו ומרוב לתלמידו, מימות משה רבינו ועד עתה – בשלשה זהב בל תנתק.

אנו דאגנו לבניינו, לדoor העתיד, ובקימונו ישיבות לתפאה – ואיה מוקם בפן?"

הוא הושיט אצבע מאשימה כלפי יועץ: "אביך למד תורה מסבך, וסבך מאביו, ואביו מסבו – יכח, דוקא בך, חנוך השלחת?!"



ממטבעות מלככת התורה:  
לולב אגוד ומצדיו שני אתרוגים

"לא", מלמל יועץ במבוקה. הוא חפץ להסביר... אבל המצביaan לשמע: "שפא אמר, בני: מה זואת ולי, מפקד המערכה? הן לא رب אני, ואני ממסך להוראה – טעות היא בירך!" והוא טפח על השולחן בעז, עד שפל הנוכחים נפנו להבית ביהם –

"לפוד התורה שלך היא ענני, ונעננים של כל הלוחמים! יתכן שגורל המערכה תלוי בו, ואולי אף הצלתו של בית מקדשו –

הן דוד הפלך אמר במזמוריו: "עמדות היו רגליינו – בשעריך ירושלים", עמדות היו רגליינו במערכה – בזכות שעריך ירושלים שהיו עוסקים בתורה!

ויעקב אבינו אמר לבנו: "וַיֹּאמֶר נָתַתִּי לְךָ שְׁכָם אֶחָד עַל אֲחֵיךָ אֲשֶׁר לְקַחְתִּי מִזֶּה אָמֹרִי בְּחֻרְבִּי וּבְקַשְׁתִּי" – ותרגם: "בתפקידך יכתה נטמי", כי הן הנותנות לנו מה לעשות חיל!

וכאשר עלה סנחריב על ירושלים בראש רכבות חילותי נגפם ה' לפני חומת העיר – באיזו זכות התרחש הגס הפלאי? בזכות למוד התורה! "חַבֵּל עַל – מִפְנֵי שְׁמָן": חבל עליו של סנחריב מפני השמן שספק חזקיהו לבתי המקדש להאריך להם ולאפשר את למוֹךְם!"...

הוא נרפא שוב קדימה ונעוז ביעזר עינים מוכחות: "אתה שוטט בין הריסותיו של בית צדקיהו,بني. هلיא בן? ובכן, בני: אלו היו היות לומד תורה באותו שעה, לא היה בית צדקיהו קורס תחתיו! הוא היה נאכ ערדין על תלו!" –

"אבל אני רוצה למד תורה!" התיפח יווזר. "טרם הספקתי להכנס לישיבה! הן רק לפני שעה קלה הגעת לירושלים..."

"לפni שעה קלה הגעת לירושלים?! חזר יוחנן על הדברים – "דרכ איזה שער נכסת?"

"לא נכסתי بعد שום שער", מלמל יווזר, "עלית ממעמקים" – –

## פרק י"ב

### איך תובייחו את השקר?

"**מ**מעמקים!" חזר אחורייו יוחנן בחד – "מןנהה פת קראקעית...  
והיכן נכנסתם אליה?"

– "בערבות יריחו" –

– "מערת צדקיהו!" צהל יוחנן, "ברוכים הבאים לממלכת  
התורה!..."

"רוֹאָה אַתָּה, כִּנִּים אֲנָחָנוּ", ציטט שמעיה את דברי הפסוק,  
"לֹא הִיוּ עֲבָדִיךְ מֶרְגָּלִים!"

"אם אָמַנָּם אֶמְתָּה בְּפִיכֶם!" אמר יוחנן בחמרה. "וזאת אֲדֻ  
מֵיד, לְאַחֲר שָׁאשָׁמָע אֶת סְפָרְכֶם –

מה שָׁמֶךְ?"

"שמעיה בֵּן נְבָטָאי מַחְדִּיבָּן."

"חֲדִיבָּן! אֲרַצָּם שֶׁל הַפְּלָכָה הַלְּנִי וּבָנָה מַוְנִּבְזָה הַפְּלָלָה אֲשֶׁר הַתְּגִירָו  
וַעֲלוּ לִירוֹשָׁלָם, לְחִוָּת בָּה וְלִלְחָם אֶת מֶלֶחֶם הָאָזְדֵּבָן!... פִּיכְדָּע עֲשִׂית  
אֶת הַדָּרְךָ הָאָרֶבֶה וְהַמְּסִכְנָת הָאָזְבָּגָף?"

"לֹא בְּגַפִּי עֲבָרָתִי אֶת הַמְּדָבָר הַגָּדוֹל! חַבּוּרָה גַּדוֹלָה הַיִּינְ�וּ  
בְּצַאתָנוּ מַחְדִּיבָּן, וְעַמְנוּ כָּסֶף חֲנָדרִים לְבֵית הַמִּקְדָּשָׁן" –

ושמעיה גולל את ספورو הנורא, את מסעו הארך ואבדונם של בני השירה.

כל אותה עת לא מושג מפנו עינו של המציג, וכשיטים את ספورو נד יוחנן בראשו: "אכן, נקרים דברי אמת... ובמנוסתכם מפני האזרוקים נקלעתם למערת הסתירים שהביה אתחם לירושלים, هلآل בן? והייתם עדים למוזממת הנפשעת של האזרוקים לשפר עדי שקר שיטעו את בית הדין לקdash את החידש בليل אמרה. הם רוצחים הם לשחד עדי שקר, להטעתו את חג הפסח בשבת – ולשם כך נכוונים הם להכrichtנו לקבוע את חג הסנהדרין ולוות את מועדיו השנה! אין קץ לתחומות השפלות!"...

"אֵך לֹא!" טפח בידו על השלחן בכעס, "מוזממת לא מקום ולא תהיה!"

ההשגהה העליונה כינה את מנותכם אל המערה העולה ירושלים. אתם תתייצבו בפני הסנהדרין, ותסתרו את עדותם!" וילפתח נחרש מצחו קמטים והוא משך בכתפיו:

"חוּשַׁנִּי שְׁהִיִּתִי נָמָר מִדי: אֵין לְכֶם כֵּל סְפֻוי לְסֶפֶל אֶת מַזְמָתֶם! אֲםִם יָבוֹאוּ הַשְׁנִים וַיַּעֲדִדוּ כִּי רָאוּ אַמְשׁ אֶת הַלְּבָנָה בְּחִדּוֹשָׁה – מָה תּוֹכְלוּ לֹוֹמֶר? תֹאמְרוּ: אָנוּ לֹא רְאִינָה – וּמָה בְּכֶךָ? אֲתָם לֹא רְאִיתֶם אֶת הַלְּבָנָה, וְהָם רְאוּה!

תֹאמְרוּ כִּי הַשְׁמִים הֵי מַעֲנִים לְחִלּוֹטִין – וְהָם יֹאמְרוּ כִּי הִתְהִרְאָה בְּמֶרְבֵּד הַעֲנִינים..."

איך תוכיחו כי שקר בפייהם?"

השנים נבוכו. אמת בפי המציג, ודבריו המפכחים לא הותירו מקום לאשליות.

כל עוד ירבקו עדי השקר בגרסתם כי ראו את הלבנה – מי יוכל לסתור את עדותם?

וזו נושא אליום יוחנן את עיניו, והחיקוק העצוב שב לרוץ בchan: "יודעים אתם, ראיי אני לנזיפה!"

חיל הנוטש את מושרטתו בעת קרב – נדור למות: כל חיל חיב לדעת את מקומו... אני ממנה על המערה – ואלו אחרים פוסקים הלוות!

אשליכם אפו אל רבן יוחנן בן זפא. ספרו לו את ספורכם, והוא כבר ימצא את המוצא מן הסבך!"

הוא נפנה לאחוריו ורמז לאחד משלישיון. "זהו טיפתאי, מגריס אשר בגליל. הוא יוליכם אל רבן יוחנן ונידרכם עתכם בעירכם הגדשה. היו שלום, בני!"

הם ירדו במדרגות העקלקות ויצאו אל החצר הגדולה, אל אור הדמדומים ומטר הבליטראות הנוחות ללא הרף. הם חזו אוטה בריצה שפופה והזדקפו רק פאשר חסוושוב בצלו של הפתל המערבי, שהגן עליהם ממתק האבנים. שוכן חלפי מפתח לשני הגשרים המתוחים מעלה, ופנוי ימינה אל שורת מדרגות שיש רוחבות. המדרגות הסתיימו ברכבה מראפת באבני שיש לבנות ומגנרט בגושי בליטראות שחירות. "זהו בית יעוז, שבו מתחנסים עדי חדש החדש" – אמר טיפתאי בשואה מחייב את צעדיו בשטח הפתוח – "אם חכינו לעדים שראו את הירח, אבל איש לא הגיע. השמים היו מעננים ואפלים, וראש החדש יקבע אפו למן!"

יועץ הבית השמיימה בחשש. עננים אפרים שטו באטיות מזרחה ובלייטראות כבדות חזו ביעף את מסלול העבים.

"הלילה כבר תראה הלבנה מבעד לקרכי העננים", אמר.

טיפתאי חיזק: "הלילה שוב לא יצטרכו לה. אין בית הדין

מקדשים את החידש אלא בזמנו... אם נרחה ראש החידש, שיב אין זיקוק לקדוש בית הדין".

"וכייזד ידע הפל כי ראש החידש נרחה למחר?"

"ראה תראה! הסנהדרין תחפנס לסייעה גודלה בבית יעוז מחר בטרם שחר. לבטח תרצה גם אתה להיות נוכח בסעודה עברו החידש' ולחות בזקני הסנהדרין המשבים בה..."

עוד המלים על שפתיו, הרצינו פניו והוא נעוצר במקומו בהתרגשות.

הם עמדו לפניו גרים מדרגות צר, והוא פנה אליהם ברוח: "אנו עומדים לעלות אל מעונו של רבנו הקדוש. המוכנים אתם?"

"מוכנים... למה, כיצד? מלמלו השניים.

"מוכנים לחוץ בפני האידיק, מוכנים כי האידיק יתחזה בפניכם שלכם... עיניהם חזרות לו, מאירות כל סדק ומחבוא בונשםתם. הרהרו בתשובה והטהרו בטרם הגשו אל הקדש!"

"כלום מלאך הוא?" שאל יווזר בתמהון.

"מלאך, אם לא למעלה מזה" – השיב טיפתאי בלחת. "כפתות: ישפטין כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפהו – כי מלאך הוא צבאות הוא!" ורבנו הן כהן הוא, ושפטיו ישמרו דעת: למעלה ממאה שנות חייו שוקד הוא על דלותות התורה. הוא נמנה עוד על תלמידיו של הלל הזקן, נשיאנו הראשון, ולא היה דבר אשר לא למד ממנו: את התורה כליה, הלכותיה וטעמיה, רמזיך וסודותיך, מעשה בראשית ומעשה מרכבה, שיחות חיות ועופות, מלאכים וspirits... ותורה יבקשו מפהו: כל גודלי הדור יושבים

לרגלו ושותים בצמא את רגלו. ובכן, כלום אין הוא מלאך ה' צבאות?"

ובעוד מלים אלו על שפטיו התוכוף بعد הפתחה הנמוכה ונכנס, ישני הנערם אחורי.

הם הזרקפו, וראו מולם מלאך.

רבן יוחנן ישב שם, בפתח החדר החשוכה – ודמותו קרנה אור על סביבותיה. זקנו הלאן ירד בחדר על גלמוּת האזהרה, ובפני המאירות יקדו שתי עינים זורחות. הן נראו בשתי שמשות ביום אביב. הן קרנו בחם, באחבה, בקדשה.

ובטרם הספיקו להתחושש, נשמע קולו של האזיק, מתרגן כמיתר נבל: "שלום עליכם, בני!"

מעולם לא הקדים אדם את רבן יוחנן בשלום. תמיד, תמיד הקדימו רבן יוחנן במאור פניו ובברכה נאמנה!

שני חכמים ישבו כפופים לפניו רבם, ועתה הסבו את פניהם לאחור. היו אלו רבי אליעזר ורבי יהושע אשר לא משו מרבים הנערץ.

רבי אליעזר, אשר העיד על עצמו כי מעולם לא אמר דבר אשר לא שמעו מרבו, ואמר ליהם: הרבה תורה למדתי מרבי – ולא חסרתי ממנה אפילו כמכחול זה, הנטבל בשופרת צבע. והרבה תורה למדתי – ולא חסרוני תלמידי אפילו ככלב המלך מן הרים הגדול...

הנה כה טבעי שלשלת הדורות, וככ הולכים הם ומתקנים – –

"מרחוק באם, בני", אמר האזיק.

"מערבות יריחו", ענה יווזר.

"מחדריב הרחוכה", אמר שמעיה, וגולל בקצרה את ספור מסענו.  
וambil חבריך נותרת אתה לברך, למסור לפהן הגדול את מקומו  
של אוצר המקדש שהטמנת בדרכ... ומה תעשה לאחר מכן?"  
אך רבי – אצטרף בשמחה להמון אחיכם, העמלים להדר את  
השונאים מעיר הקדש!"

"ולאחר מכן, בשתסתיים הפלחה?"

שמעיה הרגיש כי גל האור ששוטר מעיני הצדיק אופף אותו  
כלו, והוא טובע בים של אהבה יוונית.

"לאחר מכן, כאשר תחלף הספינה – או אז אצטרף לממלכת  
התורה ואהגה בתורה הקדושה בכלל פחי. למד ולמד, לשمر  
לשות ולקים!"

"נרד גדול נדרת לאלקי ישראל!" נהרו פניו של הצדיק.  
הפלחה נכפתה עליינו בידי מרישי ברית – אבל המטרה היא  
לפוד התורה וקיומה! עם זה אנחנו, ובשם נרגל!"

"רבי!" אמר שמעיה בהסתוט, "בררכנו לך את שמענו את האזרקים  
שוכרים עדי שקר, שיעידו כי ראו אם את הלבנה בהתחדשותה".

"האזרקים האורורים חפצים להקדים את תחולת החדר, למען  
יחיל חג הפסח בשבת", אמר טיפתאי בזעם.

צדיק הניע בראשו וה חייך המPAIR לא מש משפטיו. הוא לא  
הפסיק מהמזפה המרשעת.

"אבל, רבי", קרא יועץ, "איך נסכל את מזופתם? אם ייעדו  
בי ראו את הלבנה, מי יוכל להכחישם? המזביה יוחנן בן לוי  
אמר כי לא יבהיר מהם להטעות את בית הדין!"

## **איך תוכיחו את הדשך?**

---

"**חָלִילָה!**" מחה הצדיק בתקף. "**אַלְקִים נִצְבֵּעַת אֶל:** ה'  
**עֹמֶד לִימִין הַדִּינִים,** וְהֵם לֹא יִפְשְׁלֵוּ בְּדִינֵיכֶם!

**מַחֲרַבְתָּם שְׁחָרְתָּם** תתקיים סעודה עבורה החידש' ובזה נתבשר כי  
ראש החידש נדחה למחר, ועצת האזוקים פסכל. גם אתם תהיו  
נוכחים שם, בני –

**זָכְרוּ: מַחֲרַבְתָּם שְׁחָרְתָּם, בֵּית יְעֹזָק!**

## פרק י"ג

### הסודת המשבצת

ה ממת הליל השטיטה על העיר הנצורה. נדמו נגיחות אילוי הבROLן הנוגחים בחומה, וחבנות הבלתיראות הונחות לא הרף שבתו. חשכה הביא בכנפיו שקט ומנוחה לעיר המיסרת.

אבל השקט היה מדרה ומטעה. המוני אנשים היו ערים ודרוכים: בהר הבית עמדו יהודים והכוהנים דרכיהם על משמרתם לקים את מצות שמירת המקדש, ועל חומות העיר סובבו המגנים כשלם חרדים מפני התקפת פטעليلית, כזו שהביאה על יודה הגלילית את חרבנה.

גם בעיר עצמה דלקו העשויות בכתם המקדש הרבים, ורבות בני היישוב שקדנו לאוון על תלמודם. הרעב הממש ותלאות הפלחה לא רפו את ידיהם. להפוך: הם ידעו כי גורל הפלחה יתרץ באן, בית המקדש. כי "הכול קול יעקב והידים ידי עשו": כל זמן שקולו של יעקב נשמע בכתם מדרשות – אין ידי עשו שלות בו. התורה מגנה ומצליחת.

השחר עמד לעלות, ובעיר נקרה תוכנה מיחדת. המוניים יצאו מבתי המדרשות ומן הפתים ונחריו בחשכה במודר הסמיטאות העקלקלות. הם גדרשו בהמונייהם את הרחבה הענקית של בית יעוז אשר לרגל הפטל המערבי. הרחבה הוירה בהמוני לפידים

שנקבעו סביב ובכלם נשאו עיניהם דרכות אל הבימה המגבהת שהשתרעה לכל ארץ הקיר המזרחי. בזה אחר זה טפסו ועליהם אל הבימה גודלי ומאותי האמה, והם מזמן קדם את פניהם בראשה השთאות והערצה.

שמעיה ויעזר נצבו בפאתי הרכבה ובהו במתוחש. הם לא רואו מימיהם המון פה רב, ולא הפירו איש מן היושבים על הבמה הנשאת. הם רקשו מזו פניהם ומהדרם של גודלי הדור, אבל לא ידעו לנוכח בשם. טיפתאי הקירוש נחלץ לעורתם: "הנה רבי שמעון איש המצפה ורבי אליעזר בן יעקב" – לחש באזנייהם – "ואלו הם האחים הקדושים בני ביתריא אשר אבות אבותיהם מסרו להלן את כס הנשיאות מרצון, ומماז ועד היום לא פסקה התורה מן המשפחה המפארת. וזהו רבי דוסא בן הרכינס, והנה רבי חנינא בן אנטיגנוס..."

בזה אחר זה עלו זקני הסנהדרין הגדולה ותפסו את מקומותיהם. ולפתע החחשמה האוריה. אדם גבוה קומה עליה אל הבימה ופניו כפני מלאך אלקים. הוא לווה בידי שני חכמים, בעלי הדורת פנים מפלאה, אולים זיו פארו האupil על הפל. זקני הסנהדרין חרדו לקראתו ובזמן עבר גל התרגשות.

"זהו רבי ישמעאל הכהן הגדל" – הסביר טיפתאי – "ליימינו רבי חנינא סגן הכהנים ולשםallow רבי זכריה בן קבוטל" – – ובעוד הכהן הגדל מתישב במקומו עלה מצדה השני של הבמה שלושה אנשים. הפעם לא עבר בקהל ורקש השთאות. את פניהם קדמה דממה מחלת. חרדת קדש נפלת על הפל. שמעיה פער את פיו בתמהון. לויל הכיר את האמצוע שבhem, היה בטוח כי אליו הם שלושת האבות הקדושים, או לפחות שלושת המלאכים שנגלו אל אברהם אבינו... אבל הוא הכיר את הקדוש שפצע בתקוה. היה זה רבנן יוחנן בן זכאי. טיפתאי גמן ולחש לאזנו: "ליימין רבני הולך רבי שמואל הקטן, ולשםallow רבי צדוק" –

רבי צדוק! הצדיק המפלא אשר צם זה ארבעים שנה לבב יחרב בית המקדש, וגוףו כה כח עד אשר איןנו יכול לאכל כל אכל מוצק. מדי ערָב מוצץ הוא גורגרת מיבשת ובולע את לחולוחיתה, למען יוכל להמשיך בצומו ובתחנותיו...

ושמויאל הקטן, משייר תلمידיו של הלל הזקן... עוד לפני עשרה שנים, בחי רבו הנערץ, יצאה בת קול ואמרה כי ראוי הוא שתשרה עליו רוח הקדש, וזה לא כבר יצאה בת קול והכריזה כי ראוי הוא שתשרה עליו שכינה ממשה רבינו – ואכן, ממשה רבינו היה גם הוא ענו עד כדי כך שדקק בו השם "שמויאל הקטן" – –

רחש הקמן הפריע את שמעיה מהרהוריו. הוא נשא את עיניו אל הבימה וראה כי כל גודלי הדור קמו על רגליהם כאיש אחד. הם חרדו לקראת האיש שעשה את דברו לאטו אל מרפו הבימה כשהוא מלאה בשני צעירים. שמעיה הפיר אחד מהם. היה זה רבי אליעזר בן הורקנוס, תלמידו של רבן יוחנן בן זפאן. אבל עיניו נמשכו כבמיטה קסם אל הדמות המAIRה, גlimat החכמים הaceousה שעתה שבצתה בפניהם ורומה לבגד מלכות, אבל הפנינים הנוצחות יותר היו שתי עינוי המAIRות שזרחו בשני יהלומים. "רבן שמעון בן גמליאל הנשיא" – לחש טיפתאי בהתרגשות – "מלואה בידי רבן גמליאל בנו ורבי אליעזר חתנו!"

הנשיא נטל את ידיו מנעלת זהב שהגשה לו. סעודת "עובד חידש" החלה וההמוניים פרצו בשירה אDIRה, שיר של ראש חדש אותו ישוררו הלוויים בקרבת קרבן הפתميد של בין העربים –

**ברכי נפשי את ה'!**

ה' אלקי גדלה מאוד, הוז וחדר לבשת  
עטה אור פשלמה, נוטה שמיים פירעה  
השם עבים רכובו, המהלך על בגפי רוח

עשה מלאכיו רוחות, משרותיו אש להט.  
יהי כבוד ה' לעוזם, ישמח ה' במעשו  
המפני הארץ ותרעוד, יגע בהרים וייעשנו.  
אשירה לה' בחיי, אומרה לאלקי בעודי  
יערב עליו שיחי, אני אשמח בה' –

ולפתח נפער פיהם בתקהמה, ועיניהם נלטשו נכהן:

בירפת הימה טפסו שני אנשי קמותי בגדים ומכוסי אבק  
דרכים. הם זהו אותם מיד: היו אלו תודrios וחנן אשר רפו  
אתיהם בהרי יריחו כדי ללבם ולחרגם.

תודrios וחנן אשר נשכרו בידי האזרקי האלמוני להheid שקר,  
ועתה הגיעו לירושלים למלא את שליחותם – –

השנים נסו לפלס את דרכם על הימה האפופה, אך נחסמו  
בידי הפלמידים השומרים על הסדר שהחלו להדר אותם לאחור.  
או אז לחשו דבר מה באוני השומרים, ויחסם של הלו השטנה  
לחולוטין: הם אחזו בידי הימים בתקרת כבוד ופנו להם דרך אל  
מרפו הימה, אל מושב הנשיה המגבה.

המחזה המוזר עורר את תשומת לב הקמן והשירה האדירה  
גועה במקובכה. מפה לאזן נפוצה השמעה כי הגיעו עדים שראו  
אםש את הלבנה בחודשה.

החדש הקודם היה אפוא חדש חסר. וראש החדש היה אטמול.  
כל "סעודה עברו החדש" שזמנה הלילה, בטעות יסודה... –

בקרב הקהיל הרבה השתרעה מבוקה ותהיה, בלבול ואכזבה.  
הכל צפו לモץ פיו של הנשיה, ראש הסנהדרין.  
רבנן שמעון בן גמליאל נשא את עיניו הזרחות אל החבורה  
המתקרבת.

"מה בפיכם?" שאל בנים.

"הם היו עדים לחדוש הלבנה בזמנה", אמרו המלויים.

הנשיה נטן את עיניו בשני העדים, והם השפilio עיניהם מפני מבטו החוזר. אולם חמדת הממון גברה על התהבותם, והם הניעו ראשם לאשור.

"ובכן, אין מקבלים עדות בלילה. חפו מעט עד אור הפקר,  
ובינתיים נשמע לנו דברי אלקים חיים מפני רבנו הגדול" –

והנשיה כפף את ראשו לפניו רבן יוחנן בן זפא, ורבן יוחנן  
ישב ודרש.

הוא דבר על חדש אשר המתחדש וימי הפורים הקדושים. חדש  
אשר הוא חדש הנשים הגסתרים, נשים בתוקפת גלות והסתור פנים,  
וזוכה משום לכך הוא נס תמיד. בבחינת הנשים שבל יום. וזרקא  
משום לכך לא יעברו ימי הפורים האלה מתוך היהודים, ולא  
יתבטלו אף ביום המשיח הקדושים ובאים...

הצדיק ישב ודרש, וההמון הקשיב בדממה מתווחה. הוא בלו  
בצמא כל מלאה וכל הגה. רק יועזר ושמעה לא הקשיבו לדברים  
ולא קלטו מהם מאומה. כל מעינותיהם התמקדו בשני עדי השקר  
הגניצבים על הבמה בקומה זקופה וסוקרים באידישות את הקהל  
נדורך.

"חכפה שפכו!" התמרמר שמעיה, "להתייאב בהירות בפני  
רבותינו קדושים ולכזב במצח נחשיה!... ולוי תפחה הארץ  
את פיה ותבלעם חיים, בקוח וכל עדתו החולקים על משה  
ותורתו" –

וכאלו שמע ה' לקולו – נסר רעש אדיר באוויר.

שמעיה פעור את פיו באימה, אף הקול נרם – והשנים נשארו על עמדם...

"מה היה קול זה?" שאל את טיפתאי בלהש.

"קול שעורי המקדש בהפתחים!" נענה. אותן הוא כי يوم חמץ הפעם, והכהנים כבר עוסקים בעבודתם. ואכן, השמים האפלים החריגו, ואור שחר ענוג האיר את חומת הר הבית הנשאה ואת ההתקפות ההמונייה של מרגלותה.

רבנן יוחנן בן זכאי סים את דרשות המפלאה, אף הפתח לא פג. כלם תלו עיניהם ברכות רבנן שמואון בן גמליאל נשאים.

רבנן שמואון בן גמליאל נפנה אל שני העדים ואמר במאור פנים: "הsharp עלה, ואתם חפצים להעיד בפני הסנהדרין האזולה شبירותלים..."

"מהיכן אתם, בני?"

"מירושלים אנו", ענה תודروس בהילהות. "נמלטו מאימי המצודה לעברות יריחו, שם ראינו ממש את הלבנה..."

רחש התרגשות עליה בקרוב הקהלה. עברות יריחו היא המקום בו נראתה היריח לראשונה, ופעמים רבים היו אנשי הפלוקום עדי המולד הראשוני. עודם של בני יריחו היא מהימנה, ומתקבלת במאור פנים!

"אך בודאי ידוע לכם, בני", הוסיף הנשיא ואמր, "בי האזרקיים מנפים בכל כחם להכשיל את הסנהדרין עדות שקר, ועל כן החלטתו רבותינו להזכיר רק עדים מהימנים ומקרים".

שני עדי השקר נרתעו כנשוכי נחש: "היכייד! זהו חיש בקשרים!" הזעקו שניהם כאחד. והרי הם אנשים ידועים ומקובדים,

אנשי ירושלים מזו ומעולם. המוני מפניהם ובני משפחותם יעדו ויצחירו על ישרם והגינותם –

והם מהרו לנקב בשמות רבים מאנשי ירושלים, אך חיש מהר החבר כי כל המזמנים להמליץ אודותם נמצאים בעיר העלונה, פחת שלטונו של שמעון בר גיורא וחבר האזרחים...

"הדבר חשוד עד מאד", אמר הנשיא. "הן ידוע לנו כי האזרחים מושיעי הברית חפצים להקדים את ראש החדש למען יהול חаг הפסח בשבת כרצונם הקובל. פעמים רבות נסו לשוכר עדי שקר כדי להטענו – והנה עתה הופעתם בפנינו, וכל האנשים המכירים אתכם לטענתכם מצויים בצדם של אויבינו האזרחים..."

העדים הנעלבים פתחו שוב בשורה של הצהרות רמות מלאות בשבעות נמרצות ובתנוונות ידים נרגשות. הם ראי כיצד הכסף הרב שהבטח להם גז ונמהוג לנגד עיניהם בשל ערנותם של החכמים...

ואז נשמע לפתח קולו של רבן יוחנן בן זפא, זקן החכמים וגדור הדור: "פה רבים הם השמות שנקרו פאן, ומතוכם ימצאו לבטח שני עדים כשרים שיעידו על מהימנותם של העדים שלפנינו. הרך רחוקה עשו מערכות יריחו לכאן כדי למסר את עדותם".

טיפתאי הגרכי זנק לפטע קידימה ופלס את דרכו בקהל המרתק. הוא טפס על הבמה ונדרק אל רבן יוחנן בן זפא.

"רבי!" לחש בהתרגשות, "הם עשו את דרכם מערכות יריחו לירושלים ותגנבו בין מושבות הרומים הארץ על העיר... אבל שעורי ירושלים נעלמים בידי אנשי שמעון, האזרחים. הם הטילו מצור על העיר מבפנים. איך נכנשו הדברים אל העיר פנימה, לولي רקמו קנוניה עם האזרחים?"

רבן יוחנן נתן בטיפתאי את עיניו המאיות, והלה חזר ונרתק

לאחריו. בכלל לבו התחרט על פחזותו: כיצד זה העז להתפרק כה ולחחות דעה לאDIRECT הקדוש? האם לא ידע כי אין שוקול אשר נעלם ממנה, ואין דבר אשר נסתר מעיניו הקדשות?

אבל רבן יוחנן לא בטע. מעולם לא בטע על אדם! במאור פנים נעה ואמր: "ידעתי, בני. ברור הדבר שעודתם היא לרצון לאזרקים, וכי שמחים הם עליה ונוכנים לפתח את שעריך העיר בעבורך – אבל עדין אין בך הוכחה כי שקר בפיהם..."

הנשיה הניד בראשו וקבל את עדותם של השניהם.

אם היו מרגלי האזרקים נוכחים במעמד המרתק – עברה שמחתם כל גבול, אבל ההמון הרב שזכה בונשה קיבל את המארע בתדהמה רבה: השנים העידו בקול צלול ובלשון רהוטה על ראיית הלבנה בליל אמש, بعد קרע עננים בליל הסופה.

העדות נמסרה, ועצבו הגיע תור חקירת העדים.

שני צעירים אחזו בעדרינות בזרועותיו של חנן והובילו אותו מהzion לרחוב, ועל הבמה נותר תודrios בלבד. אמץ לבו החל לפוג והוא הבית סביבו בעצונות.

"הרגע נא, בני", אמר הנשיה בנסיבות. "ספר נא לבית הדין היכן נראה הירח בליל אמש" –

תודrios נשא את ידו והצביע למעלה, לכיוון מערב.

"לא כן, בני. עליינו לשמע מפיק האם נראה במרום הרקיע או בשיפוליו. האם היה היישר למולך או נטה לצפון או לדרום... האם קשטו הפנמה לזרח או למערב, והאם קרנו האחת החמשכה יותר מן השניה..."

ולא היה אלו סתם שאלות: הנשיה וחבריו ידעו את התשובות הנכונות מראש. חכמת התרבות ומערכות צבא השים היו נהייריים

לهم בכספי ירים, וחשובי המולד הסובבים נתנו למשה בהר סיני ונמסרו מדור לדור.

חשובי מעלות ומקומות המזלות, קשת הראייה ומסלול הכוכבים – כל אלה יצרו פמונחה חייה של מקום המולד ומראה הירח בהתחדשו, ושםשו מכשול בפניו כל נסיוון לעדרות שקר.

**אך לא בפעם הזאת!**

נזכר היה כי האזרקים התפוננו היטב לבזוע מזפתם, ונעוzu בתוכני שמים ובאצטגניםים. הם שננו לעדי השקר את עדות הczב, ועתה עמד תודروس על הבמה ודקם בשטר את הפרטים אשר שמנו בפיו.

הנשיה חנהן בראשו. עדותו של תודروس פאה את המציאות. כה אמנים יכול היה הירח להראותليل אמש.

עתה נזכר חנן לשוב אל הבמה.

אם עדותו מתקאים לדברי קודמו, יקדם ראש החדש ביום אחד למפרע.

הפתח בקרבת הקהיל הרקיע שחקים. חנן התיאב לפניו הנשיה וענה על השאלות בקול בוטח.

עדותו פאה להפליא לדברי קודמו.

חברי הסנחרין התייעצו ביניהם קצורות, ואו קם הנשיה והכריז: "העדות התקבלה!"

פרץ של התרגשות גאה בקהל הרובבות. הפל דברו בקול רם, ראש החדש יקדם אפוא, ורקבן המוסף לא יקרב על המזבח, סעודת עברו החדש נערכה בטעה, והאזרקים שמחים לאלם של החקמים... ובליב כל מהומה הסב רבן יוחנן בן זכאי את ראש

ולחחש דבר מה באזנייו של טיפתאי. הלה נגענו בראשו וירד בחפazonן מן הבמה.

בעבר רגע קצר חזר, כשהוא מפלס דרך לשני גברים.  
 הם קרבי ועמדו לפני רבנן שמעון בן גמליאל, נשיא ישראל.  
 "מי אתם, בני?" שאל הנשיא.

"שמעיה בן נבטאי, ויועזר בן יעקב מבקעת יריחו".  
 מבקעת יריחו! רחש של השתחאות עבר בקהל, ואחריו השתרעה דממה מחלת.

"ובכן, האם גם אתם ראייתם את הירח המתחדש בליל אמש?"  
 "לא, רבבי. הסופה השתוללה והעבים כפו את השמים."  
 "אבל שני אחיכם ראו את הלבנה מבעד לקרע במסך העבים.  
 הלא שמעתם את עドותם כי הלבנה נראתה עם יציאת הקוכבים."  
 "שקר הם דוברים – קראו החנינים כאחד – בתחילת הלילה לא יכולו להתבונן ברקיע, שכן נסתרו באותו עת במערה" –  
 "במערה?" פנה הנשיא.

"כן, נקלענו למערה חשוכה וזה שמענו את השלושה" –  
 "שלושה?"

"שני הזרים הסתוידו שם עם אדם שלישי, אשר שכר אותו  
 להheid שקר בפני הנסדרין" ...  
 והם גוללו את ספורם, את המרדף שנערך אחריהם ואת לכידתם  
 במערה וחסימת פיה בסלעי הענק.

רבן שמעון בן גמליאל נקב במבטו את ערי השקר, שהשחוי את ראמם בכלימה.

"ובכן", קבע הנשיא, "העדות הונחה!"

שוב פִּרְזָ גַּל התרגשות בקרוב הקהיל. דינם של עדים זוממים מפִרְשָׁת בתורה: עדים שהעידו שקר וباءו אחרים והזומות באמרם: "כיצד העדרתם על הדבר והרי עמנו היותם באוטה עת ולא יכולתם לראותו" – על כן נאמר: "ועשיתם לו כאשר זם לעשות לאחיו": אם רצוי לחייב מיתה בעדרותם – יחרגו, אם בקשו לחייב ממון – ישלםוהו הם. אך איזה ענש נגזר על עדים שביקשו להקדים את ראש החידש?

התשובה על כן נתנה מיד מפי הנשיא:

"שני ערי השקר ילקו שלושים ותשעה מלכות מדאותיתא, ולאחד מן יגרשו בחרפה אל העיר העלונה, אל אחיהם הצדוקים!"

זעקה שבר עלתה מפי שני הנוכלים, ובקהל נשמה אנטה רוחה.

## פרק י"ד

### בן בית

"גְּבָנָן", חיק אלייהם רבנן יוחנן, "נוֹכַחֲתֶם לְרֹאֹת בִּיצְדָּקָה אֶחָרִית  
לְשֻׁעַיִם נִכְרַתָּה וְתִשְׁוּעַת צְדִיקִים מֵה'!"

והשניים השיבו בחיה.

"שְׁמַעְיָה", אמר רבי יוחנן, "אַתָּה מַצְטָרֵף אֶל הַמְגַנִּים עַל עִיר  
הַקָּדֵשׁ וְהַמְקָדֵשׁ, אֲבָל זָכֵר אֶת אֲשֶׁר הַבְּטַחַת: עַם תִּם הַמְלָחָמָה  
אַתָּה חֹזֵר לְחַבֵּשׁ אֶת סִפְסֵלִי בֵּית הַמְדָרֵשׁ. אֶת כָּל לְהַט הַקְּרֻבּוֹת  
פִּשְׁקִיעַ בְּמַלחְמָתָה שֶׁל תֹּרֶה!"

"כֵּן, רַבִּי", אֲשֶׁר שְׁמַעְיָה בָּהֶם.

"וְאַתָּה, יוֹעֵזֶר, תִּפְגַּס עַתָּה אֶל הַיְשִׁיבָה, וּבְלִפְנֵי הַתּוֹרָה פָּגָן  
עַל הַלוֹחָמִים וּמַלחְמָתָם" –

מִבְטוֹ שֶׁל הַצָּדִיק וּמִאוֹר פָּנֵיו כְּבָשׂו אֶת יוֹעֵזֶר כָּלִיל וְהַדְבּוֹר  
נִעַטֵּק מִפְיוֹ, אֲךָ הוּא אָזֶר עַז לְהַנִּיד אֶת רָאשׁוֹ בְּשִׁלְילָה.

שְׁמַעְיָה הַבֵּיט בּוֹ בְּחִרְדָּה, וּרְבָנָן יְוחָנָן שָׁאַל: "הַכִּיצְדָּךְ זֶה?!"  
וְהַרִּי לִפְנֵי הַתּוֹרָה הוּא הַדָּבָר הַחַשׁוֹב מְפָלֵל! עַבְורָה, וְעַבְורָ עִירָנוּ,  
עַבְורָ הָעָם כָּלָו – וְעַבְורָ כָּל הַבְּرִיאָה! אִם לֹא בְּרִיאָתִי יוֹמָם  
וּלִילָה – חֲקוֹת שָׁמִים וְאָרֶץ לֹא שְׁמָתִי", אמר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא!

יועזר רעד בכל גופו: "לא... בן, רב... אם ירשמי, רב, שלא להפנס לישיבה ללמד..."

אני מבקש להיות בבית הרב, לשירותו... להתבונן בהליכותיו, לראות את זיו פניו..."

רבן יוחנן חיזק במאור פנים: "אמים בן, הרי נאמר כי גדול שמושחה של תורה יותר מלמדקה – אך כמה יש ללמד על מנת שתוכל לשמש, כדי שתבין بما שאתה מתבונן! אך יהיה בן, יועזר: רבינו יהושע ידריך אותך. למד מפיו בשיקדיה ותהייה לבן בית בביתנו".

משמעות הבית ביועזר בקנאה, ולא הכירו: פניו נהרו, וקומתו כאלו גבהה. לא היה אדם מאשר ממנו!

כדי להתקבל לבן בית ב ביתו של רבן יוחנן יש להזהר ולהשمر בכל גדרי הטהרה, שכן רבן יוחנן היה כהן ולביתו הובאו תרומות ומעשרות, בשר קדושים ומתקנות מהנה. חדש ימים שקד יועזר על למוד ההלכות ושמירתן, ולאחר מכן מבן התיצב לפני הצדיק ושני תלמידיו וקבל בפניהם את "נזר החברות" שבו התהיב שלא יטפה בטמות ולא יטמא טהרות. רבן יוחנן נשקו על ראשו וברכו באחבה בברכת כהן.

יועזר הפך לבן בית –

אך למעשה כמעט שלא שחה בבית...

המוני אנשים פקרו את בית הצדיק ובידם נדרי צדקה ותחני מעשרות, ומיד עם צאתם נמסרה המנחה האנואה ליועזר בצרוף הזראות מדיקות: הנה, שם גור כהן חוללה חזוקה لكمץ התרומה, ושם מתגורה משפחה דלה חזוקה לפרוטות הצדקה. דומה היה כי כל בני ירושלים חרוטים בלבו של הצדיק, על מടוייהם ויגונם, יסורייהם וドルותם!

יְוָעֵזֶר נִטֵּל אֶת הַמִּנְחָה וּמַהֲרָ בַּמְוֹרֵד תַּעֲלַת הַשְׁלֹוחָה, וְלַפְתַּע  
עַלְהָ בָּאָזְנֵיו קֹול חֹזֶק וּנוֹקֵב. הוּא גַּעַצֵּר כִּמְהֻפְנֵט, וְשַׁלְיחָוּתוֹ  
נִמְחַתָּה מִמְחוֹ כְּלִיל. הוּא הַתְּבּוֹגֵן בְּאִישׁ הַתְּמִהוֹנִי שֶׁהָגִים מִן  
הַסְּמִטָּה וְעַינֵּיו יְזַקְדוֹת בָּאַשׁ זָרָה. הַאֲדָם הַמּוֹזֵר פָּרֵשׂ אֶת יָדָיו  
לְאַזְרָדִים וְצָרָחַ בְּקוֹל מָר, מִפְחִיד וּמִבְעִית:

"קֹול מִפְזָרָח קֹול מִמִּעָרֵב  
קֹול מִאַרְבָּעָ רְוּחוֹת!  
קֹול עַל יְרוּשָׁלַיִם וְהַיכְלָל  
קֹול עַל חַתָּן וְכֶלֶת  
קֹול עַל כָּל הָעָם" –

הוּא הַבְּחִין בַּיְוָעֵזֶר וּנְعַצֵּר בַּמְקוֹמוֹ, וְאֵז הַתְּקִדְמָה וּפְסָע לְקַרְאָתוֹ  
כְּשַׁעַינֵּיו הַיְזָקְדוֹת נִעְצֹת בּוֹ כְּשִׁפְוּדִים חֲדִים.

יְוָעֵזֶר הַבִּיט בּוֹ בְּפְלִצּוֹת, וּרְגַלְיוֹ כְּאֵלֹו סָמֵרוֹ לִמְקוֹםֵן. רַק כִּאֵשֶׁר  
שַׁלֵּחַ הַמְּטַנְּף אֶת יָדוֹ לְאַחַז בּוֹ הַתְּנִعָר מִקְפָּאוֹנוֹ וּנְמַלֵּט מִן הַמָּקוֹם  
בּוּנְזַוק מַהִיר. מִאַחֲרוֹנִי גַּבוֹ שֶׁמַּעַצְחֹק אִים וּמַצְמָרָר, וְהַזְּמָרָה  
הַנּוֹרָאָה שָׁבָה וְהַתְּחִדְשָׁה:

"קֹול יְוָם ה' מֶר צוֹרָה  
הָוִי עַל יְרוּשָׁלַיִם וְהַיכְלָל  
הָוִי, הָוִי, הָוִי"

— —

אֲנָשֵׁי יְרוּשָׁלַיִם הַתְּרַגְּלוּ זֶה מִפְּכַר לְנִכְחֹותָו הַמְּטַרְדִּיה שֶׁל יְהוֹשָׁעַ  
בֵּן חֶנְן, "מִשְׁגַע הָעִיר" הַתְּמִהוֹנִי. דֹזֶה הִיא שֶׁהָוָא נִמְצָא בְּכָל  
מִקּוֹם, מִהְלָךְ בּוֹ זְמִינַת בְּכָל הַסְּמִטָּאות. קֹלוֹ הַנוֹּרָא נִסְרָב בְּחַלְל  
בַּיּוֹם וּבְלִילָה, בִּימֵי חֵל וּשְׁבַת, וּשְׁלַח גָּלִי צְמַרְמָרָת בְּגּוֹפוֹ שֶׁל  
יְוָעֵזֶר. כִּאֵשֶׁר הִיא שׂוֹמֵעַ אֶת קֹול קִינְתוֹ הַמְּתַקְּרֵב הִיא נֹשָׂא אֶת  
רְגַלְיוֹ וּעְזַקְפִּי אֶת הַאֲזֹור סְחֹור – רַק כִּדֵּי לַהֲתַקל בּוֹ בְּמִפְתִּיעַ  
בְּסִמְטָה הַבָּא...".



יוזעך נשלח לכל קצווי העיר בשליחיות האלה בהולות, ולי עיניו  
נגלו כל זרועות המצוור. ילדים נפוחי כפן התהננו לגרגר מזון,  
וקשישים מפי רעב מלמלו פרקי תפלה בחסר הכרה. בכל מקום  
בו הופיע החקבל כמלאך מושיע, ולא ידע מה גרם לאלה: האם  
תשורת המזון שביבדו – או ברפת הצדיק הנלוית אליה, והידיעה  
בי הם חרותים בלבו של הקדוש הנערץ.

חג הפסח הלה וקרוב, אבל רשומו לא נפר בעיר הנצורה. כל  
תכוונה לא הרגשה בה.

עקרות הבית לא חפשו אחר פרורי חמץ שכוחים – שכן כל  
גרגר מאכל התגלה ונחשף זה מפבר... אבל ילדים פשטו בגלי<sup>1</sup>  
החברות וחפשו בנקיי הסלעים אחר קלח חזרת למזר – ולשוו.  
גם הירקות המרים נעקרו זה מפבר ונבלעו ברעבנןות בידי  
הנצורים המרעבים! מאשרים היו הלו אשר האליהם לחסך מפיהם  
מעט גרעיני חטה, כדי לאפות "פנית" בודד של מצה מצוה –

---

הנצורים נפנפו בזעם אגראפים קМОצים לעבר העיר העילונה,  
בה התבצרו שמalon בר גיורא וחבר הצדוקים: הם אלו שגררו  
את העם למלחמה חסרת תכלית, והם אשר שלחו באש את ארבע  
מאות מחסני המזון שהיו אמורים להספיק לכלכלת העיר בעשרות  
שנות מצור. בכך בקשו לסייע את התושבים למלחמת יאוש  
פעילה – וגורו עליהם חרפת רעב וגונעה אטיה...

רבי יהושע הופיע בבית הצדיק בפנים נוחרות. בזורעתיו חבק  
כבש זעיר, כל גל עצמות ומראהו מעורר חמלה. ואין בכך כל  
פליא: הן בני האדם קוטפים את עשי מأكلו כדי לשפך בהם  
את רעבונם...

הבשורה המרנית פשטה חיש מהר.

רבן יוחנן השיג כבש לקרבן הפסח!

כה מעתים היו בעלי החיים שטרם נשחטו בעיר המרעבת, וכשה רבים התושבים המסתופפים בה! הקרבנות הבזדים היו כה נדירים, ועל כל אחד מהם המנני אנשים. איש לא העז אפילו לקותות לקים את המזבח בהדרור, ולאכל את בשר הזבח על השבע בסיוםה של ארוחה דשנה...

מיד הופיעו שלוחים בהולים ובפיהם בקשوت להמנות על קרבן, בקשوت שאיפשר להשיבן ריקם: מרבי דוסא בן הרכינס ושמואל הקטן, רבי שמואון איש המזפה ורבי צדוק... עוד מעט ולא יתיר "בזית" לכל אחד מן המנויים!

ככל שהחג הלך ונקרב, גדל עמס עבורה של יוועזר ושליחיות המזינה לרבו ומתכפו. היא התרוצץ בהילות בכל רחבי העיר ובידו מזון ותרופות, הוראות וברכות עדות. הוא יחל בקצר רוח לערב החג שחל להיות בשבת. או אז ינוח כל הלילה לקרהת המארע המרגש שלמחורתו:

רבי יהושע הבטיח לקחתו עמו לשחיטת קרבן הפסח בין העربים!

ולאחר מכן, בערב, יחג אתليل הסדר הקדוש. ליל הסדר במחצתו של הצדיק - -

בשבט באחרים יצאו מן הבית, רבן יוחנן צעד בפרקoon, רבי יהושע לימיונו ויועזר ממשמאלו, ולפניהם דרג הכבש הקטן שהקדש לקרבן הפסח. מכל עבר הגיחו חבורות לבושים בגדים חג שהוליכו עמן תלאים וגדיים בחושים, והרחוב התמלא בפעיות רוטטות ובקלות שמחה. האנשים הרבים הבחינו ברבן יוחנן ונעצרו ביראת כבוד עמקה. הם הביטו ברמותו הקורנית, בפניו הנורחות באור עליアイ ובעיניו הבוערות כברקים, וידעו כי הוא שroi בעולמות עליונים וכלו יؤكد בלבת קדש.

ויראה זה פלא: עם כל זה לא שכח מלברך לשלום כל איש וכל ילד, להקדים ברכה ולהAIR פנים!

לפניהם שעלו במעלות הר הבית טבלו במקונה טהרה וחלצו את מנעליהם. הם נכנסו בשער חילדה הענקיים וחציו את רחבת הר הבית המרצת שיש קרייר ומלחקלק. ובין יוחנן נפרד מהם ונכנס בשער לשפט הגזית, ואלו רבי יהושע ויועזר נסחפו עמו זרם הקהל והקיפו את חומת העזורה מימין. בחלל האoir נשא קול זמרה כסום מרגש ומרטיט, מלווה בкли נשיפה והקשה:

– “כִּי הַנָּה אֵיבֵיךְ הֵ’, כִּי הַנָּה אֵיבֵיךְ יָאָבֵדוּ

יְחִיפְרוּ כֹּל פְּעָלֵי אָנוֹן.” –

זהו שירו של יום השבת המשמע בפי הלויים בעת הקרבת קרבן הtempid, ועם סיומו יהלו בהקרבת קרבן הפסח.



ממטבעות מלכחת התורה:  
נבל בעל ארבעה מיתרים, מכל השריר של הלויים

הם עלוי במדרגות שיש צהורות, נכנסו בשער זהב אדירים, ומצאו את עצם ברחה ענקית מקפת חומה, מלאה אדם וצאן ורחוסה עד אפס מקום.

לפתח נפסקה השיירה האדינית ובידימה שהשתררה בעקבותיה נשמעה תרוועת חצוצרות צוללה. הקהיל כלו ברע על ברכיו והשתחווה, וראה זה פלא: הקהיל הڌוחס שהתחכק איש בכתף רעהו – נפל על פניו ופרש את ידיו ברוח, כאלו היו אלו מתי מספר בלבד. העזורה גדרה והתרחבה כדי לאפשר את עבودת הבורא!

קהיל הרב קם על רגליו ושב להדיק, ורבו יהושע הדריך את יוועזר הנבוך:

אננו מצויים עתה ב"עוזרת הנשים" אשר לבית המקדש. לפנינו חמיש עשרה המועלות המובילות לשערי ניקנור – הנפתחים אל "עוזרת ישראל" ו"עוזרת הכהנים".

עיניו של יוועזר נלטו נבחן אל פתומי הנהשת הנדרים, המסייעים לברך ממש האחרים.

אלו הם אפוא שערי ניקנור המפרסים!

בהר עין חור ונזפר בספورو של השער הפלא:

ניקנור הודה נדב להאייב את שערי העזורה, והזמין שערים מפאים באקלנסנדרייה של מצרים. הוא פקח בעצמו על המלאכה, וכאמור השלמו הדלתות הטענן על ספינת סוחר שהפליגה לנמל יפו.

בהתוות הספינה בלב ים קמה סערה עזה שבקשה להטביעה. בחסר ברירה השליך רב החובל את אחד השערים הכבדים לים כדי להקל על הספינה – אבל הספנה לא חלפה. הוא בקש להשליך גם את השער השני, אך אז לפתחו ניקנור בשתי ידייו וקרה בעז: "אם ברצונכם להשליכו – השליכו עמו!" אך יצאו הדברים מפיו – והם נח מזעפו, והספינה המשיכה בדרךה על מי מנוחות.

הספרינה עגנה בנמל יפו, וניקנור ירד מהספרינה עם השער היקיר שנאל, ובלבבו עצב רב: צר היה לו על השער השני ששהקע במצולות, והוא התחרט על שהרשא להשליכו לים.

אבל כאמור ירד מן הספרינה, הבחן לתרמתו בשער הנחשת הכביד העולה ומכבץ מתח הספרינה! המתקת הכבידה צפה במים כאלו היה היה לוח עז כל, ולותה את הספרינה בדרך...

או ידעו הפל כי ה' חפץ במתנתו של ניקנור, שנקנעה במסירות נפש.

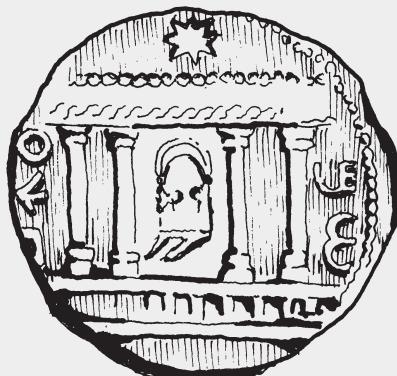
עלשו נצבה שורת לויים בפתח שערי הנחשת המפלאים, ובידיהם מטות זהב דקים. הם פקחו על הקהל הרב שהחל לזרם במעלה המדרגות ולהמנס בשערים האדריכלים.

רבי יהושע ויועזר לא נדחקו, הם פשוט נשאו עם המן הנهر. הם הרגישו כיצד הם נסחפים במעלה המדרגות הרבה ונכנסים פנימה, ומחריהם נסגרו שערי הנחשת הכבדים.

הם נאבו עטה ב"עורת ישראל". לפניהם החרוממו שלוש מדרגות שעלייהם נערכה מקלהת הלויים. מאחרי הלוויים השתרעה "עורת הכהנים" הענקית ובמפרקזה נצוב המזבח הענק, אולם יועזר לא במן את הלויים ולא התבונן במזבח. הוא נשא את ראשו מעלה מעלה וסקר בפה פעור את הבניין הנשא שהתרומות לפניו לגבה מסחרר.

הוא נצוב לפניו בית המקדש!

הבית הגבוה התנשא לגבה מאה אמות, כבנין בן עשרים קומות. מאה אמות של נרכבי שיש לבן משוג בעורקי תכלכל וירקוק המשחקרים במתחבאי אור וצל ויוצרים רשם חי ורויט, ממשברי ים אדריכלים עוטי ק.asp צחור!



**ממטרזות מלכת התורה:**

חויה בית המקדש. מן הצדדים נצבים עמודים עמיינ' יכין ובעוז, מעל הפתח מנענצת נברשת הזהב הענקית ובמרכזה ניצב ארון ברית ה' ומעליו שני הכרובים פורשי הכנפים.

בחזיתו נפער פתח ענק, ארבעים אמות גובהו, ומעליו השטולשל נברשת זהב ענקית שלחה נגוהות אור לכל עבר. משני צדיו עמדו שני עמודים אדירים כ שני נפייל ענק, "עמודי יכין ובעוז", וביניהם השתרגה גפן מיוחדת במינה, גפן זהב! היא טפסה בגאון כלפי מעלה ושלחה את פארותיה לכל עבר. היא הצמיחה שריגי זהב ועוללות זהב, עלי זהב ואשכולות פז ענקיים...

יועזר התקין בקשי רב את עינויו מן המראה המפלא והתרומות על קצות אצבעותיו כדי לראות את הנעשה בעזות הכהנים".

הכהנים נערכו בשורות ארפות מקומות שחיית הקרבות ועד למזבח הענק. שחיתת קרבן הפסח הchallenge, ולפתע התעורר הפל לחיים: מזרקי זהב וכסף ובם דם הקרבנות עשו את דרכן במהירות מיד ליד לעבר יסוד המזבח, שם נזרק הדם. המזוקן חרייך החזר והפלא התקבל במקומו. והפל נעשה במהירות כה רפה עד כי המזוקנים נראו כרצים מעצם הלוך ושוב בחצים שלוחים. הלוויים פרצו בקריאת ההילל, והשירה האדירה הרהדה בעז:



ממטבעות מלכיה התורה: כר זהב לניטור היין בבית המקדש

"בצאת ישראל ממצרים, בית יעקב עם לעז  
היתה יהודה לקדשו, ישראל ממשלותו" –  
יועזר התבונן במחזה בנשימה עצורה, ולפתע רעד מהתרגשות:  
למרגליות המזבח נצבו זה לצד זה שתי דמויות מקורות: רבי  
ישמעאל הכהן הגדול לבוש בשמונת בגדיו, שלל צבעי האפוד  
בולט על רקע מעיל תפילה ואבני החשן זוהרין ונוצצים –  
ולצדיו רבן יוחנן, זקנו הלבן מתמואג בלבן בגדי הכהנה ומראהו  
כמלך אלקים. הכהן הגדול מוסר לו את מזוקני הزاد בזיה אחר  
זה במחירות הבזק, והצדיק שופכם ליסוד המזבח ומחוזרם בהרף  
עין, בזריזות נפלאה ובפניהם קורנות –



ממטבעות מלכיה התורה: בזק הזהב מכל המקדש

## פרק ט"ו

### הלויתו של צדיק

הספר הקדוש נערך בקדשה עלאלית. רבנן יוחנן קדש על היין, מצת האפיקומן הטענה והכרפס נאכל, והצדיק נתן ביעזר את עיניו למAIRות, ואמר לו בונעם:

"שאל נא, בני, מה נשתנה?" –

המץח והמרור ובשר קרבון הפסח האלי נאכלו ברכilio ורחלמו. הallel הוישר בחדוה ותפלת "נשחת כל חי" נארה ברגש. המסביר שתו את הפסח הריבית, אז החל רבנן בדרכיו.

הוא דרש אודות יציאת מצרים. דבריו נאמרו בלשון הקדש – ולמרות זאת התקשה יועזר להבינים. היו אלו דברים רמים ונשגבים. ממד חדש של גאלה ופדות... הוא גמן קידימה ונסה לאלץ את עצמו להסכית לדברים – אך לפתח נטר ממוקמו בכהלה. נגה אדרם התפשט בחדר – דלקה פראזה בית הצדיק!

הוא פרץ החוצה לחפש את מוקד האש. שפָא התלקח תנור הפסח, ואולי גחל אפית הפותחו? אך לא, ברחבי הבית שירה אפולילית רפה, שהוארה בשלבות נרות החג.

הוא חזר אל חדר עירכת ה"סדר" ולעיניו נגלה מחזקה נורא. הוד: מעגל של אש הקיף את המסביר, רצד ודג בנטה אדרם.

אֲשֶׁר יַרְדֵּה מֵפָרוּם כִּבְשֻׁעָת מִפְנֵן תּוֹרָה, שְׁרֵפִי מֵעֶלֶת יַרְדוֹ לְשָׁמֶעֶן  
דְּבָרוֹת אֲשֶׁר מִפְּיֵי שֶׁר הַתּוֹרָה – –

בְּחִילוֹ שֶׁל מָזָעֵד בָּאוּ כָּל בְּנֵי יְרוּשָׁלַיִם לְהִקְבִּיל אֶת פָּנֵי רַבִּים  
הַגְּעָרִים. כָּל יָמִי הַחַג עָלָיו וּבָאוּ בְּהַמּוֹנִיהם בְּתַחְלָוֹתָה אֵין סְוִיפִית  
שֶׁל חֲכָמִים וּבְנֵי תּוֹרָה, בְּחוּרִי יִשְׂרָאֵל וּתְינִוקּוֹת שֶׁל בֵּית רַבִּן,  
לוֹחָמִים מוֹתְשִׁי קָרְבּוֹת וְאָזְרָחִים מִזְּעֵב. אֶת כָּלָם קָבַל בָּמָאָור  
פָּנִים, לְכָלָם אֲצַל מִבְּרָכָתוֹ. הוּא בָּחֵן אֶת פָּנִיהם הַמִּסְרִים, אֶת  
לְחִיָּהֶם הַשְׁקוּעוֹת וּעֲינֵיהֶם הַכְּבוּיוֹת –

וְהַחֲנִיק אֶת אַנְחָתוֹ בְּלִבּוֹ פָּנִימה.

יוֹעָזָר עָמֵד בְּפֶתַח וּעַסְק בְּהַכּוֹנָת הַפְּאַיִם, וּלְפֶתַח נְשָׁמָעָה הַמְּלָה  
גְּרָגְגָת. בְּתִיחְתִּית הַמְּדָרְגוֹת הַתְּגָזְדָה קְבוֹצָה גְּרָגְשָׁת סְבִיב צָעִיר  
עָנָק, וְחִסְמָה בְּפָנָיו אֶת דָּרְכוֹ לְמַעַלָּה.

"מָה הַרְעָשָׁ?" שָׁאל יוֹעָזָר.

"חִצְפָּה שְׁכֹזוֹ!" עָנוּ בְּהַתְּרָגּוֹשׁות, "סִיקְרָא בָּא לְבַקֵּשׁ אֶת בְּרִפְתָּה  
הַצָּדִיק!"

"וּמָה בְּכֶךָ? הָנָה הַפְּלָל גְּדָרָקִים לְקַבֵּל בָּרָכָה..."

"אֲבָל סִיקְרָא זֶה מְרֵד בְּצָדִיק וּבְדָרְכוֹ! הוּא מִפְּקָד בְּכָנוּפִיתוֹ  
שֶׁל שְׁמַעוֹן בֶּר גַּיְורָא וְחֶבֶר הַצָּדוֹקִים. מָה לוׁ וּלְרַבְנָנוּ הַקָּדוֹשׁ?!"  
יוֹעָזָר נִבְזָק, וְאֵז נִשְׁמַע קוֹלוֹ הָאוֹהֵב שֶׁל הַצָּדִיק: "מָה הַרְעָשָׁ  
הַבּוֹקָע מִבְּחֹזֶן? אֶל נָא יְמַנְעוּ מַאֲישׁ לְעַלּוֹת, כָּלָם יְהוּדִים הֵם..."  
סִיקְרָא הָעָנָק הַתִּיאַכֵּב לִפְנֵי הַצָּדִיק. קָוָמָתוּ הַצְּטִפְקָה וְהַתְּגִמְדָה,  
וְתַּיִן פָּנָיו הַקְּשָׁוִיחִים הַתְּרִכְכָּבוֹן.

הַצָּדִיק הַבֵּיט בּוֹ בְּצָעֵר, בְּחִמָּלה: "הַנֶּקֶד רֹאשׁ מִה חֹולְלָתֶם,  
סִיקְרָא? אֵין סָוֵף לְסֶבֶל וּלְתָלָאות שְׁהַבָּאתֶם עַל עִיר הַקָּדָשׁ בְּשָׁם  
רַעֲיוֹנוֹת נְתַעַצִּים וְתַאֲתָה שְׁרָה..."

הענק השח את ראשו ושרבב את שפתיו: "טעינו, רבבי", מלמל בתוגה.

"הכiero אפוא בטיעותכם, ותזרו בהם מדריככם. הניחו לי לדבר עם הרומים, ולהביא שלום לארץ:

אם אך נסכים כי גס הנשך הרומי יתנויס על ארמון הנציב – יניחו לנו לנחל את חיינו כרצוננו!..."

הענק רעד בכל גופו: "בונדי... הרבי צודק... אבל אני... אינני יכול! אם רקஆז לחייב זאת לחברי יסקלוני כבוד מג'לב... אמי מפир אותם, הם יתמידו במלחתם עד לשוף המר. עד לאבדנים, ולחרבן העם..."

"אתה צודק", נאנח הצדיק, "גם אני מפир אותם..."

הוא רמז לסייעו לרפנן אליו ולחש באזנו דבר מה. הענק השיב לו בלהышה, והצדיק הניח את ידו על ראשו וברכו.

המצעד האין סופי של המוני הנזירים מכி הרעב והתלאות, למודי הסבל ואפוני היגון השפייע באפן אים על בריאותו של הצדיק.

הוא נמנע מלהסביר את שמחת החג וחיווכו המPAIR לא מושפנוו, אולם מיד בזאת החג נפל למשכב.

המשמעות הנוראה עשתה לה כנפים ועוררה חרדה عمיקה. בני היישובות הקפילו את התמדתם והאזורחים התפנסו לתפלות נרגשות. המונים התגודדו למצלות הדירה הצנעה וCHKORO כל היורד ממנה לשלוומו של הצדיק הנערץ. רק אנשים בודדים הרשו לבקרו, ו אף הם יצאו בפניהם חותמות ובפיהם תשובה זהה: יש להתפלל לרוחמי שם...



בזה אחר זה עלו רבן שמעון בן גמליאל הנשיא ורבי דוסא בן הרכינס חברו מנער, רבי צדוק ושמואל הקטן. הם הסתגרו בחרון הצעיר ויצאו ממש בראשית יגון.

ההמון סער ונגעש. התפלות התעצמו והתחנות גבו. ים של דמעות נשפך כמים. אף נראה כי הגורה הנוראה נחתמה, ואין להшибה. רבי אליעזר ורבי יהושע יצאו מחרתו של רם, ובגillumם קריעה שגלה את להם.

הצדיק הנערץ נפטר משברון לב על צרות עמו, והוא בן מאה וחמש עשרה שנים במותו.

יוזעך הבחן בקריעה ופרץ בארכחה נזקפת. קול זעקה נשמע בחוץ וההמון הרעים בקריאת "שמע ישראל" אדייה. קולות הכאב נשמעו למרחוק, ועוד מהרה הקיפה הזעקה את כל העיר הנצורה.

בני היישובות נהרו מבתי המדרש, ובבעלי המלאכה עזבו את סדנאותיהם. הפעלים נטשו את מלאכתם, והנשים מחו דמעה בפתחי הבתים. הם אדים גדרש את הרחבה שלפני הבית המפרעם בדממת אלם, שנתקטה בקולות בכி חנוק. עיני כלם אדרמו מבכי וגבורייהם שסעו בקריעת האבל. הפעינה אבדה את קברניתה בעצומה של טורה גורלית.

רבי אליעזר ורבי יהושע הופיעו בפתח כסחים נושאים את המטה, וההמון פרץ בבכי קורע לב. הם ירדו לאדם במנרגות כתוללות, ואחריהם השתרף יוזעך בשוהיא ממך בכி.

המיטה נשאה לאיך תעלה השלווח, כשההמוניים מקיפים אותה בדממת אבל. בדמייה הכבידה נשמעה רק חבטת הבליטראות הנוחחות ללא הרף, והריהם נשאה עמה מאין שם את יללת המתך:

"הוי על ספינה טובעת"

הוּי עַל עִיר אֲבוֹדָה" – –

מְפַע הַהְלִוִיה נִחְסָם בָּרְחוּבַת "שַׁעַר הַאֲשָׁפֹת" שַׁהְיָה נְטוּן  
לְשִׁלִּיטָתָם שֶׁל אָנָשִׁי שִׁמְעוֹן בֶּר גִּיאָרָא.

"מָה הַהְפַגְנָה הַזֹּאת?" קָרָא מַפְקָד הַמִּשְׁמָר בְּגָסּוֹת.

"זֹהֵי הַלְוִיתוּ שֶׁל רָבָן יוֹחָנָן בֶּן זְכָאי. פְתַח אֶת הַשַּׁעַר וְנִצְאָ  
לְקָבְרוֹ, הַרִי אֵין מְלִינִים אֵת הַמַּת בָּעֵיר הַקָּדָשׁ, וְאֵין קוּבָּרים בָּה  
נִפְטָרִים."

"זֹהֵי מַזְמָה שְׁפָלה!" נִבְחָר הַמַּפְקָד. "אֲך֒ נִפְתַּח אֶת הַשַּׁעַר, וְכָל  
הַהְמוֹן יִעַרְקֶן אֶל הַרְומָאים."

"אִישׁ לֹא יֵצֵא, רַק אָנוּ נִעַבֶּר", אָמַר רַבִּי אַלְיעָזָר. "אָנוּ,  
פְתַח אֶת הַשַּׁעַר וְאֶל תִּבְחֹה אֵת הַנִּפְטָר הַקָּדוֹשׁ".

"רַק רַגְעָ קָטָן", גַּחֲךָ הַרְשָׁע וַיַּלְפַח אֶת פְּגִינוֹן, "הַבָּה נִדְגַּדָּג  
מַעַט אֶת הַרְבִּי שְׁלַכְתֶּם", וַיִּשְׁלַח אֶת יָדוֹ אֶל הַמַּטָּה מִכְסַת הַטְלִילִת.  
וַיַּפְתַּע נִשְׁמַט הַפְגִּיּוֹן מִבֵּין אַצְבעוֹתֵיו. הוּא פָלֵט צַעַקָּה חַנִּיקָה  
וְהַבִּיט בָּתְמַהוֹן עַל פְּס הַדָּם שַׁבְצָבֵץ עַל זַרְעוֹן.

דִמְתוֹן הַעֲנֵקִית שֶׁל סִיקְרָא צָחָ לְיִדָּם. בִּידָוֹ הַחַזִיק פֿרְגּוֹל קָצָר  
וְאֶת פָּנָיו מַעֲוַתָּת חַמַּת זָעַם נוֹרָאָה: "פְתַח אֶת הַשַּׁעַר, נִבְלָל", סֶגֶן  
מִבֵּין שְׁפָתָיו, "הַרְומָאים מִבְּיטִים בָּנוּ מִן הַגְּבֻעָה שְׁמַנְגָּד! הַאֲם  
בְּרַצּוֹנָךְ לְדַקֵּר לְעִינֵיכֶם אֵת גָּוֹפָתוֹ שֶׁל הַצִּדִּיק הַקָּדוֹשׁ?"

"בֶּן, הַמַּפְקָד", מַלְמָל הַלָּה בְּהַכְנֵעה, וַיִּפְתַּח אֶת הַשַּׁעַרְיוֹן הַכְּבָדִים.

שְׁנִי הַתְּלִמִּידִים יֵצְאוּ לְאַטְמָם עִם הַמַּטָּה, וַיּוֹצֵא חַמְקָאָף הוּא  
בְּעֵד הַשַּׁעַר הַפְּתַוחַ. הוּא לֹא יָשַׂר לִבְדֵוּ בָּעֵיר הַגְּדוֹלָה, כַּאֲשֶׁר  
רַבָּו הַגְּעָרָץ מוֹבֵל לְמִנוֹחֹות בִּינֵי רַבִּי יְהוֹשָׁעׁ, מַדְרִיכָו וּמַוּרוֹו! לֹא,  
הָוּא יָצַם מַעֲתָה לְרַבִּי יְהוֹשָׁעׁ, וּבְאַשְׁר יַלְךָ – יַלְךָ גַּם הוּא!

הם יירדו במדרון נחל קדרון אל יד אבשלום וקבע זכריה,  
ושבו ועלו במעלה הר היזים. כשהגיעו לפסגתו פנו להסתפל  
לאחורייהם בטרם ירדו מעברו השנוי.

ירושלים נפרשה לפניהם בעל כף ידים, וחומותה מלאות  
אדם – המוני אנשים המלויים במבטם את רכם הנערץ בדרכו  
האחרונה.

בפי העיר הפתוחה התגברי מן העמק אל הר הבית הנשא,  
והנה חומת העזירה והמצבח הענק, ומעליו התROWSם בהדרו בית  
המקדש עטוי השיש הבוהק. מה נפלא מראה של עיר הקודש –

יפה נוף משוש כל הארץ

קירות מלך רב

אלקים בארכנותה נודע למשגב –

הם יירדו במודר, והעיר נעלמה מאחורי הרכס הגבוה. שני  
הפלמידים נעצרו, והניחו את המיטה בזיהירות על הקרקע הסלעית.  
הגוף הקדוש צע מתחת לטלית העוטפת אותו, לטלית הוسطה,  
ורבן יוחנן בן זכאי קם ועמד על רגלו.

"רבי!" קרא יוועזר בבהלה.

"בן בני" – ענה האZYיך.

לא היה כל ספק ברבך: רבן יוחנן חי וקיים!

"בן,بني. לא היתה לפני כל דרך אחרת! מני וגמר עם  
הצדוקים להלهم עד חרבון העיר, והם אינם מנהחים לאיש לצאת  
מתוכה – אבל אנו חייבים להצליח את הנפן להצליל: יוחנן בן לוי  
מנסה להצליח את העיר ותוושביה, אך אם לא יצליח בכך – עלי

להכין את עיר המקלט, את המשתית לקליטת פליטי המלחמה והמשכיותו של למוד התורה!"

הلمות פרסות סוסים בשרה על הסכנה המתקרבת. פלגמת לוחמים רומים דהרה לכאןתם בחנויות שלופות. פקדות המצור שביבם היו מפרשות וחדות:

להמית את כל היוצא מן העיר!

הרוֹכְבִים הַסְּפָעָרוּ עַל הַקְּבוֹזָה הַקְּטַנָּה – וַיַּפְתַּע מֵשָׁכוּ בְּכָח בְּרִסְן הַסּוּסִים. זַיו פָנֵיו של הצדיק הקדוש הכה אותם בתדרמה.

"קרבו הנה", פקד עליהם הצדיק, "תלוו אותו אל אספסינים, מפקד הארץ!"

אספסינים, מפקדו העزيיז והנעוץ של אבא הקיסרות הרומאית, עמד באפלולית אהלו המפאר ומשרתו חלץ מעליו את השרים המקסף והגיש לו תחתיו גלימת משי מרשות. אין לדעת כמה זמן ימשך עוד המצור המתיש על העיר העתנית – אבל אספסינים היה נחוש בדעתו להعبر זמן זה בנוחות ורפה. משרתו חלץ את אברקי הנחתת מרגליו והגיש לו את סנדלי הΖהוב.

אספסינים סיימ לרכס את הסנדל האחד באשר כנה האهل התرومמה, ולאור בין העربים נגלה לעיניו מלאך.

אספסינים נחרד. אשר יגוז – בא:

בורא העולם לא יניח לו להתריב את היכלו ולטבוח את בניו!

גם נירון – שר הארץ שנשלח לפניו – הבין זאת, ערך והתגיאר.

והנה נשלח אליו מלאך מקרים – גם למחנה סנהריב שצד לפנים על העיר נשלח מלאך, והוא הרג את כלם ברגע אחד: מאה שמעונים וחמשה אלף לוחמים...

"הַשְׁלוֹם עֲלֵיכָה" – מֶלֶל אֱסְפָּקִינוֹס בָּהַכְּנָעָה.  
"עֲלֵיכָה הַשְׁלוֹם, קַיסֶּר רֹמַי" – הַשִּׁיבָה דָמוֹת הַפְּלָאִים.

קַיסֶּר רֹמַי?!

"מַי אַתָּה?" שָׁאל הַמֶּצְבֵּיא.

"יְוִיחָנָן בֶּן זְפָאִי, מִזְקֵנִי עִיר הַקָּדֵשׁ".

רַבָּם שֶׁל הַנַּצְוָרִים...

אֵין זוּ אֲפּוֹא מֶלֶךְ מִשְׁמִים – אֶלָּא מֶלֶךְ בָּשָׂר וָדָם! שֶׁמְעַ  
קוּדָשְׁתוֹ וִפְּקָחוֹתָו שֶׁל רַב הַיהוּדִים הַגִּעוֹ לְאוֹנוֹ הַמֶּצְבֵּיא הַקָּשָׁוָת,  
וְהִיא יַדְעָ כִּי לוֹלִי הַצְּדוּקִים וְשִׁמְעוֹן בֶּן גַּיּוֹרָא הִיא מָוֹצָא זוּ  
מִכְּבָר מָוֹצָא שֶׁל פְּשָׂרָה מִן הַמְּלֹחָמָה הַנוֹּאָלָת.

אֵיךְ דְּבָרַי בָּרְכָתָו שֶׁל הַצְּדָקָה הַמְּפֻלָּא הַרְגִּיזָהוּ, וְהָוָא עַנְהָ בָּזְעָף:  
"עַלְיָ לְהַרְגָּג אַתָּה, רַבִּי, שְׁפָנָן הַנָּגָךְ מָוֹרֵד בְּמַלְכּוֹת. כִּנְיָת אָתָּי  
קַיסֶּר רֹמַי" – וְאַנְיִ אַינְגִּי הַקַּיסֶּר... אֵיךְ אִם אָמַנָּמָס קַיסֶּר אַנְיִ –  
מְדוֹעַ הַתְּמִהְמִתָּה וְלֹא הַתִּיצְבֶּת בְּפָנַי עַד עַתָּה?"

הַצְּדָקָה הַבִּיט בָּו בְּשָׁלוֹה. אִיּוֹם הַמִּوتָּה לֹא הַפְּחִידָוּ בְּהָוָא זוּ:  
"הַנָּגָךְ סְבוּר שָׁאִינְךָ קַיסֶּר – אֲבָל אַתָּה טוֹעה! לוֹלִי הִיְתָ קַיסֶּר  
לֹא הִיְתָה עִיר הַקָּדֵשׁ נוֹפֶלֶת בִּירְקָה, שָׁהָרִי הַנְּגָבִיא קוֹרָא בְּדָבָר הָ":  
'זְהַלְבָנָן' – בָּאָדִיר יְפָלָ', בֵּית הַמְּקֹדֵשׁ הַמְּלֹבִין אֵת עַוּנוֹתֵיהם שֶׁל  
יִשְׂרָאֵל יְפָל רָק בִּידֵי הָאָדִיר שְׁבִשְׁלִיטִים!

וְלֹאָלָתָה, מְדוֹעַ לֹא הַתִּיצְבֶּת בְּפָנַי עַד כֵּה –  
הָרִי יְדֹועַ לְךָ כִּי בְּרִיּוֹנוֹ שֶׁל שִׁמְעוֹן בֶּן גַּיּוֹרָא לֹא הַגִּיחָנוּ  
לְצִאת אַת הָעִיר".

"הָן זוּ הוּ שָׁוֹשֵׁן הַרְעָ!" – רַטַּן הַמֶּצְבֵּיא – "לוֹלִי כְּנוֹפֵיתָו שֶׁל  
שִׁמְעוֹן הַיִּינוֹ מַגִּיעִים זוּ הַמִּכְּבָר לְהַסְּדָר שֶׁל כְּבֹוד..."

"אכן כה! ובכן, הרי לא מהרג רכבות אנשים חפים מפשע  
ומחרס את עיר האלקים ורק בגלל קמץ מטרפים מתאבדים?"

"טעות בזאת, אני אעשה זאת! אלו נקרים נחש ארסי סביר  
חבית דבש – כלום לא אשבור את החבית כדי לרצין את גלגולתו?  
גם אם אפסיד את הדבש!"...

רבן יוחנן נחרד לשמע התשובה הנוראה, והחריש.

מדוע שתק?

מדוע לא ענה כי יש לקחת מלכים וולסלק את הנחש מבלי  
לפצע בחנית?

מדוע לא השיב כי יש לגבר על האזרקים, ולהניח לתושבים  
השללים?

הבורא הטיל אלם בשפטיו, לבל יסכל בשינויו את הגורה  
האימה – –

ובעצומה של השתייה הקודרת הפללה יריעת האهل בשנית,  
ובפתח הופיע רץ מיזע ומאבק.

הוא חתיכב לפני המכוביא וקרה בחסר נשימה:

– "קומי, אספסינוס"

הקייסר נפח את נשמו, וזקני המועצה מנוק לקייסר רומי!"

המכוביא פער את פיו בתרמה ונען עינים תמהות בצדיק  
המוחין.

"הם..." רtan אספסינוס, "אין זה נאה לקייסר רומי לעמוד כה,  
כשהוא נועל בסנדל אחד בלבד..."

נערו הושיט לו את סנдель הוזבב השני והמצביה נסה לחתוב בו את רגלו, וללא הצלחה –

הסנDEL היה קטן מדי!

"מיוזר עד מאד!" התפלא המצחbia. "ובכל זאת אינני יכול לעמוד כך כשהאני מקבל את ברפת חילוי! אלץ לחוץ איפה את הסנDEL הנעל..."

אבל הסנDEL הנעל לא נשלף! הרגע החנפחה וגדשה אותו להחפכו... המצח נעשה מביך עד מאד, והוא פלה עינים שוואות בצדיק היודע הפל, וחכה כי יסביר לו את פשר המארע.

"אין כאן כל מסתורין", חיך הצדיק. "הפל פשוט עד מאד! זה עתה התבשלה על המני הפתיע והכתב אומר כי 'שמועה טובה תרשן עצם'. רגלי התרחבה אפוא, והסנDEL הישן שוב אינו מתקאים למידתך החדש..."

"אבל hari אינני יכול לעמוד בכך, נועל בסנDEL אחד!" רקע המפקד בסנדלו הבזבז בקצר ריהם, "הן אהיה ללוג ולקלס בעיני נתני. הורני אפוא מה עשה" –

"הו, דבר זה פשוט עוד יותר! צוה כי יביאו לפניך אחד משונאייך – וכל עלצחותה תחפוגג ורגליך תשוב לדורמותה, כתוב: 'ירוחם נכאה תיבש גרים'!"

אין בעולם כלו דבר אשר אינו בתוב תורה..."

"אם כן, מאחר שהכם כה רביה – כיצד זה נסחפטם למלחמה אבוקה? מדוע לא מהרתם להגיד לנו?"

"כבר עניתי לך על שאלת זו", השיב הצדיק.

"ו אף אני עניתי לך על תשובה", רtan הקיסר החדש. והשתתקה קוצרת שבה לשדר באהל האפלולי.



אספסינים הփר את השתיקה.

"צר לי, רבוי – אף גורלה של עירך נחרץ! עלי לשוב עתה לזרם כדי לטל לידי את רשות השلطן, וטיטוס בני ימינו תחפי במצוור. אל לך לשגות בתקנות שווה: טיטוס הוא אכזר ובעל חמה, חסר רחמים ומצפון. הוא יחריב את העיר עד היסוד!

אבל בטרם אסע, ברצוני לגמל לך על הבשורה شبשערני:  
מה שאלתך – ותנתנו לך!"

הצדיק לא הסס אף לרגע קצר. הפתשيبة היתה מוכנה בפיו:  
"ברצוני לבקש שלושה דברים פעוטים:  
הרשה לי ליפס ישיבה בעיר יבנה ולרכזו בה את תלמידי  
החכמים פליטי המלחמה –  
הנח לי לעמוד בראשה את שולחת רבן גמליאל נשיא ישראל

---

ותן לי רופאים ממחים שישבו את רבוי צדוק לאיתנו. ארבעים שנה צם רבוי צדוק לבל תחרב העיר, ועתה אינו יכול לבלו שום אכל מזק..."

צחוק אדריך פרץ מפי הקיסר: "וأني חשבתי כי חכם אתה... מסתבר שطועתי! הרי אתה נאכז בעית לפני שליטה החדש של הקיסרות האידית – יכלת לבקש אוcharות זהב וכסף, ערים וחללי ארץ, ואתה מסתפק ביישבה נדחת ובפלוני שייעמד בראשה... לו יהיה כן, ברוח לך לבנה שלך..."

אספסינים לא שער כי בכח הרשה לרבן יוחנן להניח את הפסד להמשך שלשלת קבלת התורה ומסירתה מדור לדoor. הוא לא יכול היה לדעת כי רומי האידית פעלם מן הארץ בקהל דממה דקה, זכוו של אספסינים ימחה במדהה – ולאו יבנה וחכמיה יפונו לעולם!

## פרק ט"ז

### מתקפת נחל הקדרון

אָסְפִּינֹוס הַפְּלִיג לְרוּמִי, וְטִיטוֹס הַתְּמִגָּה לְמַצְבֵּיא הַמַּעֲרֶכָה. וְאָכֵן, מִיד הַוִּיכָה כִּי אָסְפִּינֹוס צָדֵק בְּמִשְׁפְּטוֹ עַל בָּנוֹ: לֹא הִיה עוֹד אֲכֹזֶר צְמָא דָם כְּטִיטוֹס, וְלֹא הִיה עוֹד בָּעֵל לִב אָכֵן כְּמוֹהוּ!

הֵוָא נָגַש לְמַלְאָכַת הַחֲרֵבָן וְהַחֲרֵס בְּהַתְּלַהְבּוֹת וּבְלִהִיטוֹת, בְּמֶרְץ וּבְשִׂנְאָה יוֹקָדָת.

הֵוָא לֹא הַמְתִין בְּאַפָּס מַעַש עַד שַׁהְמַצָּר הַהְדוֹק יִתְּנוּ אֶת אָוֹתוֹתָיו, וְהַרְעֵב הַנוֹּרָא יִסְגִּיר לִזְדִּיו אֶת הָעִיר. לֹא! הוּא הַתְּכוּנָן לְמַלְחָמָה פֻּעַילָה, מַלְחָמָת חַרְמָה וּמַשְׁמָדָה. לֹא פְּשָׂרָה וְחַנִּינה, בְּמֶרְץ וּבְמֶלֶא הַתְּנוּפָה!

לִשְׁמָם כֵּה צִוָּה לְהַעֲתִיק אֶת מַחְנָה הַלְּגִיּוֹן מִן הַבְּקָעה שְׁמַאֲחֹורי הַר הַזְּיִתִים אֶל פְּסָגְתוֹ הַגְּשָׁאָה, מִפְּנָה יִכְלֶל לְהַשְׁקִיף עַל הָעִיר הַגְּצֹוָה וְלִרְאוֹת אֶת כָּל מִבּוֹאָוֹתָה, וּמִשְׁם נִפְרְשֵׁי לִפְנֵיו הַר הַבַּיִת וְהַמִּקְדָּשׁ כְּמִנְחִים עַל כַּף יָדוֹ.

פָּקָדָתוֹ הַרְאָשׁוֹנה הִיְתָה לְכוֹן אֶת מִטְילִי הַבְּלִיסְטְּרָאות אֶל הָעֹזֶרֶת, וְלִשְׁתַּק אֶת עֲבוֹדַת קָדֵשׁ בְּמַתָּח אֲגַנִּי הַקְּלָעָה. הוּא יָדֻע כִּי כָל עוֹד נִמְשַׁכְתּוּ עֲבוֹדַת הַקְּרָבָנוֹת כְּסִדְרָה – לֹא תְּפִלּוּ הָעִיר לִזְדִּיו!

אבל היה סבה נוסף להתקפת המחנה: טיטוס זם להבקיע אל העיר מפווין הר העיתים.

ההגון הזרה אמנים להתקיף את העיר ממערבה, מקום שם השתרע מישור נוך להרים ולתקיפה. התקפה מצד זה חיבת אמנים ארך רוח, שכן העיר הקפה שם בשלוש חומות זו לפנים מזו – אבל זו הייתה תרנוק היחידה, שכן מכל שאר רוחותיה הגנו על העיר גיאיות עמקים וחלולים.

אבל טיטוס בקש לבצע את הבלתי אפשרי!

לא הייתה לו הסבלנות הדרושים כדי להבקיע שלוש חומות בזו אחר זו. לא! הוא רצה לכבש את העיר בהתקפת פתע אחת, במקפת מחוץ אדירה. הוא חשב להריעש את החומה במלחץ בליסטראות שיישגרו ממורמי הר העיתים ויבריחו את מגנינה – ובחתסת הבלתיראות יעלה בידו לפזר את החומה ולכבש את העיר בסערה.

הلمות המכושים והגרזנים שהכשרו את מלחמה הלגionario על הרים נשמעה בירושלים במעטם, כרעם חלש המתגלה באפק וمبשר את הסערה המתקרבת.

בעבר רגע קצר נאכט בבר יוחנן בן לוי על חומת העיר התחזונה וסקר בדרכנה את הדר שמלולו. התקונה שם היה בעצומה. המוני אנשים עמלוי במלים חרוצות בישור השטה ובגדורן, בנעיצת קלנסאות האחים ובבנייה בסיסי מכונות הקלע.

"ובכן?" שאל יוחנן קדונית.

"אין ספק", פסק טיפתאי, "הרומים יוצאים לקרב! הם יעלו במעלה הקרים ויפרצו לעיר התחזונה, יכנסו בשער חלדה ויגיעו לבית המקדש..."



שמעיה התכווף והביט מטה אל נחל סקרדוֹן השואף פרחך מתחפיך, וראשו הסתחרר.

"לא יתכן", חינה את דעתו. "ראו את המדרון הפלול שמטחנתנו. הן זויה מלכחת מות עבורים: הם יתקבלו במטר זפת רותח ומטחי חצים ולפידים בוערים!"

"איש לא יהיה על החומה לקבל את פניהם", חיק יוחנן במרירות, "הן חרבו צויתם גבוק מן החומה, ובליסטראות שיישגרו מפשגתו יבריחו מעלה כל איש."

החומה תהיה ריקה מאדם, וחרומים יטפסו באין מפריע..."  
שמעיה לא מצא תשובה, ובשקט שהשתרר שב להגדיר קול הפטישים והגרזנים.

"עלינו לסכל את עצם מבעוד מועד", מלמל טיפתאי מהרחה,  
"נהייה חיבים להפטיעם בהתקפת מנע."



מכונה היורה חצי ענק ולפידים בערים

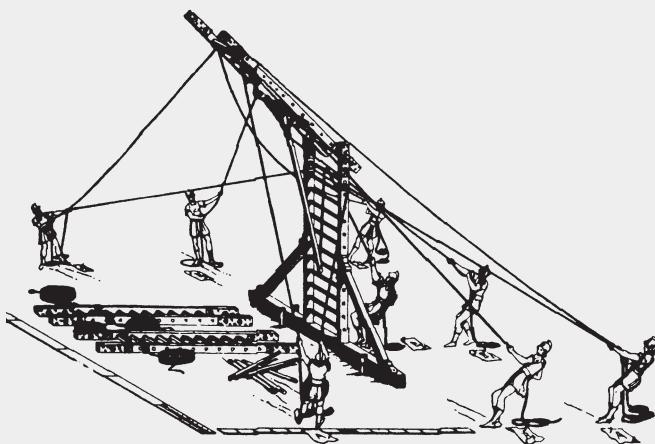
וְהַמִּצְבֵּיא הָנֶהן בְּרָאשׁוֹ דָוָם.

"אָבָל זוּהִי הַתְּאֵבָרוֹת!" קָרָא שְׁמַעְיָה בָּרְגָּשׁ.

הוּא פָּאֵר לְעַצְמוֹ אֲתַּחֲגָנִים מִזִּי הַרְּעָב שׂוֹטְפִים בַּמָּוֹרֵד הַקְּדוּרוֹן וּמַטְפִּסִים לְאָתָם בְּמַעַלָּה הַר הַזִּיתִים, כַּשְׁרוֹמָאִים הַחֲמֻושִׁים עֲטִים עַלְيָהָם מְפַעַל – וּבָמָחָו שְׁבוֹ וּגְעוֹרוֹ הַמְּרָאוֹת הַיִשְׁנִים: מִרְאָה הַרְׁוֹמָאִים הַגּוֹדְשִׁים בְּהַמּוֹנִיהם אֲתָּה רְחוּבוֹת גָּמְלָא וּנְהַדְפִים בַּמָּוֹרֵד הַתְּלִיל בִּיקִי קָמָץ בְּחֻורִים לְעַבְרָה הַתְּהֻוָּה הַפְּעוּרָה מִתְחַת, וּמִן הַתְּהֻוָּם מַתְרוּם וּעֹולָה עַנְן אַבָּק לְבַנְבֵּן...

"זוּ תְּהִיָּה הַתְּאֵבָרוֹת", חָזֵר שְׁמַעְיָה וּמַלְמָל.

"לֹא!" הַשִּׁיב יוֹחָנָן בְּכֶבֶד רָאשׁ, "הַתְּאֵבָרוֹת הִיא לְשִׁבְתָּה בְּחַפּוֹק יָדִים וְלִהְגִּיחָה לָהֶם לְהַאֲכִיב אֲתָּה מַכְנֹנוֹת הַקְּלָעָה עַל פְּסִגָּת הַהָר..." הַרְׁוֹמָאִים עָבְדוּ בְּקָדְחָנוֹת. עַל פִּי תְּכִנִית עֲבֹדָה קְבוּעָה וּמְגַדְּרָת. הֵם הַתְּפִרְסּוּ בְּשָׂطָח וְעִסְקוּ בִּישְׁוֹרָוּ וּבְגִדּוֹרָוּ, בְּבָנִית בָּצְורִים וּבִיצְקִת פְּשָׁתִית לְאָהָלִים וּלְמַכְנֹנוֹת הַקְּלָעָה.



חיילים רומיים מוצבים סולמות לטיפוס על חומות

העבורה הקשה והשǎש הקופחת במרום הגירו את כחותיהם. הם הסתכלו מטה בקנאה אל האهل המפקד המתנוסס בקנאה במרפכו הפוחנה היישן, וידעו כי טיטוס מצביאם רוכץ לו שם באפלולית האهل הנעימה בחברת קנקן יין צונן ...

ובעוד הרומים מצלים את פחים בעבורה הקשה ומקנאים בתוי הפטלה של מפקדם, נפתחו שעריו העיר בלאט והמוני לוחמים נהרו במזרות הקדרון. בטרם הבינו הרומים במתරחש, הגיעו ראשוני התוקפים אל פסגת הר הזיתים והפיצו את הרומים לכל רוח.

קוריאות הנצחון התערבלו בילולות המנוסה. הקולות והאנחות חדרו מבעד ליריעות האهل המפאר ופזרו את ערפליו היין ממחו של המצבייה המבשם. טיטוס פרע ברכזה מן האهل, ולייניו נגלה מהזה מרהים:

המוני חיליו המגלאים נפוצו במוריד ההר בעדר שפניהם מבהלים,

ומפסגת ההר הגיבו ובאו המוני יהודים מתבלטים בשחר זקניהם ותפליהם, בגדיהם הארוכים מתנפנפים במרוצתם וחרבם קוץרת על ימין ועל שמאל !

המצוביא שלפ' את חרבו מדינה וזנק אל הבורחים. הוא הגיע אל אנשיו והחל להפכו בחרבו. עיניו מלאו דם ושפתיו העלו קצף: "שובו על עקבותיכם, נכלים", קרא בקול נהר, "ולא אמיתכם עד אחד!"

המנוסה המבהלה נבלמה בהסנות. הרומים הנמלטים יקעו כי מפקדם האכזר לא יפסיק להmittם כבוגדים! מאחור שעטו היהודים המנצחים – ולפניהם נצב העריז הנוקשה. באיזה מות יבחרו? מוטב להם לפל בגבורים בקרבת מאשר למות בעיריקים... והם הגיעו את פניהם לשוב במעלה ההר.

עכשו הפתעו היהודים: הרומים הנמלטים הסתערו עליהם לפטע יחד עם חיל המצב ששומר על המחנה. לשונא התמן שמעיה כי יחזיקו מעמד בגבורה. הם הביטו לאחורים וראו כי עירם נעלמה מאחורי רכס ההר, וחששו כי תגבורת רומאית תקיפם ותנתקם מן העיר. הם נסוגו לאטם אל הפסגה, ואולם הרומים לא נעצרו במתקפתם, והמשיכו להדוף את היהודים מטה, במורד, אל נחל הקדרון.

שמעיה ראה בפלצות כי חששותיו הנוראים מתחממים:

היהודים הנזוגים נרדפו במורד הפלול והתגלגלו מטה, מטה, אל נחל השוט...

התקפה המזהירה עמדה להסתים באסון. היתה דרך אחת למנוע את המפללה, ושמעיה קרא לחבריו לנקט בה: הוא קרא להם לאזרע ולהעוצר במקומם, לא להפנות ערכ ולא לנוס בבהלה – אך לא היה לו שום!

הוא עצמו נעמד על שן סלע וחרבו המתחפכת יצרה סביבתו חומרת מגן. פולולית של חללים רומים נערמה לפניו, והעדיה על סופם של אלו שגפו להבקיע אליהם. אבל שמעיה ראה בחרדה כי חבריו נטשווה והוא נותר בודד במרחבי ההר. הרומים הוסיפו להגיח מן הפסגה, וכחוותיו הילכו וואלו.

הרומים פנו לקראתו, אל האויב היחיד המוחזק מעמד במרחבי ההר. שמעיה ידע כי הוא עומד לפל במערכה.

והוא אכן נפל –

אך מכוון בלתי צפוי !

מיشهו הכה בראשו מאחור, והוא נפל על גופות הרומים שקטל...

הרומים הילכו וקרבו ושמעיה עצם את עיניו ונשלה להעמיד פניו מות. הוא קינה כי יכול להוילך שולל את האויבים המתקרבים, ועם רדת החשכה ינסה לחזור בזחילה אל העיר הנצורה.

ו אכן, התכיסים הצלית. הרומים חלפו על פניו, שעטו מטה בmorוד ההר, והניחו אותו לנפשו. האדם שההוו בערפו האיל למשעה את חייו.

אך מיהו המפה המסתורי ?

אם יהודי הוא – מדוע הכהו, ואם רומי התרגנו אחריו – מדוע לא הרגנו ?

המחשבות התרוצזו במחו בברקים, אבל הוא המשיך לרבע בעינים עצומות ופחד להסביר את ראשו לאחר. רק כאשר האבנים סביבו חילו להדרון וקול מרצחת הרומים נדם, רק אז פקח לאטו את עיניו והרים את ראשו – ומיד נחבט בערפו

בשנית. אצבעות פלהה אחזו בצווארו והכריעו אותו ארצה. מישחו גחד מעליו ונשימתו הכבבה הרעה את פאותיו של שמעיה. "אל תנשך לווין", נهم האלמוני. "אתה נתון בידי. עוד תנעה אחת – ותמות!"

הוא דבר בלשון הקדש.

"מי אתה", גנח שמעיה, "מה רצונך מני... מודיע נטפלת אליך?"

"מי אני, זאת לעולם לא תדע", נهم האלמוני. "אך מהו רצוני – הוא, זאת אמר לך מיד" –

היהודים הנמלטים חזו את נחת קדרון והתחילה לטפס במעלה ההר, אל החומה המתרנשתת מעלייהם. על גב החומה הצלופפו אלף תושבים חרדים שהאייצו בהם למהר ולעלות בטרם ישיגום הרומים.

ו אכן, הרומים לא חשבו כלל להעצר בעמק! מצביים דרבנן אותם מאחור. הוא נופף בחרבו כמטרץ וצרא בקול נחר ובשפתים מעלות קאף: "מהרו וטפסו, נבלים! שעורי החומה פתוחים עתה לרוחה – אורותם תהיו אם לא תכנסו בהם" –

ו אכן, שעורי החומה היו פתוחים לרוחה לקבל את פני הנמלטים, ולפתח פרצו بعد השערים הפתוחים טיפתאי וחיליו ושטפו במורד ההר לעבר חביריהם המטפסים לאטם והרומים הרודפים אחריהם. ושוב התהפקו היוצאות: הרומים הם שנחדרפו הפעם במדרון הפלול, התגלגלו מראש הциוקים וגופותיהם נסחפו בזרם נחל קדרון!

רק רומים בזקנים הצליחו להחלץ מגיא החריגה ולנוס במעלה קר העזיתים, וטיפתאי וגדורו רדו אחרייהם וזנבו בהם בעקשות

ובחימנה שפוכה. טיפתאי לא פסק מלעוזד את אנשיו ו לרין בראשם. הוא דילג מעל הגופות הפוורות סביב, טפס על גושי סלע ונפר מעל מושכות שיחים, ולפתח נערץ במרוצתו ונען נכח עינים חזקות: לפניו נערמה תולית חללים מוזרה: שני לווחמים יהודים שרועים על גופות חללים רומים.

כاب חד פלח את לבו: הוא זהה את תליתו האבעונית של שמעיה, את האריג הסגוני מהריב...

דרך ארפה עשה הנער האמיץ מהריב הרחוקה כדי לפל חלל על הר הרים – –

הוא נפל בגבויה יחד עם חברו, האוחז בצווארו בלפיתה כה עצה. הנאהבים והנעימים בחיקם ובמוחם לא נפרדו...

טיפתאי התקרוב אליהם, וזו עצה לפתח הגופה העלונה, כמה מרבצה וברחה בריצה שפופה... ובعود טיפתאי פעור את פיו בתמהון זהה גם גופתו של שמעיה!

שמעיה נשא את ראשו, וראה את טיפתאי הגוחן מעליו.

"כח!" סין בזעם מבין שפתיו, "ובכן, אתה היה זה", נهم פגוע, כנגן.

"היהתי, מי?" שאל טיפתאי בתמהון.

"האדם שהקה אותו!" התפרק מר שמעיה.

"אתה הויה... הרגע, שמעיה!"

"איןני הויה!" השיב שמעיה, ומשש את ערכו הדואב. הכאב היה ממש עד מאד... "מי שהו הכה בערפי, והצמיד אותו ארצה!" "אכן", אשר טיפתאי, "מי שהו רבע לצדך, אבל הוא קם והתחמק מבלי שגלה את פניו. מה רצה מך?"

"ולוֹאֵי וַיְדַעֲתִי", מֶלֶל שָׁמְעִיה, "הָוָא לֹא הָסְפִיק לֹוּמָר זֹאת" ...  
הָא... אָךְ לְבָטָח בַּקְשׁ לְהַשְּׂגָה דָבָר מָה, אוֹ לְנִקְםָה נַקְמָה...  
הָזָכָר נָא בַּמִּפְגַּעַת, אֲתִ חְמָתוֹ שֶׁל מֵי הָעֲרָתָּה עַלְיךָ" -

שָׁמְעִיה הקדר את מצחו ונגען בראשו לשיללה. הוא זר בעיר  
הקדש. רק לפני ימים מעטים הגיע, ולא רכש לו כל אויבים  
ושׂונאים... אך מוחר הדבר: בכל זאת היה הקול האלמוני מכר  
לו מאי שם. היכן נתקל בו בעבר? הוא משך בכתפו ביאוש.  
לא, הוא לא הצליח להזכיר.

"על כל פנים, מעטה תצטרך לפחת סבירה שבע עיניים,"  
הזהיר טיפתאי. "אי שם אויר לך אויב!"

הלוֹחָמִים הַיְהוּדִים שְׁתַפוּ בּוּרָאָה אֶת קָרְבָּן הַזִּיתִים, הַגְּיעוּ  
לְפִסְגָּתָו וּזְרֻמוּ בְמֹרְדָּךְ לְעִכְרָה מִתְנְגָה הַלְּגִיוֹן וְאֶחָל הַמִּצְבִּיאָה.

עם דָּמָדָומי חִמָּה שָׁבוּ הַיְהוּדִים וּעַלְוָה בָּהָר כַּשְׁהָם מִזְבְּלִימָם  
עַמְּם אֶת שְׁלָלָם: סֹוסִי מִשָּׁא טֻוְנִים שְׁקֵי מָזוֹן לַרְבָּר וְעַדְרֵי צָאן  
רַבִּים, כָּלִי גְּשָׁק וּמְכוֹנוֹת קָלָע. הם נְכַנְסוּ לְעִיר בְּשִׁירָה נַאֲחוֹן,  
וּבַפִּיהם שִׁירַת הַלֵּל אֲדִירָה.

רק שלושה אנשים לא נטלו חלק בשמהה הַהֲמוֹנִית:  
שָׁמְעִיה, אשר המתחשה אוזות האויב המסתורי האויב לו לא  
נתנה לו מנוח.

הַמִּצְבִּיאָה יוֹחָנָן אשר קיבל את פניו אנשיו בפנים צוּהָלָות, אך  
ידע כי הפלחה אף זה החלה, והיא תהיה עוקבה מדם ורצוףת  
תלאות -

והמתארף אשר התהלה כסחרורי בלב ההמון, ובפיו פזמננו  
הנורא:

"**קֹול עַל יְרוּשָׁלָם וְהַחִיל  
קֹול עַל חֶתֶן וְכֵלָה, קֹול עַל כָּל הָעָם  
הוּי הוּי, יְרוּשָׁלָם"**" –

## פרק יז

### מפלוזתיו של טיטוס

ווחנן בן לוי אדק. התבוסה המוחצת לא רפחה את ידי טיטוס, נחפה הוא: היא שפכה דלק על מדורת הנעם הבוערת בו, והוא נשבע כי יחריב את העיר ולא ישאיר לה שריד!

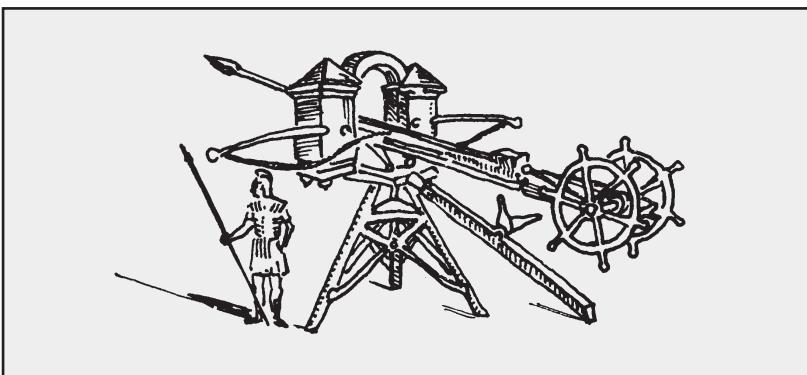
אבל עתה היה טיטוס יותר זהיר. הוא הבין כי לא יוכל לכבות את העיר במקפת פתע חטופה, ועליו לפעול בדרך הארכיה והאטית. הוא העביר את מchnerתו למערב העיר אל המישור השטוח שלמרגלות שלשת החומות האדריות, וידע כי עליו להבקיען לאטו בזו אחר זו.

למרגלות החומה השתרע גן פורה, משתי חצרות הוריקו בו בין עצי פרי מלבלבים. אולם חילו הלגionario החלו בעבודתם ההרסנית תחת חיפוי כלי קלו ורומי קשטים, ותוך ימים ספורים הפק גן החרם למשור שטמה קדוני. אהלי צבא נטעו בו תחת עצי הפירות, ונpsi הנסיך הרומי התנסהו במקום עצי התמך הזוקפים.

אבל גם המגנים היהודים לא ישבו בחובוק ידים. הם ירו חצים מעל החומה והגיחו החוצה שוכן ושוב כשחם מפיצים את העובדים לכל עבר ומעלים באש את המבנים ימצבי הרומי הקורות.

אף חרב כל הטרדות והאבדות הכבdot השלימו הרומים לאטם את מלאכת הסוללות. איילי קברזול הצביע על עגלוותיהם

הארפות, ועליהן נמתקו סוכבים להגן מפני מטר החצים הנתקף מעל החומה.



הפלגות המאמנות הדהייו את איליה הברזל הענקים, והעיר הזעוצה לקול הרעם האדיר: חומת ירושלים נגעה בו זמנית בשלושה מקומות!

המגינים האמיצים לא נסגו מן החומה בלחץ הבליסטראות הנתקכות עליה בשטף. הם גחנו מעלה וחשפו את גופם לחץ האויב כדי לירות לפידי אש בטוקן הפרוש על איליה הנגיחה, ובזה בעת נפתחו שעריו החומה והמנוי לוחמים פרצו דרכם החוצה. הקיפו את שלשת מרכבות האילים והניסו את מפעיליהם, נפכו אותן לשבבים והעלו אותן באש.

חמתו של טיטוס בערה בו להשחתה, והוא הרקיעה שחקים באשר שירות ההליל בקעה מן העיר הנצורה. הוא צנה לבנות מחדש את העגנות הנתקשות, ולהקיפן בגודוי רוכבים וקשתים.

אילי הברזל חדש את מתקפתם על החומה, אף שעיריה נשארו מגפים. יוחנן בן לוי הבין כי התקפת נגד תהיה עתה מעשה ההשכדות, וטיטוס חיזק בספק אכזרי.

ובעrgb, עת שבחה עבוזת האילים והמשמר רפה את דרכוות, נפתחו שעריו החומה והמוני המגנים שטפו את הרחבה והעלוי את ה угלוות באש ענקית שהארה על כל סביבותה באור יקרות... חמתו של טיטוס לא ידעה גבול!

הוא המתוץ כארי בסוגר ונשבע בשפטים מעלוות קאף כי זהי הפעם האחרון שהיהודים מושרים את ההלל מעבר לחומה. הפעם יבקיענה ויהי מה!



אך לשם כך עליו להבריח את המגנים המתוטצחים על החומה, ונערכיהם לקרב מאחריה –

וטייטוס נגע לבנות מגדים, שיופיעו על החומה וייתנו בידייו את השליטה על מרכבתה.

המגדלים נבנו מבצרי ענק וחפו בטסי ברזל כדי למנוע את הẤתתם. הם נבנו מן העצים שנכרתו בעת ישור השטח, וגבשו מיום ליום. הם הגיעו כבר לגבה החומה, עשרים וחמש אמות – והמשיכו לצמח ולעלות עד שהתנסחו לגבה חמישים אמות, כפלים מן החומה האדירה, וחלשו עליה כליל!

במגדלים נפערו חרכי ירי לקשתים אשר הבריחו בחציהם את העולים על החומה, וחרומאים העלו על גג המגדלים את מכונות הקלע הנוראות אשר מנעו כל התכניות מעבר לחומה. הלוחמים המעתים אשר העזו להסתכן נסקלו למוות במטחי בליסטראות צופפים, ואילו ה;brזל נבנו עתה באין מפריע ושבו לעובודתם החרסנית בטחון מלא.

החומה הראשונה גניחה ורעדה תחת הלחמות ראשית הפלדה, והכל ידע כי לא יוכל להחזיק מעמד עוד זמן רב.



איל ברזל נוגך בחומה

טיטוס עמד לקים את הבטחו הנוראה !  
ובليلת עת שבטה עבוזת האילים וירי הבליסטראות פסק,  
העמד משמר כבד מפתח למגדלים וסביב אילוי המשחית.

טיטוס לא רצה כל הפתעות.

הוא לא נטל עוד כל סכון!

המשמר שהפקד על המגדלים בהה בוחנה בעצנות גוברת. הם הטו אוזן לשמע את שערי החומה הכבדים בהפתחים, ולקדם את פני היהודים התקופים.

ההזנה מושחת העצים נמשכה לאין קץ, כל קול הקפיצם והרעיהם. יללת התנים בפרק וצירמת הנישוף, גיחות העטלפים וחיריקת האצרים. כדי למוד התוֹרָה עלו מבטיהם המזרחות – ורק קול השערם לא נשמע בהפתוחם.

ואכן, שערי הענק לא נפתחו:

המגינים לא יצאו بعد השער החורק – הם השתרשו בחכמים מן החומה הגבוהה...

הלייטה גופם באדרות שחירות לביל יבלטו למרחק בוחנה, וירדו ארצה ללא קול. בזה אחר זה התגנבו לבין משמרות הרומיים, והכניעו אותם ברקמה.

השקט נשמר בקפדיות. המשמר הרומי הכנע והגדודים הרביבים הפוזרים סביר לא הבחינו בגעשה. עבשו נגשו הלוחמים לבסיסם של מגדלי הענק ומששו בוחנה את הקורות הרחבות. מדי פעם נתקלו אצבעותיהם בבליתת מטבח קירה – וזו תקעו בה את האבחות שהביאו עם ועקרו את המשמר הענק ממוקמו. שעה ארפה רחפו כאצללים בהם בין קורות הענק, ושלפו בזה אחר זה את המון מסמרים שקשרו את המבנה האדיר. לאחר שעה ארפה נשמעה קריית ינשוף בזק – והחבורה דלה ארצה ותחקה כאיש אחד לעבר החומה האפלा.

שמעיה חיך בעלטה: קריית הנישוף שהשמי עתה חקיי

משלים... הוא שמע את טיפות הרגלים היחפות העזבות את הפיקום, ופנה אחריהם ב מהירות. ברוך ה' – הפסיק הسلم ללא כל פקללה!

шибועות הרצון שלו פגעה את מקומה להרגשה מוזרה. הוא חש שמיشهו עוקב אחריו... האם זהו חבר שהתחדר, או שמא מרגל רומאי?

הוא פנה לאחור אל החשכה הסמוכה ולפתח נחבט בראשו ונפל הארץ.

מישחו הפיל את עצמו עליו. שמעיה נעה להאבק בו, פאשר הרגש על צווארו את דגונו של להב סכין חד.

לא היה כל טעם להתנגד, חוד הסכין הקוריר הבהיר זאת היטב.

"ובכן, אנו נפגשים שוב..." לעג הקול המוזר בלחש.

שמעיה עצם את עיניו בחלחה. היה זה האויב האלמוני ממורד הקדרון...

"עכשו תגלה לי סוף סוף מהו רצונך..." רטן שמעיה.

"בונדי!" גחך האלמוני, "זה כה פשוט: אתה נשאעת עמוק מחריב אוצר ענק, דמי מחצית השקל זונה ההקדשות. عليك רק לומר לי כי כן הטמנת אותם..."

"לא..." גנחה שמעיה, "לא עשָׂה זאת, זה ספר חדש! לא אמעל בקדושים –

ולא אמעל בשילוחותם של בני ארצי!"

"חייב אתה, שם לא בן אהרגך", צחק הקול הנורא. "זהרי אין דבר העומד בפני עצמו נפש, חסר..."



"אֲפָה צוּדָק" ... מַלְמֵל שְׁמָעֵיה בְּחֶסֶר אֹגִים, הוּא נְשָׂא קָמָעָא אֶת רָאשָׂו – וְהַשְׁמִיעַ שְׁתַי קְרִיאֹת יִנְשׁוּף תְּכֻופֹת, אָות לְאוּקָת חֲרוּם.

הָאֶלְלִים הַכְּהִים הַגִּיחו מַתּוֹךְ הַחֲשָׁכָה. חֲבָרִיו שְׁמָעוּ אֶת קְרִיאָת הָאוּקָה וְמַהֲרוּ אֶל מְנַהֲגָם.

הַתוֹּקָף הַאַלְמֹנוֹן נִסְוָג בְּזִחְילָה מִהִירָה, וְהַתְּעָרָב בְּחַכְוֹרָת הַלוֹחָמִים...

"מָה קָרָה", שְׁאָלוּ בָּלְם בְּלָחֵשׁ, "מָהִי סְבָת הָאוּקָה?"  
שְׁמָעֵיה סַקְר אֶת דָמִיּוֹתֵיהֶם הָאֶפְלוֹת. בָּלְם הַתְּכִסְפוּ בְאִקְרָוֹת הַפְּהוֹת וּפְנֵיָהֶם הַטְּשָׁטָשׁו בְּחָשָׁכָה. לֹא הִיה כֵל סַכּוֵי לִמְצָאת בְּינֵיכֶם אֶת הַמְּסִתְּנָן הַמְּתַנְּבֵל!

"מָאוֹמָה", הָשִׁיב בְּשִׁפְלָל קוֹל, "טָעוֹת... חִשְׁשָׁפִי שְׁהַתְּגִלְנוּ!  
הַבָּה נִשְׁׁוּב הַעִירָה".

בְּזֹה אַחֲר זֶה טְפֹסּו בְּחֶלְלָה הָאָרָךְ, וְגַבְלָעוּ מָאַחֲרֵי הַחוֹמָה הַאֲדִירָה.

הַשְׁחָר הַפְּצִיעַ לְאָטוֹ וּלְאוֹרוֹ הַרְקָה סַסְתִּמְנוּ מַגְדָּלִי הָעֲנָק בְּצַמֵּד נְפִילִים אִימְתָּנִים. נְرָאָה הִיה כִי קְרוּמָאִים חַפְוּ בְקָאָר וְוִית לְקָרְנִי הָאָוֹר הַרְאָשׁוֹנוֹת כִּדִי לְחַדְשַׁ אֶת הַתְּקִפָּת הַבְּלִיסְטָרוֹת הַרְאָצְחָנִית. מְכוֹנוֹת הַקְּלָע שִׁבְרָאָש הַמְּגָדְלִים הַטְּעִנוּ בְּסָלְעִי הַמְּגֹור, הַקְּפִיזִין הָעֲנָק נְדוּךְ – וּשְׁחָרָר. הַמְּגָדָל הָעֲנָק הַזְּדַעַע בְּעֵת שְׁגָוֹרָו שֶׁל הַסָּלָע, כַּתְמוֹל שֶׁלְשָׁם.

אֶלָּא שְׁהַפְּעָם הַזֶּה הִתְהַשְּׁונָה.

הַמְּסִרְמִים שִׁבְחָבָרִי הַקּוֹרוֹת נִعְקָרוּ בְאִישׁוֹן לִיל, וּבְהַזְּדַעַע הַמְּגָדְלִים הַתְּפִרְקָו קּוֹרֹותִים, וְהֵם קְרָסִוי תְּחִתָּם בְּקוֹל רַעַש מַחְרִיש אֹגִים. הַתְּמוֹטָטוֹ עַל מְכוֹנוֹת הַקְּלָע שִׁבְגָּגָם וְעַל הַמוֹּנוֹן הַקְּשָׁתִים

שנאנצבו הָכֵן בְּחַרְבִּי הַיִּרְיִ, הַכֵּל קָרָס וְהַחֲמֹוטֶט בְּקָוּלוֹת נִפְצֵץ וְעַנְנָת אַבְקָ. בְּמַחְנָה הַרְוָמָאִים פָּרָצָה מִהוּמָה וּנְפָלָה חַרְדָּה נֹרָאָה. הַם הָיִן בְּטוּחוֹת שֶׁהַיְהוּדִים הַגִּיחו שׁוֹב וְכַבְשׁו אֶת הַמּוֹגָדְלִים בְּסֻעָּרָה, וְעַתָּה הַם עַזְלִים עַל מַחְנָה הַלְּגִיוֹן!

הַחַרְדָּה הַפְּכָה לְבָהָלָה, וְלְבָהָלָה לְמַנוֹּסָה.

טִיטּוֹס וְחִילְיוֹ נָסָו עַל נְפָשָׁם אֶל מְרַחְבֵּי הַגְּבֻעוֹת סְבִיב –

וְאֵין רֹדֶךָ!

### **פרק י"ח**

## **נְפִילָתָן שֶׁל שְׂתֵי חֻמוֹת**

**שְׁנַיְמָשׁ** קִיזָּעֵז עֲזָה עַלְתָּה עַל הָאָרֶץ, בָּאַלּוּ בְּקַשָּׁה לְהַזְקִיעַ בְּלָעָג  
אֶת גָּדוֹד הַפְּרִשִּׁים הַגָּמְלָט עַל נְפָשׁוֹ בְּמַרְחָקִים וְאֶת חָמוֹנִי  
הַרְגָּלִים הַגְּנוּפּוֹצִים בְּהָרִים לְכָל רֹוחַ.

מִעַל הַחֻמָּה פָּרָצָה קְרִיאַת הָזִרְיוֹה אֲדִירָה. הַשְׁעָרִים נִפְתָּחוּ  
לְרוֹחָה וְחָמוֹנִי הַנְּצָוִרים שְׁטַף אֶת מְחַנָּה הַלְּגִיּוֹן הַעֲזֹוב לְקַחַת שְׁלָל  
וְלִבְצָן בָּז. יוֹחָנֵן בָּן לֹוי הַשְׁקִיףׁ עַל הַמְּחַנָּה מִפְּרוֹת הַחֻמָּה וְעַינָּיו<sup>זָרָחוֹ</sup>:

"לְעוֹשָׂה נִפְלָאוֹת גְּדָלוֹת לְבָדוֹ – כִּי לְעוֹלָם חָסְדוֹ", רְחַשָּׁו  
שְׁפָתָיו בְּהַתְּפָעָמוֹת. "לִמְפָה מְלָכִים גְּדָלִים – כִּי לְעוֹלָם חָסְדוֹ..."

אֵך לֹא יוֹחָנֵן בְּלִבְדֵּן הַשְׁקִיףׁ עַל הַגָּס הַמְּתַחְזָלֶל מִתְחַתָּה.

מִפְּרוֹת מְגַדְּלִי הַוְּרָדִים שְׁבָעֵיר הַעֲלִיּוֹנָה הַשְׁקִיפָו שְׁמַעַן בְּרָא  
גַּיּוֹרָא וְחֶבֶר הַאֲדוֹקִים עַל מְגַדְּלֵי הַעֲנָק הַמְּנַתְּצִים, וְעַל הַמְּנוֹסָה  
הַתְּמוֹנָה.

"רָאוּ, מַלְמָל שְׁמַעַן, "מִן הַשָּׁמִים גַּלְחָמִים לְמִלְכַת הַתּוֹרָה!"

"אִינֶךָ מִדְבָּר כְּמִצְבָּיא!" הַתְּמִרְמָרוּ הַאֲדוֹקִים. "הַרְוֹמָאים נְסֹגוּ,  
וְאַנְשֵׁי יוֹחָנֵן עַטִּים עַל הַשְּׁלָל – הָרִי זוּ הַזְּדִמּוֹנָה פָּז עַבְוּרָנוּ!"

"הזדמנות פוז'" ... חזר שמעון על דבריהם.

"אכן כך! עתה הוא הזמן לפשט על העיר הפתוחה באין מפריע, ולעלות משם על המקדש!"

"ויהנן ואנשיו ימצאו את עצם בוהים בנו מחוץ לחומה!"  
צחק שמעון בקול מהדר. "ככה נmgr את שלטונו התרבות במפת  
פתח מוחצת!" – –

יוחנן בן לוי נשא את ראשו והאזין בדריכות לccoli השעה  
הבודע מן העיר, ומצחו הרם נחרש קמיטים.

"זהו קולם של בני היישוב, הקוראים את ההילל על הפעועה  
הגדולה", הרגעעו טיפתאי.

"לא... אין זה קול תרועת הוריה", מלמל יוחנן בראגה ופנה  
לידת מן החומה.

הוא נצבר על גורם המדרגות, כאשר רץ מתחשף חסם את דרכו  
ואמר בבהילות: "המפקד! האזרקים שועטים במורד העיר, והם  
עלים בסערה לשעריו חלה!"

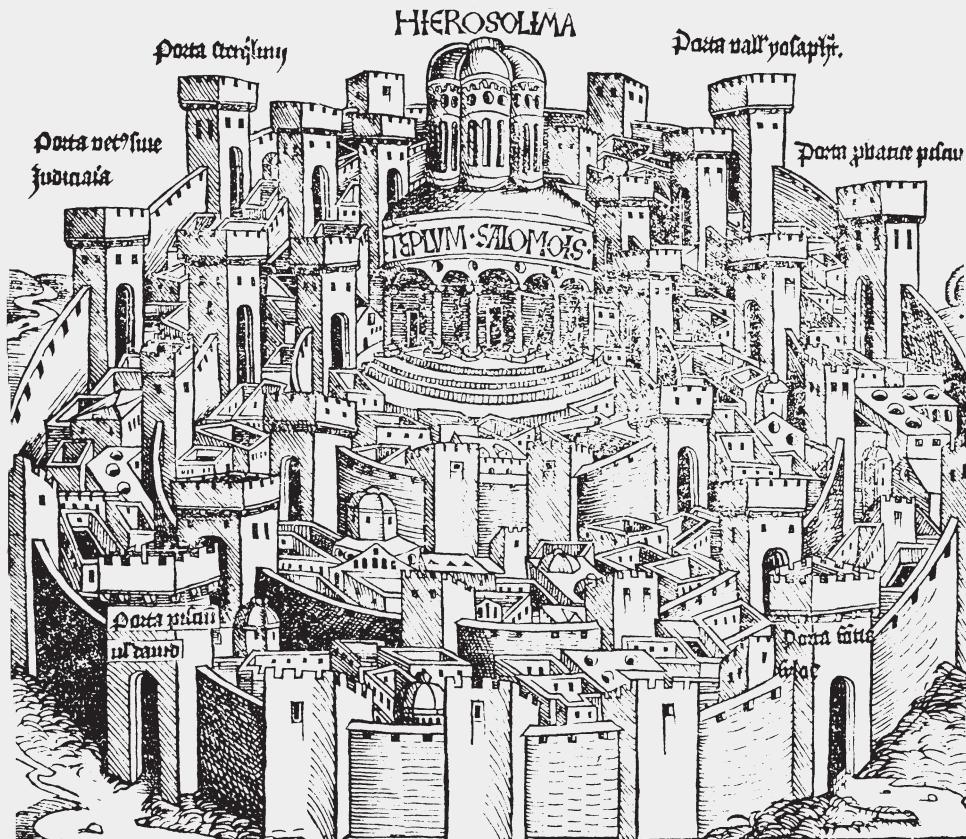
"רחמי שמים!" זעק יוחנן. "טיפתאי, תקע בקרן, הזעק את  
כלם! מהר, היישבות הקדשות נתוננות בסכנת השמדה!"

יוחנן ידע היטב מהי מטרתם הראשונה של האזרקים השונים  
התרבות... .

תרועת הקラン עלתה והסתלסה. החילים הנפוצים בשדה המלכות  
זקפו את ראשם בפלייה, השליכו את השלל ובעו בריצה בהולה.  
יוחנן המטיר פקודות חטופות, והפלגות נערכו בבהילות ונhero אל  
העיר כדי להגן את ההתקפה הבוגרת בערף.

"רשעים ארוים, שוטים חסרי בינה!" זעק יוחנן בחסר אונים,

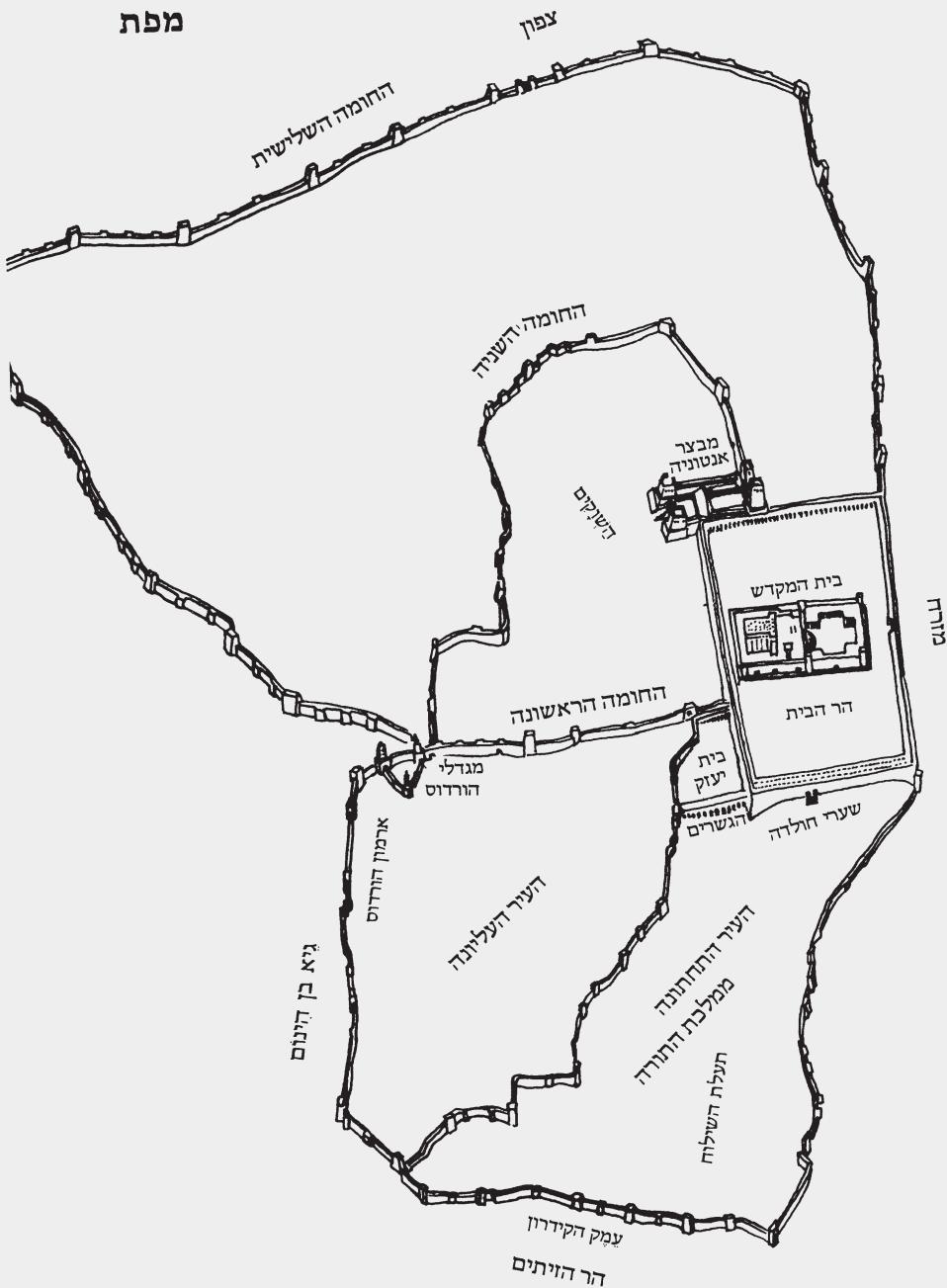
## נִפְלַתּוֹן שֶׁל שְׂתֵי חֲזָמוֹת



חיתוך עץ עתיק המתאר את ירושלים. בית המקדש במרכזה, ומסביבו שלוש חומות. אבל תיאור מדויק יותר של ירושלים נמצא בשני עמודים הבאים: בעמוד הימני היה מפה כללית של העיר, חומותיה רביעיה, ומשמאלי –

מראה העיר הבנויה.

מפת



## נפילתן של שתי חומות



"איך ייעוז האזרקים לצפות לעזרת הבורא אם הם טובחים את יקירותו, לומדי תורתו הקדושה?"  
וآن נשא אַת רָאשׁוּ בְשִׁנְיָת וְהָאָזֵן לְתָרוּעָת קָרְנוֹן נוֹסֶפֶת הנשאה ממרחקים על כנפי רוח הבקר, והניד בראשו בתוהגה: טיטוס ואנשיו נצבו על גבעה רחוקה מנגדור וצפו במחזה הפתומה. הם שמעו את תרועת הקרונ שקראה למגזרים לסתות אל העיר הנצורה, וחזו ביצוע החפו של הפתקה המותרת.

לא היה להם כל הסבר למתראש.

הם פהו מה הניע את יוחנן לנטש את פרי נצחונו. על שפתיו של טיטוס רחף חיוך מ Kapoor דם. אין זאת אלא שאלקין היהודים חוץ באבדנם, והוא, טיטוס, נבחר להגשים את המשימה הנוראה. לו יהי כן –

הוא מוכן לבצעה, בלהיותו ובהנאה –

והוא צוחה לתקע בקרון כדי לכטש את האבא המפזר והגבוע, לשקם את המחנה ההרים, ולשוב למלאת החרבן. יוחנן ואנשיו נלחמו בארץם באזרקים המהפרצים, בשבערף מתחדשות נגיחותיו הקצובות של איל הברזל האימתי. "המפקד", רעד קולו של טיפתאי, "הרומים נוגחים בחומה בין מפרי. כלום לא מوطב היה לו פנינו להרפס?"

"לא!" פסק יוחנן. "מה בוצע בהדיות הרומים, אם האזרקים ימגרו את מלכחת התורה? כל מאנוינו מתמקדים בשמיית התורה קדושה –

אל לנו לשפח את העקר בסערת הקרב!"

האזרקים נהרפו לאטם אל העיר העילונה – באשר נשמע קול רעם עmom, ואחריו הדקה שאגט קרב אדירה.

הֲרֹומָאים הַבּוֹקִיעוּ אֶת הַחֻמָּה הַחְסָנָה וּפָרְצׂוּ בָּעֵדָה בְּהַמּוֹנִיָּם.  
הַחֻמָּה הַחִיצָׂנָה נִפְלָה, וְאֶת הָעִיר הַקִּיףּוּ עַתָּה שְׂתֵי חֻמוֹת  
בְּלִבְדִּים.

הַמוֹנִים הַתְּבִאֲרוּ מִאַחֲרֵי הַחֻמָּה הַשְׁנָנָה, וַחֲזוּ בְּחַרְוקִים שְׁנִים  
בְּטִיטּוֹס הַעֲרֵיָץ שְׁגַעַשׂ בְּמַרְץׂ לְקִים אֶת גַּדְרוֹ הָאִים :

אֲנָשִׁיו טַרְחוּ כְּנָמְלִים לְהַרְסָה הַחֻמָּה הַפְּרוֹזָה, וּלְהַחרְבָּב אֶת כָּל  
הַמּוֹנִים בְּשֶׁתֶּחָה. בָּעֵצֶמוֹ פָּקַח עַל מַעַשֵּׂי הַהַרְסָה, וְהַשְׁגִּיחַ לְבַל יָוֹתָר  
קִיר עַל עַמְדוֹ, לְבַל תַּשְׁאַר אַבָּן עַל אַבָּן.

הַרְבָּע הַגְּרָחָב הַפָּךְ לְמִרְבֵּד שֶׁל אַבְקָת אַבָּן כַּתּוֹשָׁה !  
מְגַנֵּי הָעִיר הַתְּבִוָּנוּ בְּפֶלַחַן הַהַרְס בְּפֶלַצּוֹת, וַיַּדְעֻוּ כִּי זֶהוּ הַגּוֹרָל  
אוֹתוֹ הַוְעֵיד הַעֲרֵיָץ לְעִיר הַאָלָקִים וְלִבְית הַמְּקֹדֶשׁ ...  
טִיטּוֹס שְׁפָור הַגְּזָחָן שָׁוב לֹא שְׁקָט וְלֹא נָח. הַוָּא צָווָה עַל  
אֲנָשִׁיו לְהַסְּפַעַר מִזֶּד עַל הַחֻמָּה הַשְׁנָנָה.

לְמִרְגָּלוֹת הַחֻמָּה הַתְּחֹולֵל קָרְבָּנוֹרָא, הַתְּפִתְחָוֹת אֲדִירִים לְלֹא  
חַשְׁבּוֹן וְתַחַפּוֹם, הַתְּנִגְשָׁוֹת אִתְּגָנִים נוֹרָאָה. אַיִלִי הַבְּרוֹזָל שָׁבוּ לְגַגָּה  
בָּעֶז, וְהַמְּגַנִּים הַמְּטִירוּ עַלְיהָם חֲצִים וּרְמַחִים, סְלָעִים וּלְפִידִים  
בּוֹעָרִים.

הֲרֹומָאים נִפְלָוּ חַלְלִים כְּזֻבּוֹכִים וּמַצְבִּיאִים מִמֶּה הַטְּרוֹוף שֶׁלָּח  
מִיד לְמַלְאָא אֶת מֶקֶם הַנוֹּפְלִים. שָׁוב וְשִׁיבָּכְנָה הַאִיל בְּחֻמָּה וְגַנְקָר  
בְּהַרְסִיס אַחֲרֵ רַסִּיס, שָׁוב וְשִׁוב נִפְתַּחַו הַשּׁוּרִים וְהַלּוֹחֲמִים הִגְעָעִים  
הָגִיחָוּ בַּעֲדָם לְהַדָּף אֶת הַשׁוֹנָאִים וּלְהַרְסָה אֶת הַאִילִים הַכְּבָדִים.  
אַרְבָּעָה יָמִים נִטְשָׁה הַקָּרֵב הַנוֹּרָא, אַרְבָּעָה יָמִים לֹא שָׁנָה וְהַחְלָפתָה  
פָּתָח, וּבַיּוֹם הַרְבִּיעִי הַבְּקָעה הַחֻמָּה. חִיל יוֹחָנָן נִסְוג אַחֲרָוֹ אֶל  
הַחֻמָּה הָאֲחָרוֹנָה הַמְּגַנָּה עַל הָעִיר, וְטִיטּוֹס מַהְרָא לְפָרָץ בְּרָאָשׁ  
חִילוֹ אֶל כֶּפֶר הַשּׂוֹקִים הַשׁוֹמְמִת הַמְּקַפֵּת חֲנִינּוֹת וּמַחְסִינּוֹת נִטוּשִׁים.

הכובשים שכורו הנטיחון גדרו בהמונייהם את הרכיר הרחבה והמשיכו לנهر פנימה بعد הפרץ בחומה, ולחחש ברבע הפכוש.

ולפתח נשמעה תרועת קרן בזירת – ובקערה נחפה על פיה: שעורי החומה הפנימית נפתחו והמוני המגנים פרצו דרכם בחרנות שלופות, ובו ברגע הגיחו מאות לוחמים חבויים מן המסתנים הנטושים והחניות העוזבות והתגלו מכל עבר על הרומים הלחוחצים. הרומים נלכדו במלכחת מות: הם נסרו להחלץ بعد הפרצה הקרה שפרצו בחומה, ורמסו בפתחה את חביריהם ומচום למות. בעמל רב הצליח טיטוס להחלץ כשהוא קוצר בחיליו שלו על ימין ועל שמאל. לא עברה שעה ארקה וכבר השוקים היתה זרעה בגופות הרומים שנערכמו לפניה הפרצה לחה ענק.

"בן יאבד פל אויביך, ה'", לחש יוחנן בהשקיפו על המתחה הנורא.

ומחוין לחומה נצלב טיטוס כשל גוף שרות וחובל, שרינונו מרדקל וחרבו נוטפת דם – מדם חיליו... בעור שניו נחלץ ממלאכת המות, ועתה נופף בנגד החומה באגרוף קומיין: "לא לחם נותרתי בחיים, יהודים אורים! אליכם שמר עלי, כדי להמית עלייכם את החרבן הנורא" –

צוה על חדש המתקפה.

הקרב שב והחלץ במלא עוז, אבל החומה הייתה כבר פרויצה וגופות הרומים שחשמו את הפרצה לא יכולו למלא את מקומם של אבני הגזית שחסרו... שלושה ימים נספפים נלחמו היהודים בחורף נפש, וביום השלישי הצלicho הרומים להרחב את הפרצה ושתפו בהמונייהם את הרבע.

שוב נסגו המגנים אל מתחה החומה הפנימית, וטיטוס צוה להרים את החומה הפרוצה ולהרחיב את כל המבנים סביב.

כל הנטח הפק למשור לבנון, וטיוטים הגשים שב נספה בחזון הרים ומחרכן.

עתה עמד בראש צבאו לפני החומה האחורונה המפרידה בינינו ובין העיר שנדר להחריבתה כליל.

חומה זו הייתה האדירה שבחומות ירושלים. יסודותיה הונחו בידי דוד ושלמה, מלכי יהודה לדורותיהם הוסיף לשגבו ולהאדירה. היא נבנתה מאבני גזית בבדות, עשרים אמה ארוכה וגובהן ורוחבן עשר אמות. היא התנשאה לROWS שלושים אמות, וחזקה בששים מגדלים חסנים.

אין כח בעולם היכול להבקיע חומה כה בצויה, עליה מפקדים לוחמים כה עזים ומורי נפש, דודרים אמונה עמוקה – ויוזעים כי זהו קרב האחרון, לחיים ולמות...

אבל טיותו היה מטרף מהמה ושלח את אנשיו להסתערויות התאבדות גל אחר גל. הוא אים כי יתרוגם בכוגדים אם ייסרבו ללהט את איל הברזל ולשעת אל החומה. ובהוחמה הבזויה ירקה מות על סביבותיה. נחלי זפת רותחת נשפכו מראשה וחלחלו מתחת לשريונות הנחשת, ומטר חצים ורمحים נטה ארץיה בלunit ברד אבני קלו. טיטוס נוכח לתרהמתו כי אנשיו מבקרים למות בסוף כעריקים, מאשר להטגן בזפת ולהסקל באבנים !

בעל ברחו נאלץ להפסיק את ההסתערות מסרת התוחלת, ולצאות על נסיגה.

וכאלו כדי לזרות מלח על פצעיו, הופיעה בשער המחנה הרגברת המיחלה: גדור נבחר מלוחמי מקדוניה ובראשם מפקד יהיר ופוחז, בן מלך קומחי ושמו אנטויוכוס – בשם מלך יון הוצרר שנחל את מפלתו המוחצת מידי החש망ונאים האדיקים.

אנטיווכוס התיאב לפניהם טיטוס בראש אנשיו החסנים והרעננים והביע את השותממותו על שצבא כה אדיר ומלהל מתחם המהך לככש מעז כה זעיר ומוחש...



טיטוס כבש בקשי את צעמו הגואה, וענה ב글וג: "אכן, האדק עמוק! ובאמת, מדוע לא תמהר לעלות בחומה ולככש את העיר!"

אנטיווכוס היהיר לא ידע את נפשו מרוב אשר: טיטוס, המצביא הערין ובנו של הקיסר האדיר מציע לו להסתער על העיר הנצורה בראש גדרונו הרענן. הוא מסביר לו לזכות בכתם הנצחון ובת浩ת עולם!

טיטוס מוכן לפנות לו את מקומו...

ובטרם יחזור בו טיטוס מהצעתו הנדריבה מהר אנטיווכוס לערך את גדור המקדונים שוחררי קרב, והזהיר אותם אל שערי החומה.

המקדוניים העשויים לבלי חת לעגו למטר החצים שנתק עלייהם מראש החומה ולנחל הופת הרותחת. הם שמו את פניהם אל השערים הנעולים כדי להבקיעם במלמות קרדמי הקרב ולשיטך דרכם הלאה, ללב העיר הנצורה.

אך ראה זה פלא:

במקום להרס את השערים הכבדים – נפתחו הלו מאליהם לפניו גדרוד המקדוניים עזינו נש. המוני המגנים זרמו החוצה בנהל שוטף, כתרו את המקדוניים והשמידו עד אחד...

רק פרש בודד האלים לחמק משדה הקטל:

אנטיווקוס נמלט מן המعرכה, ושב למחנה הלאני בשת פנים. טיטוס קיבל את פניו בבו גלי, ותשפלו גבר: עם השמדת גדרוד המקדוניים אבדה לו התגברת הרעננה שפה יחל לה!

טיטוס נهم בזעם והשלים עם המזיאות:

אין בכם של לגונות רומי האדירים להבקיע אל העיר בסערה!  
הוא חיב להחזר בסבלנות ולכך בדרך המיגעת והאטית: יהיה עליו להמשיך ולהממיר על העיר מתחי בליסטראות ללא הרף, לבנות שוב מגדים נשאים שיבריחו את המגנים מעל החומה, ולשמור עליהם בשבע עיניים מפני גיחות פתעה נועזות. ולנקר בחומה הבצורה בעקשות ובהתמדה, رسיס אחר رسיס, ללא לאות, ובלי להתחשב באבדות הנוגבות לאנשיו.

חרון אין אונים חיף את המצביא האה – והמשפל. בעינים מלאות דם ובשפתיים מעלות קאץ גוף וחרף את היהודים החצופים שאינם מניחים לו להשמידם בונקל ולהכריעם ללא קרב.

לא איש בטיטוס עבר בשתייה על התבוסות שנחל והפסות שפוג, והוא היה נחיש בדעתו להעניש את היהודים על חzapתם!

הוא לא ימתין באורך רוח לנקמה הגדולה שייעשה בהם בעת כבושה העיר.

לא ולא, הוא יוכל כבר עתה את סאות יסורייהם! והוא צוה לבנות דיק מסביב לעיר, כדי לבדוק את טבעת הפטזר ולהגביר את הרעב הנורא.

שלוֹשָׁה זמִים תְּמִימִים הַעֲבִיד טִיטּוֹס אֶת חִילֵי בְּפֶרַךְ, וּבְסִינְםָם הַקְּפָה הָעִיר בְּחִגּוֹרָת חַנְקָה שֶׁל גָּדְרוֹת וּמִשְׁוּכוֹת וּמְגַדְּלִי שְׁמִירָה, עַלְيָהֶם הַפְּקָדוֹ מִשְׁמָרוֹת רְצֻופִים כְּדִי לְתַפְּס אֶת מִזְיָה הַרְעָב הַמִּיאָשִׁים הַמְּשֻׁתְּלִשְׁלִים מִן הַחוֹמָה לְלַקְטָג גְּרָגִיר פֶּרַא וּעְשָׂבִים שׁוֹטִים. טִיטּוֹס צוה לחלות את המסתננים לנכח החוממה, ומידי يوم ביוומו נוסף חמיש מאות עמוֹדי תְּלִיה חֲדִשים.

זו הייתה אפוא נקמתו היזועית על עקרונותם של הנוצרים. נקמה מעונחת, אכזרית ובולטת אונשית!

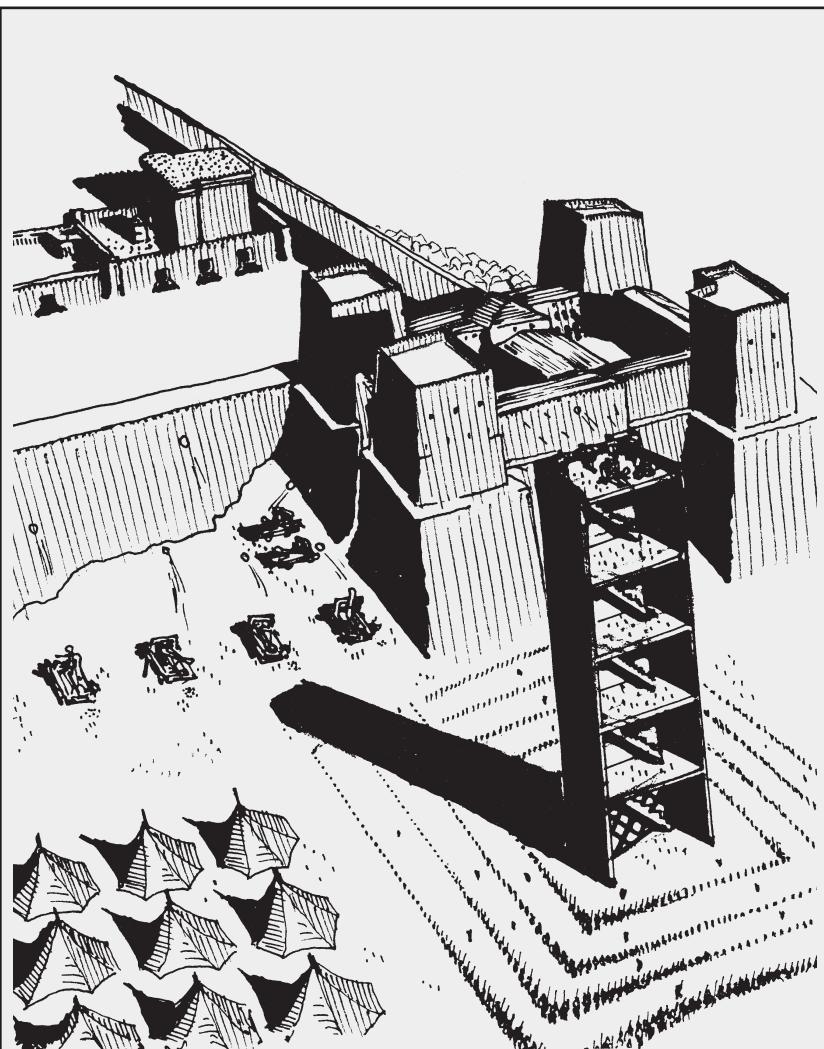
ועתה, לאחר שהבטיח לעצמו כי איש לא יצא חי מן העיר, נגע במתינותה להבקעת החוממה.

בשתי קצחותיה של החוממה הראשונה נצבו שני מבקרים אדירים. בדורות התנסאו מגדלי הורדוס לגבה שבעים אמה, ובצפון התרומם מבצר אנטוניה עד לגבה מאה ועשרים אמות. כדי לגרש את הנוצרים מגאות המבקרים הגבוקים חיב היה טיטוס לבנות מגדלים גבוקים עוד יותר.

וهو החליט לעשות כן! מגדלי העץ הוקמו לאטם בעמל רב ומחת הטראות בלתי פיסקות. הם נבנו בעקרונות ובהתמזה ונגובה אמה אחר אמה – ועיגני המגנים רואות וכלוות.

טיטוס זכר מה שעלה בגורלם של המגדלים הקודמים, ונזהר שלא לחזור על שגיאות העבר. הפעם האיך לרוגלי המגדלים

## גְּפִילָתָן שֶׁל שְׂתֵי חֻמוֹת



המגדל הענק המוקם למרגלות מבצר אנטוניה הצמוד לחומת הר הבית. המגדל מוקף במשמרות כבדים. משמאלו מחנה הlgion ומכוניות הקליע הממיטירות בליטטראות אל העורחה ואל הבית הקדוש.

משמרות קבועים בכל שעות היממה, והAIR את השטח בהמוני לפיקדים. גודרים נבראים נצבו בכוונות מוחדרת לרגליות שעריה העיר הנמלים, כשהם נוכנים לסלל כל התקפה מצד המגנים הנואשים.

הטלולות הלו וגבאו באין מפריע. הכל יידעו כי כל גיחת התקפה עליהם תהיה מעשה התאבדות.

עוד מעט ובנית המגדלים תשלטם, ולרומים תהיה שליטה מלאה על החומה ומבצריה. או אז יוכלו אילוי הבזיל לניהם בחומה ללא פחד ובאין מעצור, והעיר תפל לידי הרודן האכזרי בשייל!

יוחנן בן לוי וחברתו לא נראו על גבי החומה.

לא הבלתי ראות הניסום מהחומה, ואף לא חסר עניין במגדלים המתנשאים למולם ומוסיפים לעלות ולטפס מעלה מעלה.

לא, יוחנן וחברתו לא עלו על החומה, שכן היו עסוקים בבטן הארץ...

יוחנן בן לוי פקח על טיפתאי ושמעה וחבריהם אשר עמדו קשות בתחתית מצודה אנטיוquia. הם הפו בקורנסים על יתדות, והניפו מכושים, פוררו סלעים ופנו לאהור במריצות עמוסות. הם חפרו מנהרה מתחת למצודה!

המנירה הלכה והתרcka, ועבירה זה מכבר את המצודה וחומתיה, והחופרים המשיכו בעבודתם הקשה במרחב ובהתלהבות לא רפין ולאות. גופם דאב ושריריהם כאבו, והאבק שכסם ההערב בפלגי הזעה שנגטפו מהם.

ככל שהעמיקו לחפור הלכה העבה וקשה. החם והחנן גברו, והנשימה בבדה. האבק הרב לא נפלט החוץ, ואויר מועט

בלבד הסתגנו פנימה. סכנת המפלת גברה ואיימה לקבר מתחמיה את החופרים, והם נאלציו לתמוך את התקירה בហמוני קורות, דבר שהקשה עוד יותר על עבודתם.

לשם מה עמלו כה קשה בבחירתה המנהרה?  
האם רצוי להגיח ממנה ולהתקין את המגדלים המאים על החומה? כלום לא ידעו שהם מוגנים היטב ומוארים כל הלילה?  
ואולי קוו שומריהם המגדלים יבהלו לאראה הלוחמים העולים מבطن הארץ וינסו לכל רוח?

## פרק י"ט

### חלומו של טיטוס הופך לאפר

ח פירת המנהרה התנהלה במלא הקצב. עוד מרייצה העמסה – בגולשי סלע ופנתה לאחור, עוד יתמד הלה ומכוש נקר בעז. ואז נשמע הקול השקט והשלו, קולו של יוחנן המצרי: "זהו זה, אחוי, הגענו!"

וחיוך של אשר האיר בחשכה את פניו החופרים. הם לא המשיכו עוד לחפור. הם לא חצבו(Clavi) מעליה ולא יצאו אל פנוי השדה. הם חזקו את המנהרה בהמוני תומכות עץ, אספו את כליהם – ופנו לאחור.

شمועה נותר לבוד אפלת המנהרה. יוחנן הושיט לו דלי ענק מלא עד גדרתו בנזול סמייך וمبرשת בד, וטפח על שכמו: "ה' יאליח את מעשיך, בניי", אמר ברך. "את מעשיינו", השיב שמעה ברגש.

הוא טבל את המברשת בנזול שבDALI ומרח את קורות העץ בשכבה סמייכה. ריח חריף עליה מן הנזול וסחרר את ראשו, אבל הוא לא הפסיק את עבודתו אף לרוגע. בזה אמר זה נמרחו

העמודים החסנים, ושמיעיה התקדם לאטו בסבך עיר הקורות, כשהיא עושה את דרכו למעמקי המנהרה ומורחת סביבתו ללא אותן. ככל שהוסיף להתקדם הלהם וגבר, והאור הדחוס והמהביל הרעל באדי הנזל החרייפים. מפעם לפעם היה מגיח החוצה, למסר דלי ריק ולקבל דלי מלא. או אז היה גודש ראותיו אויר צח – ושב מיד על עקבותיו, ליעיר הקורות האבעות בתמיסה הבהה, אל האoir המדרל, הדחוס, המחניק והמרעל.

ראותיו המיסירות שינו שם למעט אויר צח, והרעב המה במעיו. ראשו כאב ומחשבותיו התערפלו. הוא נשם בכבדות, פיו פעור ועיניו יוצאות מחוריין, ועת כל יישתו מלאה רק ידיעת:  
את:

הוא חיב להשלים את משימותו. אסור לו להפסיקה – –

הקורה האחרונה בפתחת בתמיסת הזפת והגפרית, ושמיעיה זחל לאטו אל חבריו המחפים לו בחוץ. כל גופו רעד מחלשה, ראיתו התערפה וחושיו כהו. הוא לא הבחן כלל באדם הרובץ בירכתי המנהרה החשוכה ואורב לו בחשאי. הוא לא שמע מאשר הלה קם מרכזו, ולא הבחן בזנוקו. הוא חש רק בנפל עליון הגוף הכאב בכל פחו, ואו שמע שוב את הקול המפדר והשנוא כל כך: "ובכן, אנו שוב נפגשים... אך הפעם לא תצליח להפלט! גלה לי מיד היכן הטענת את האוצר, ולא – פה תהיה קבורהך!"

האלמוני המתין לתשובה בקצר רום –

אך לשונא.

שמיעיה המותש והמחרר אבד את הכרתו.

יוחנן בן לוי מצאו שרוע על קרקע המנהרה, מטל ללא הכרה במובן הקורות.

הוא נושא בזרועותיו לאoir הצח, ושטף את פניו במים צוננים.  
שמעיה פקח את עיניו והבית סביבו בפחד –

"היכן הוא..."

"מי?" שאל יוחנן, ושמעיה ספר לו על המתנפֶל האלמוני.  
כִּי... אמר יוחנן חרש. יוכן, הוא נעלם ואינו! התעלפה  
הבריחה אותו, אבל אתה חיב להשמר מפניו לבלי יצליה להבא...  
ועתה, האם ברצונך לסייע את העבודה הקשה שהחלת בה?

"כן, בודאי", חיך שמעיה רפואת. הוא קם לאטו, חור ותשוש  
מחלה ומהתרגשות. טיפתאי הגיע לו לפיד בוער, ושמעיה  
הקריבו אל הקורה החיצונית, התומכת את פתח המנהרה.

האש אחזה מיד בשכבת החזפת והגפרית שבקסתה את הקורה,  
והשלואה נרפהו מפני החם העז. האש דלגה ב מהירות מקורה  
לקורה כשהיא מתקדם במעליה המנהרה, והחם שנפלט מהמנהרה  
יה לא נשוא. יוחנן וטיפתאי אחזו בזרועותיו של שמעיה ותחמכו  
בו משני צדיו, כשהם עליהם ב מהירות במרgone התוליות המוליכות  
מןרתפי המזודה אל גב החומה.

אנת הלילה קדרה את פניהם, ושמעיה פער פיו לגמיע את  
האור הצח מלא ראותיו. כוכבים זעירים נצנחו במROOM, ומאחריהם  
נפירה האפלה באורות שבקו מחלונות בפי המדרש בעיר הנצורה.  
אבל מעברה השני של החומה גרע הליל כליל: המוני לפידים  
הARIO את מערכ הלווחמים העומד על משמרתו סביב מגדי  
הענק, העולים מעלה מעלה ונעלמים בחשכת הרקיע האפל.

אור הלפידים האדמדם השתקף בשרווני הנחתת ובקסדות  
הלגיון, ונעד החרניות נראה בהמון מחותי אור נוצצים. המחזקה  
יה מבעית ומרתיע. הלגיון הרומי היה דרוי.

לפְתַע עֲלָה מַמְעַקִי הָאָדָם קֹול רָעֵם עָמוּם, כְּנֶהָמָת חַיָה מַתְעוּרָת. אָוֶר הַלְּפִידִים רַצֵּד וְהַזְׁדַעַז – וְהַכְל שָׁקָע בַּעֲלָתָה פְּכַדָה.

לְגַע חָגָג הַחַשֵּׁך אֶת נַצְחָנוֹן, וְאֵז הַבְּלִיכָה לְשׂוֹן אָשׁ עֲנָקִית מִן הַמַּעֲמָקִים וְעַלְתָה לְמָרוּםִים כְּשֵׁהִיא לֹאֵחֶת אֶת יִסּוּדוֹת הַמַּגְדָּלִים וּמַטְפָּסָת מַעַלָה מַעַלָה בְּשָׁאָגָה רֹועָמָת. הַמַּגְדָּלִים הַרְמִים הַפְּכוּ לְלִפְידִי אָשׁ עֲנָקִים. קֻולּות נִפְצָצְקָעָם מַתּוּכָם, וְקוּרוֹת בּוּעָרוֹת הַתְּעוּפָפוּ לְכָל עַבָּר.

יְרוֹשָׁלַיִם הוֹאָרָה בַּיקָד אַרְגָּמָן לוֹהֶט, וְהַחָם הִיה לֹא נְשָׂוָא.

הַשְׁלֹוֹשָׁה הַבִּיטוּ זֶה בָּזָה בְּפִנִים סְמוּקוֹת וּבְחַיָּק שֶׁל אָשָׁר, וּמְהֻרוּ לְהַפְלִיט מַהְחָם הַנוּרָא.

הַמְשָׁמָר הַרְוָמָאי נִסְפָה בַּמְפָלָת הַפְתַאֲמִית וּבְדָלָקָה הַגְדוֹלה. הַמִּילִים בַּמְחַנָּה הַלְּגִיוֹן הַתְּעוּרָרוּ בְּבָהָלָה מִשְׁאָגָת הַלְּהָבוֹת, אָוֶר סְדָלָקָה וְגַל הַחָם, וּנְפֹצֹוּ לְכָל עַבָּר בְּבָהָלָה. דִמְיוֹתֵיכֶם הַמִּקְרְטוּעָות בְּגַבְעָוֹת נְרוֹאוּ לְאוֹר עַמּוֹד הַאֲשׁ בְּעֵדָת נְמָלִים אָוְבָדֹות דָרָךְ. הַם קַיִם הַמּוּמִים, וְלֹא קָבִינוּ אֶת פְּשָׁר הַאָסּוֹן שְׁגַטְקָעָם עַלְיָהָם בְּחַטָּף.

רַק יוֹחָנָן וְחַבּוּרָתוֹ לֹא הַפְתַּעֲנווּ –

הָן הַם הַאֲחֶרְאִים לְכָל הַמְהוּמָה !

הַם חִצְבָוּ אֶת הַמְנַהָּרָה שְׁהַתְּמַשֵּׁכָה עַד לִיסּוּדוֹת מַגְדָּלִי הַרְוָמִאים. גַג הַמְנַהָּרָה לֹא קָרָס תְּחַת כְּבָד מַשְׁקָלָם שֶׁל הַמַּגְדָּלִים הַעֲנָקִים רַק הַודּות לְהַמּוֹן קוּרוֹת הָעֵץ שְׁתַמְכֹהוּ.

אֲבָל לְאַחֲר שְׁשִׁמְיעָה טָח אֶת הַתּוּמָכוֹת בְּזַפְתָּה וּבְגַפְרִית וּבְחַזִית בְּהַן אָשׁ, פְּשַׁטָּה בְּהַן הַלְּהָבָה בְּהַרְף עֵין, וּכְאֵשֶר הַקוּרוֹת אֲפָלוּ בְּאֵשׁ הַעֵיקָנוּ הַמַּגְדָּלִים עַל הַמְנַהָּרָה שְׁמַתְחַתָּם, שְׁקָעָם פְּנִימָה וּקְרָסוּ תְחַתָּם. הַלְּהָבָה שְׁנַכְלָאָה בְּמַנַּהָּרָה פָּרָצָה חֹוֵצָה וּנְאַחַזָה בְּעַצִּי הַמַּגְדָּלִים, וְהַם הַפְּכוּ לְעַמּוֹדי אָשׁ עֲנָקִים, זֹהָרִים וּלְוָהָטִים.

חלום ההבקעה של טיטוס עלה בלבבות...  
אך טיטוס לא אמר נואש.

שני מגדלי הנפחים שגנווּגנְגַן מזרח אנטוניה הפקו אמנים  
לגל אפר לוהט, אך עדין נצבו על עמדם שני המגדלים שבסנה  
לנכח מגדלי הורדים, ברומרה של העיר.

טיטוס נאחז בספיי אחרון זה בטבעת הלופת גבעול קש. הוא  
התרוץ כמטרף בין מיליו המרכדים, אים בענישים כבדים על  
גלי מוך הלב והבטיח עשר וcobod לנעוזים ולמצחינים. הוא נשא  
לעוזד את אנשיו ורומים את רוחם – אך לשוא: ריח העשן  
שנשא באוויר ומראה כל הרמן האפרפר היו חזקים ממיליצותיו  
הנכובות.

ובעוד חלק רוח קודר זה שורר במחנה הלגיון, נפתחו שעריו  
העיר כדי סדק צר ושלולה לווחמים חמקו בעדר החוצה. היו  
אלו טיפתאי ושמיעיה וחברם מג'סרים, מעבריהם בית מונבו מלך  
סדריב שהתגיר.

השלולה נשא בוים לפידים דולקים בצהרי היום, וצעדו בנחה  
אל המגדלים הנשאים. הם החלכו ללא פחד, כקבוצת מטיילים  
אדישים. נגשו לאטם אל המגדלים הענקיים והעלום באש.

הרומים הביטו בהם וכאלו שתקו לרגע. היה זו חצפה  
נוראה, קריית תגר בלתי נסבלת: לפסע כה מדנותם לבב מחנה  
האויב, כאלו צעדו בטעות עירם... הם התאוששו מיד  
ויחלו להמתיר לעברים ברד חצים ומהמון חניתות, הטילו רמחים  
ונופפו בחרבות, אבל השלולה המשיכו במלאתם באדישות  
וביסודות שעוררו פליה. טילו בין רגלי המגדלים והאיתום  
בשים לב, קורה אחר קורה. בנחה ובשלווה.

הלהבה עלה לארום, ועמה גאותה גם חמת הרומים. הם

מהרו להקיף את המגדלים הבזעירים כדי לכלה תחתם את שלשה הלווחמים **המוחצפים**: אם לא הצליחו למנע בעודם להעלות את **עמלים באש** – ישרפום חיים על המוקד **שהציתו**.

וזו נפתחו שעריו העיר לרווחה, והמוני לוחמים מרים פָּרצוּ דרכם בקריות נצחון והפיצו את הרומאים ההמומים לכל רוח. הם חלצו את שלשות הגבורים ונשאום על כפים, ופנו לחזר אל העיר **בציהלית שמחה וברירה אדירה**.

שמעה הונף אל על ונשא על כתף הלווחמים. משביבו נשמעה היראה האדירה, המפרעת בקול פצוף־האש הבוקעים מן המגדלים המתלקחים, והוא ראה לפניו מרבך של פנים צוחלות בעיר של זרועות מגפות הנוגנות פרקן לשמה המתחנצת.

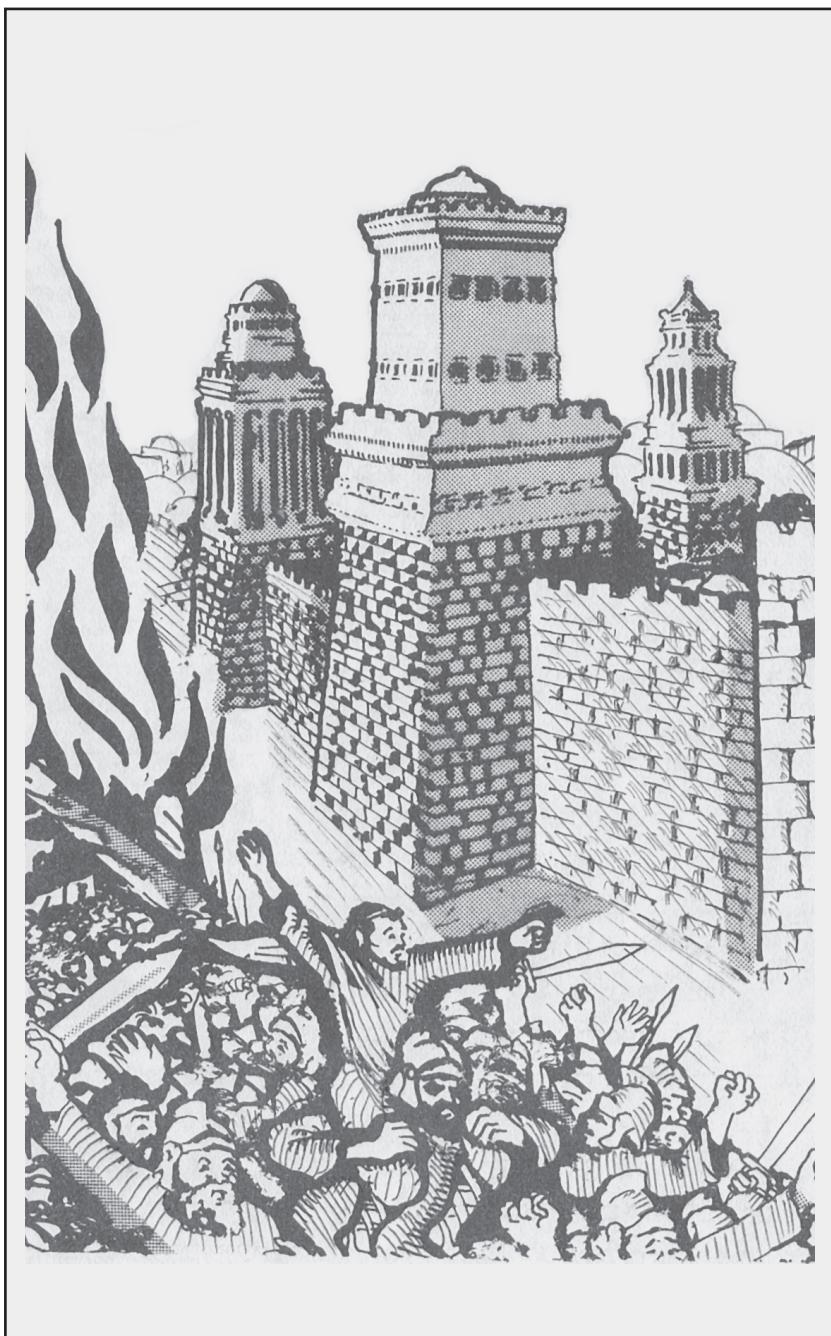
ואכן, היהה סבה טובה לשמה המתרוננת:

עם שרפתם של המגדלים הדרומיים התندף חלומו של טיטוס בעשן, וכל עמלו ירד לטמיון! מאבעת מגדייו האדרים לא נותר זכר, זולת גל אפר קודר. אפלו יתעקש לבנות את המגדלים מחדש – לא ימצא לו עוד עצים לבניינם! לבניין הסוללות והמגדלים השורפים השטמש טיטוס בעצי הווית הרבים שגדלו במקש דורות בהר הזיתים ובפרדסי ה פרי שסכבות ירושלים. אך עתה נותרה שמה לכל רחוב האפק סביב, ולא נותרו עוד עצים להקמת סוללות חדשות.

אם אף יעמדו הנזירים במזראות הרעב – יאלץ טיטוס לסתור ולשוב לארצו בبشת פנים!

משהו הטריד את שמו.

היה דבר מה אשר נתקו משכرون הנצחון והכrichtו לחדר את חושיו ולעמד על המשמר.



הוא הריח את הספינה, אך לא יוכל לעמוד על טיבת.

לרגע חיטה און לשירה הרמה, ונפה להקשיב למלוותיה. ואנו נחרד וננרען! התובבים אותו לא זמרו את ההלל. לא הבטיחו: "אודה, כי עניתני ותהי לי לישועה", אף לא: "זה היום עשה ה' נגילה ונשמה בז". לא... היתה זו שירה מוזרה ומגברת. קיו אלו שירים גבורה ונצחון, חזון עצמות וקוממיות. שירים בונופית המרי של שמעון בר גיורא. שמעיה הבית סביבו, וראה כי אין מוביל אל השערם מהם הגית עם חבריו. לא, הקביצה פנתה ונכנסה בשער הורדוס אשר בעיר העילונה.

שמעיה צוח וצעק, והקביצה האזהת שאגה פגעה בהתלהבות סוחפת. הוא נפנה לעמתם באגרופים קמורים והם נופפו מעלה בזרועותיהם... הוא נסה לדלג מעל כתפי הבריאן שנשא, אך הלה לפת את ברפיו באצבעות ברזל. הוא נזע החפטן ונאנבק, והפל חי בטוחים כי אלו הם גלויי התלהבות חסרת מעצורים ועוזדוּחוּ בקולות רמים.

הוא נשא בהערצה ובהזקה, ב글ויי שמה וצחה – ולמעשה היה שבי בידי אנשיו של שמעון בר גיורא!

## פרק כ'

### שבוי ללא מוצא

**שׁ**מעיה מצא את עצמו ברחבה ענקיית דחוסה בהמוני חוגגים רעננים, מסתחררים במעגלים ורוקדים בקביצות: איום ה恐惧 הרס מעל ראש האડוקים, מהם יתפנו עתה לכבות ממלכת התורה! שמעיה עצמו רכב על כתפיו של לוחים חסן שלפת אותו בכח לבב יברח, וdalג וקפץ עמו בפראות...

שמעיה הביט סביבו.

היתה זו הפעם הראשונה בה ראה את העיר העליונה. רפות שמע על עשרה וארכמנותיה. החמון החוגג גרש את הפכרי הרחבה, שהקפה בחומה חסנה. בשלשת פנותיה התנסהו שלושה מבקרים לגבה מסחרר.

בדרום היה מצודה חסנה שהעפילה לגבה תשעים אמות, ובה כלא שמעון את מתנגדיו והחזיק את עשרי העיר העליונה עד לתשלום כפר נפשם.

המצודה השניה הייתה הנמוכה שבכלן, בניה מפלסי עמודי שיש בזוקים וכללה אומרת עדינות וחדר,/piiot למגדל הנושא את שמה של מרין, אrostו החש망ונאית של הזרדים.

המגדל השלישי השקייף על העיר הפתחתונה ועל מתחנה הרומים

כאחד, ובו בחר שמעון לשכנן את מטהו. עתה יצא הא פלגתו לוחמים מפתחו ופלסה לה גוך בהמון החוגג עד שהגיעה אל שמעיה. מפקדה נשלח להביאו עמו אל העריין, שמעון בר גיורא.

הענק הוריד את שמעיה משלמו בפתח המצודה. הוא לווה בידי המשמר במעלה מדרגות תלולות והכנס לאולם מפואר. וילונות משי צחוריים הסתיירו את מראות הקבר והחרס הפתוחות בחוץ, המוני נרות דלקו בנברשות זהב בעצומו של יום, ואבא משרתים לבוש פאר נצב המכ לשורות של הרוזן הנורא.

שמעון בר גיורא הסב על בירסת שנגב זהבה ושחק באדישות בנגב פגינו המשבץ באבני חן. הוא נשא עינים קשוחות אל הבאים, ושרבב את שפטו התחתונה בחיקוק מעות, אכזרי ומתרשא: "קרוב הלוּם, נערִי! התבונני הבקר במעשה מגג המגדל, והתפעלתי מאמץ לבך. הטרת מעל צוּרנו את أيام המצוֹר, והעם מיב לך תודה! אין כל ספק: האגדת את עצמותנו צעד גדול קדימה!"

"מה חפץ בעצמות הוללה בקרבנות כה רבים ונשענת על ברעי טרנגולת", השיב שמעיה בהתרממות, וכל המבטים נגענו בו בהלם, תמהון מהול בפחד. איש לא העז לדבר כך אל העריין.ומי שהעוז, אינו חי עוד! אבל חיוכו של העריין רק התרחב: "דבר, דבר", עוזרד את שמעיה. "אל תשים אליהם לב. אלו היו הם אמיצים כמותך, היהת המערכה מכרעת משכבר!"

שמעיה התעוזד מהחיקוק. לא הבחן, שהחיקוק לא הגיע לעיניים. שנותרו עיניים, קרונות – ואכזריות. הוא המשיך בדרכיו: "לא לשם כך נלחמים אנחנו. אין לנו חפצים בנסיגת הרומים לשם עצמות ריקנית וחרות מדרמה. אין לנו רוצחים בה כדי להציג את חיינו רבבות אלפי יהודים הנוצרים, ולמנע את גיסותם ברעב וטבילהThem בידי חילו האויב. אין לנו חפצים למנע את חרבון בית מקדשנו ורוצחים לבעס את מלכת התורה!"

דְּבָרָיו עֹזָרוּ מִוָּרֶת רֹוחַ כָּלִילִתָּה. הַכֵּל צָפוֹ לִתְשׁוֹבְתוֹ שֶׁל הַעֲרֵץ. וּזֹוּ בָּאָה, בִּמְפֻתִּיעַ, בִּפְרָץ אֲחֹזָקָה: "דְּבָרִים כְּדָרְבָּנוֹת, נְעָרַ צָעִיר! לְשׂוֹנָךְ אֲמִיצָה כְּחַרְבָּךְ!" אֲלֹו לֹא הִיינָו אֲסִירִי תֹּזֶה עַל פְּעָלָה, מְצֻוָּה הַיִתִי לְכֹרֶת אֶת לְשׂוֹנָךְ. אֲךְ, בַּעֲצָם, לִמי הִיא מְפֻרִיעָה? לְהַגְּ לְךְ כְּרֹצָונָךְ – אֲךְ לֹא בָּאָזְנִי!"

הַשְׁתְּרָה דְּמַמָּה מִתוֹחָה. שְׁמַעְיָה הַפֵּר אָוֹתָה: "הֲבָאתֶם אָוֹתָי הַגָּהָה, בְּכִי לְהֽוֹדֹות לִי. אֲבָל שְׁלוֹשָׁה הַיִינָגָה. מְדוּעַ לֹא הֲבָאתֶם אֶת חַבְרֵי?"

"נְעָרַ שְׁנוֹן אֲתָה", הַשִּׁיבָה הַעֲרֵץ. "אֶת הַשְׁנִים מִפְּרִים אַנוּ. תּוֹמְכִים קְנָאִים שֶׁל מְמָלָכתְּ הַתּוֹרָה הֵם. אֲוֹתָה, קַוְינָנוּ לְסָפָח לְשִׁוּרּוֹתֵינוּ. מִבֵּין אַנְיָי, שָׁאיַן לְכַךְ סְפִוִּי" – "אִין סְפִוִּי", אֲשֶׁר שְׁמַעְיָה.

"אָם כֵּה, נִסְתַּפְּקָה בַּתְּשׁוֹרָה. בַּתְּוֹךְתָּנוּ לְפָעָלָךְ."

שְׁמַעְיָה חִיֵּךְ: "אֲתָה מִפְּרִיר אֶת הַמְּשָׁלֵב בַּחֲסִידָה, שַׁהוֹצִיאָה בַּמְקוֹרָה הָאָרָךְ אֶת הָעֵצָם שְׁנַתְקָעָה בְּגָרוֹנוֹ שֶׁל הָאָרִי וּבַקְשָׁה שְׁכָרָה. הַשִּׁיבָה הָאָרִי, שְׁתַּשְׁמַח בְּכֵךְ שְׁהַכְּנִיסָה רָאשָׁה לְלוֹעָז וּיצָאָה בְּשָׁלוּם. זֶה יְהָא גָּם שְׁכָרִי..."

שְׁלָחָנִי, וְאָש׋וֹב לְמִמְלָכָת הַתּוֹרָה. אַנְיָי חִפֵּז לֹא בַּחֲבָרָתְכֶם וְלֹא בַּמְתַנוּתְיכֶם"!

תִּשׁוֹבְתוֹ הַבּוֹטָה עֹזָרוֹתָה תְּדַהַמָּה. הַכֵּל קִפְאָוּ עַל מִקּוּם וּבָהוּ בַּחֲרֵדָה. הַמֶּתֶח בָּאוּלָם הַרְקִיעַ שְׁחַקִּים, וּכְלָם צָפוֹ לַנְּקַמְתּוֹ הַפּוֹתָאָה שֶׁל הַשְּׁלִיט הַגְּפַגְעָ.

אֲבָל שְׁמַעְוֹן בֶּר גִּיּוֹרָא שְׁלָט בַּעֲצָמוֹ לַהֲפִלְיאָ. הוּא הַמְשִׁיךְ לִסְוּבֵב בָּאֲדִישָׁות אֶת נַצְבָּה הַפְּגִיּוֹן, וְחַיַּךְ אֶת חִיּוֹכָו מִקְפֵּיאָה הַדָּם: "בּוֹנְדָאִי, אֲם הַגָּה מֵעֲדִיף לָגַע מְרֻעָב בְּפַקְוִדוֹ שֶׁל יוֹחָנָן מַאֲשָׁר

לא יכול מעדנים משלחני – אין מי שיימנע זאת בעדר, אף בונדי לא מסרב לקבל את התשורה האנוועה שהכנתית עבורה. אנו חביבים לך כה הרבה..."

שמעיה שתק במובכה ועיניו חפשו סביר את התשורה המבטחת.

"בקשה", אמר שמעון והחווה בידו בקשתי רחבה – "היא ממתינה לך בחדר הסמור!"

שמעיה הפס לרגע, אבל שני זקיפים אחזו בזרועותיו והובילו אותו בבוד אל הדלת הסגורה.

הדלת נפתחה לפניו, והוא פסע פנימה. הדלת נסגרה מיד מאחרי גבו, והוא שמע את קול הביריח המוסט.

הוא נכלא בingleton המבצר.

מוזר, שמעיה לא חשב פחד או מפח נפש. הוא גלה רק סקרנות אידישה. המארעות התנהלו מהר מדי מכדי שייתפס את ממשם. הוא ראה כי נקלע לאולם רביע, אפלולי וחושוף. קרני אור חוררים הסתגנו פנימה עד חך צר, ושתמי דלתות נקבעו בו זו כנגד זו. האחת ננעלת מאחריו זה עתה, והוא נגש לנסתות את ידית הדלת השניה. היא קיימת נעה, צפוי. הוא בלו אפוא ללא מוצא.

ידו קיימת מנחת על כף המגעל, כאשר שמע את האזוח הנורא. צחוק חלש וחוזק, בגרגור משתקן. ומיד לאחורי נשמע קול המפבר, קולו של אויבו המסתורי המתגמל לו בעקשות...

"דלת זו מובילה אל החפש, שמעיה, חrror... פן, היא מובילה החוצה – וזהיא נעה!"

שמעיה הרפה מן הידית כאלו הכיישו נחש, והازוח הנורא לעג לחרדה.

הוא התבונן סביב בבהלה – וראה כי בחדר אין איש מלבדו! "אני רואה הפל, שמעיה. רואה ואינו נראה, חסר... לא תמלט מפני, אני אשיג אותך בכל מקום..."

"איןך רואה מאומה", השיב שמעיה בקול רועד. "אתה נאכ מאחרי הדלת. ראת את הידית מורחת, וראית כיצד חזרה למקוםה. לא פפחידני..."

"לא אפחיך, שמעיה, שפנ הנך מבהיל כבר עד מות... גורלה נתנו בידי לשפט או לחסד: לא יצא מחדר זה, עד שתגלה לי את המקום בו הטמנת את כספי הכספי!"

"לא אועל בקדש!" השיב שמעיה בלהט. "גלותי את מקומו לכחן הגדול, ולא אחור עליו באוני איש זולתו! אתה תפתח לפנוי את הדלת. שמעון בר גיורא הבטיח לי כי יצא מכאן!" לחדרתו, הבחן ברטט שבקהלו. בעצם לא האמין למלים שיצאו מפיו. והקоля לעג לו כהר למחשבותיו: "תמים שפמותך, הנה מאמין לדברתו של שמעון? ויהרי הוא אשר צוה לכלך אותך כדי להסגיר לך! חסר... מבין אתה, שמעיה? פה תשאר עד אשר תסגיר לידי את סודך היקר! הפעם לא תמלט עוד מידי..."

"תוכל לחפות עד סוף כל הדורות!" השיב שמעיה בלהט. "אל תשגה באשליות, לא אועל בשילוחות הקדושה!"

"אל נא תחפו, שמעיה, אל תבהל לענות. דומני שעל פי הבלתי אינך רשאי למסר את נפשך כדי לשמר על הפטוד היקר. פקעת נפש דוחה הפל, שמעיה..."

"צדוקי מרשע, מה לך ולhalbך!" צרע שמעיה בחמה, "ויהרי אתם עוברים בשאט נפש על כל התורה, ונלחמים בחכמי ההלכה!" קולו של שמעיה נדם לפתח. הוא שמע פרועות קון רפואת, וקולות המלה נרגשים עליו מן החדר הסמוך.

"הרוּמָאים יוצאים להתקפה, ואני כלוֹא פָּאן! ... פָּתָח את הדלת  
והפָּח לִי להצְטָרֵף לְלוֹחָמִים!"

צחוק רם פָּרֶץ מבعد לדלת הנעולה: "לא, אַוְצָר שְׁלִי! אַתָּה  
נְשָׁאָר פָּה, ואני נְשָׁאָר עַמְּךָ. לְשָׁמֹר על אַוְצָר הַיָּקָר..."

עוד הפלים נשמעות מבعد לדלת האחת, ובריהם הדלת השניה  
השתתקש מאחורי גבו. הדלת נפתחה בחריקה ומישהו טפס  
בצוארונו ומשק אותו חזרה לאולם שממנו בא.

קול הדלת הנפתחת נשמע גם מבعد לדלת שטממול. האויב  
האלמוני השמיע נאצה קולנית, פתח בסערה את הדלת וזנק אל  
החדר האפלולי – אך זו נטרקה בפניו וברירות הוטט חזרה  
למקומו. הוא בהה בדלת הנעולה, חבט בה באגרוףיו, ופתח  
בסדרת גדורפים לוחטת.

משמעות היה נורם לא פחות.

הוא מצא עצמו שוכן בלשכתו המפארת של שמעון, אבל עתה  
היה האולם ריק. הכל עזבונו בחפazon בהשמע תריעת הקרב.

משמעות נשא עיניו אל דמות הנפילים המתנשאת מעליו. לא  
היה מקום לטעות בזיהותו של הענק הקשוח הנוצע בו את מבטו  
החויר. הוא שפָּט נושא לאגדות גבורה אין ספור: היה זה סיירה,  
מכבירי מפקדיו של שמעון בר גיורא.

"מהר והמלט אל העיר התחתונה", הורה לו בלחש. "וכשתחקל  
בחיל המשמר אל תשכח את הסיסמה: טוב למות בנני חורין –  
מאשר לחיות כעבדים!"

"סיסמה נלעתת", השיב שמשמעות. "האם לא צריך להחליפה  
באחרת: טוב למות כיהודים – מאשר לחיות כגויים?!"...



"אל תשפטה, לא אני קבעתי אותה – ולא נעמד פאן להתופת.  
ומכל מקום, היא עלילה לחוץ את גורלה. שא רגלים ונוס!"

ושמעיה רץ!

הוא רץ מהר ככל אשר נשאوهו רגלו. ברכו חלף על פניו ארמון הורדוס המפואר וחווילותיהם המפוארות של עשרי ירושלים, אבל לא התבונן בהם – אף לא הבחין בהם כל עקר. רק מטרה אחת עמלה לנגד עיניו: להפלט מהעיר העונית מבלי שיתפס. אוור הדמודמים החילש סייע לו בכך, ועד מהרה ירצה החשכה והסתירה אותו בכנפה. הוא האט במרווחו, וgasש בזהירות את דרכו במוריד הדרך המוליכה אל העיר הפתוחנה.

ולפתע נחרד.

מתוך העלטה הגיחו צללים אפלים, וחניתותיהם כונו לחזהו.

"עצר!" קרא קול. "הסימה!"

"טוב למות לבני חורין" –

"מאשר לחיות בעבדים", השלים הדובר, והמשמר האצטודד לפנות לו את הדרך.

תמותו لكم כרצונכם – אמר שמעיה בלבו – אני אין זו סיסמה... הוא נתקל בಗל אבני ונפל עליו כשהוא מדרדר סביבו חלוקי אבו ברעש מפחיד. מיד הקפ בלוחמים חמוץים, שתקבעו לשמע שוב את הסימה.

"טוב למות לבני חורין" –

"הסימה! חזקה התקביעה ונשנה."

שמעיה לא הבין: "טוב למות לבני חורין מאשר לחיות בעבדים", ציטט את הסימה במלואה.

"לא, שמעיה, האמנים הנך סבור לך?"  
שמעיה לא הבין. הוא היה מבלבל, אך הקול היה מכר לו  
כל לך...

וילפְתָע קָרָא: "זה אתה טיפתאי! הפחדת אותו כל לך..."  
הוא חצה את גבול ממלכת התורה, ונתקל בידיו הטוב!  
ובכן, בה נשמע סוף סוף את הסיסמה הנכונה, חיק טיפתאי,  
וישגיהם קראן ייחדו:

"ה' לי לא אירא, מה יעשה לי אדם –  
ה' לי בעזורי, ואני אראה בשונאי"...

"מה מעשיך כאן, טיפתאי?"

"אני עומד ומצחפה כאן לבואך!"

"בציד ידעת שאבוא? ובכלל, עלייך להثبتיש בעצמך – הרומים  
שבים ותווקפים, ואתת מהלה כאן את זמנה..."

"הרומים אינם תוקפים, הם מלקרים את פצעיהם משרפת  
המגדלים!"

"היכיז? באוני שמעתי את פרועות האזקה, ושםעון ותילוי  
יצאו בבהילות לשדה המערה!"

טיפתאי צחק חרש: "אתה יודע לחוקת את קריאות פינשו –  
ואני למדתי לחוקת פרועות הקרב... לבטח איןך מבין, הלא  
כן?"

"לא. איןני מבין..."

ובכן, הספת ושמע: אלו ראיינו כיצד נשואך על כפים למשהו

של שמעון. אני זכרתי את ספוקה אודות המתגנבל האלמוני הוזמן לשוחט מפק את סוד האוצר, והבינותי כי עשה יד אחת עם שמעון לחטף אותה ולהתחלק עמו בשלל. התקשרתי מיד עם אחד מאוהדנו המשרת בצבאו של שמעון, והתויתי לפניו את פכניתו: אני אתקע את אותן האזעקה המבשר על מתקפת הרומים, ובמהלך שתשתפר לא יקsha עליו לחץ אותה משבייה. כך ידעתי אימתי להמתין לבואך..."

"אותו ייד הוא סיקרא, שר האבא?"

"הס!" לחש טיפתאי בחרדה והבט סביבו בחשש. "אל תזכיר את שמו, פָן יבלע לו..."

אכן, מאו בקורו אצל רבנן יוחנן בן זכאי בהגד הפסח השנתנה האיש לבלי הperf. הוא נחם על האטרופות לאזרוקים ולמנחים, וחדור בצדקת דרבינו ורואה בהצלחתנו!"

"תודה לך, טיפתאי, بعد הכל..."

"אל תזהה לי", השיב טיפתאי. "הוו לאל השמים, כי לעולם מסדו" – –

## פרק כ"א

### טַבּוֹעַ בָּאָרֶץ שְׁעִירִיה

יטוס הובס במערכה.

כ

העבודה הקדחתנית והعمل הרב שעלה בחתי רביים מאנשיו הפק לגל רמז מעלה עשן.

זה היה הצלון הראשון של המעצמה האדירה.

היא משלה באגרוף ברזל ביוון ובמצרים, באשכנז ובארצות השפלה, בצרפת ובריטניה, בסוריה ובצדון, במצרים ובלבוב, מנהר פרת ועד לאוקינוס הגדול.

לא עמדו בפנייה, לא חכמת היננים ולא אמן המקודונים, לא היו אלפיים ולא מצר ים בריטניה.

רק עיר אחת, מבוזחת ונזירה, מותשת ברעב ומפצעת באבני קלע. רק היא שמה ללוע את הלגיון האגדי, והעלתה את כל יגינו בעשן...

צא הלאן היה מiotsh ומדקה. הם מאננו להמשיך בקרוב התאבדות חסר תכלית.

הם אימוי במרד!



טיטוס הרשע, האכזר, היהoir – והמוֹבֵס...

טייטוס היה אובך עצות. בין אם היה נסוג עם צבאו ומסיר את המצור, ובין אם היה פורץ מרד בצבאו – היה להפנוי ורק דרך אחת: להתאבד בחרפה.

לא היה שום מזוא אחר לבן הקיסר המחליל את כבוד הרגיון ומכך פיש את שם אביו.

**בקול רועד בקש מחייביו כי יתנו לו ספי אחרון:**

**עוד מתקפה אחת בלבד!**

והיה אם תכשל – יחוירו לroma, בלעדיו...

המלחלים היגעים הסכימו במשיכת כתף לגמל עם מפקדים את החסד הפעוט.

**עוד ספי אחד!**

טייטוס החליט לנצל ספי זה עד תם. הוא לא יפצל עוד את בחותמו בין המגינים הצפוניים והדרומיים. לא, עתה ירכזו את כל עצמותו בהבקעתה של מצודת אנטוניה, ומשם יפרץ הישר לבית המקדש! הוא צוח לבנות ארבע סוללות צופות שבניו פגניד המצודה לבה. ארבעת הסוללות הנשאות יחפו על ארבע איליות ברזל הנוגדים בחומה זה לצד זה – אין בעולם חומה יכולה לעמוד בכח.

**אפלו לא חומת אנטוניה הבצורה!**

תכניתו של טיטוס הייתה ערוכה ומחשبة – אף קשה עד מאד לבצוע. אי אפשר לבנות סוללות ללא קורות עץ למכבר – וכל העצים בסביבה נגדו זה מכבך. הם שמשו לבניין הסוללות רקודמות והפכו לאפר עם הatztan. חיל הרגיון נאלצו לשמש כסבלים ולהביא עציים מפרק תשיעים ריס. תשעים ריס של הרים וגיאות, גבעות טרשים וערוצי נחלים. הכל ידע אפו כי זהו

גָּסִיּוֹן הַהְבָּקָעָה הַאָחָרוֹן: לֹא יִהְיוּ עוֹד קוֹרֹות עַצִּים כֵּדי לְעָרֹך  
גָּסִיּוֹן נוֹסֶף...

הַקוֹרֹות הַוּבָאוּ מִפְרַחִים, וּבְנִיתָה הַמְגַדְּלִים הַתְּנִנָּהָלה בָּמְלָא  
הַקְּאָכָב. טִיטוֹס הַשְּׁלִיך אֶת כָּל יְהֻבוֹ עַל הַאַלְמָת הַהְבָּקָעָה, וְהַחֲלָהָבוֹתוֹ  
דִּבְקָה בָּאָנָשָׁיו. הוּם לֹא שְׂתָו אֶת לְבָם לְמַטְרָה הַחֲזִים שָׁנְתַךְ עַלְיהָם  
וְלִבְרָד אֲבָנִי הַקְּלָע, וֹלֵא נְסֹגוּ אַחֲרָם מִפְנֵי הַזְּפָת הַרוֹתָחָת וְהַלְּפִידִים  
הַבּוּעָרִים. הוּם הַשְּׁלִימוּ אֶת בְּנִיתָה הַסּוֹלָלוֹת וְהַרְיצִיוֹ אֶת אַיִלִי הַבָּרָזֶל  
אֶל הַחוֹמָה בְּגִיחוֹת טְרוֹפָה. הוּם נְפָלוּ חָלָל בְּהַמּוֹנִיהם, וְחַבְרֵיהֶם  
מָלָאו אֶת מִקּוּםָם.

זֶה הָיָה הַקְּרָב הַאָחָרוֹן, וְהָם שָׁאָפוּ לְנַצְחָזֹן בְּכָל מִחְיָה!

גָּם יוֹחַנָּן בֶּן לֹוי יָדַע כִּי זֶה הַקְּרָב הַאָחָרוֹן. גָּם מַעֲינָיו לֹא  
נַעֲלָמָה הַחַמְרָמוֹת הַלְּגִיאָן וְמַצִּיקָת הַעֲצִים. גָּם הוּא רָאָה אֶת  
הַתְּנוּזִית שָׁאָחָזָה בְּרוֹמָאִים, וַיָּדַע כִּי אִם יָצַלְיכָה לְהַחְזִיק מַעַמֵּד אֲזָּחָב  
הַפְּעָם – תְּשִׁבָּר רַוְחָם וְהָם יִסְגּוּ אַחֲרָם.

אֲזָּחָב יָכַל לְהַחְזִיק מַעַמֵּד בְּנִיגְד אַרְבָּע סְוּלָלוֹת אֲדִירָות,  
בְּנִיגְד אַרְבָּעָה אַיִלִי בָּרָזֶל הַחַוּבָטִים בַּחוֹמָה בְּתָאָום מָלָא, בְּנִיגְד  
אַבָּא הַלְּגִיאָן הַמְּרַבְּצָה כָּלּוּ בְּגִזְרָה אַחֲת וּמִכּוֹן כָּלּוּ פִּיהָ אֶת כָּל עַצְמָתוֹ?  
הַוָּא שְׁלַח אֶת טּוּבֵי חַילְיוֹ לְהָגִיח בְּעֵד שְׁעִירִי הַחוֹמָה וּלְהָצִית  
אֶת הַמְגַדְּלִים – אֲזָּחָב הַפְּעָם שָׁמְרוּ עַלְיהָם כָּל חַילִי הַלְּגִיאָן! הוּם  
הַצְּטוֹפְפוֹ סְבִיבָם, וְגַונְגַּנוּ עַלְיהָם בְּגִוָּפָם...

לֹא הִתְהַהֵה עוֹד כָּל עַצָּה, וְהַחוֹמָה רַעֲדָה וְגַנְגָּה פְּתַחַת מִפְּכוֹת אַיִלִי  
הַבָּרָזֶל.

תְּחִלָּה נִכְרוּ בָּה סִדְקִים, לְאַחֲרָם מִכְּנַן הַתְּפֹורָרוּ גּוֹשִׁי סְלָע, וְלִבְסּוֹף  
נִתְקֹנוּ מִמְקֹומָם אֲבָנִי גְּזִית שְׁלָמוֹת –  
חוֹמָת מִבָּצֶר אַנְטוֹנִיה הַהְבָּקָעָה!

טיטוס נצח בהמורו הנוצע, ושבאותה השמחה התערבו בקול הפלת המחרה.

קול הפלת נאם ועננת האבק גמזה לאטה – ושבות השמחה גרוו ונאלמו:

מאחורי החומה המנתקת התגלתה חומה שנייה, בוניה לתחפרה מאבני גזית אדריות.

יוחנן וגנשו לא שקטו אפילו על שמיריהם! הם בנו בחפazon חומה שנייה, ושמו לאל את עמל הרומים... טיטוס הפסיד בהתערבותו.

ידי הרומים רפו.

הם לא יוכלו לנצל עם קשה ערך זה!

טיטוס החoir ונשך בשפטיו עד זוב דם. עליו לכבר עתה את הבטחתו, ולא – ירצחו חיליו נפש! מחר עם שחר ישלח יד בנספו, ולהלגיון ישוב לרום באחפה, ויתיאב בראש חפי לפניו קיסר השפול...

הלילה ירד, וטיטוס התהלך באלהו פארי בסוגר.

"לא!" נهم בזעף, "לא אתחاب בסתור, כמצבי מוכס! מوطב כי יצא לשדה הפליטה, ואמות ב חז האויב. אמות בשדה הקרב, בחיל על משמרתו!"

והוא הרים את כנף האהיל ו חמק | החוצה בחשאי.

המוני לפידים האירו בנה אדרמדם את מגדי הণפילים, והשומרים נצבו סביבם למן נסינונות האטה ופגוע, למרות שעטה לא היה בכך צרכ. הם הכירו את מצבייהם, ודגלו את נשקם

ברקמה. הם ננתנו כבוד לאדם הבזיד, למפקד המובס חסוקר את צבאו בטרם ישלח יד בנפשו.

הוא הניד לעמתם את ראשו ברכוז ופינה מהם ויהלה, לעבר החומה המבוקעת מהתנשאה בחשכה בגיש אפל וקוזר. הוא נמן מבט עצוב בפרצה הענקית ובקריר החדר שהתגלה מאחריה, ורקעה כי מישחו יבחין בו מראש החומה ויירה בו חז מות שיגאל אותו מחרפתו.

ולפתח נפקחו עיניו בתמהון:

אֲבָנֵי הַחֹמָה הַלְּכוּ וַשְׁקָעוּ לִנְגָּד עַינְיוֹ!

הַם נִבְלָעוּ לְאַתְּם בְּקָרְקָעַ וְגַלוּ מִאַחֲרֵיכֶם פָּתָח אָפָל — —

לֹא הִיה בֵּל מָקוֹם לְטֻעוֹת:

הַאֲבָא הַרְוָמָאי נִכְשֵׁל בְּמַלְחָמָתוֹ —

וְאַלְקֵי הָעֲבָרִים פָּתָח לִפְנֵיו אֶת שְׁעִירִי עִירוֹ...

הוא פסע קדימה בחשש, לראות שאין זו מלכחת חדשה. אך לא, הפתח היה ממש, גדול ורחב.

אֲבָנֵי החומה החדש שקעו במקום בו חצב יוחנן את המנהרה הישנה, שמןנה שלח אש במגדלי הרומאים! אֲבָנֵי הגזית הכבידוי על תקנות המנהרה, זו התחמotta וגירפה אותו עמה...

טייטוס מהר להזעיק את חיליו, וهم נכנסו בהמונייהם בפתח הפלאי.

המגנים הבחינו בפולשים ונغو לחסם בעדרם את הדרך העולה להר הבית. מחלות המצודה התملאו בלוחמים הנתקלים זה בזה בחשכה המחלטה מבלי דעת מי אויב וממי אורה, מי מתקיף וממי מתגונן. החרבות קטלו ללא אבחנה ובקليل האזחות לא נשמע

קול המפקדים. הם נפלו חלל והפכו לברagi הלווחמים. הפּרוֹזְדוֹרִים הארץ ומחילות הטחוות נפכו לכוכי קבורה נוראים, וקירות העבים הכהילו ושלשו את קולות הקרב וזעקות הפצועים, אנקות הגושים ופקודות המפקדים. הקרב הנורא נטש מתחלת הלילה ועד צהרי היום למחהרת, ובסיומו נחסמו מעברי הפצודה בהמוני גוויות.

המגנים התבצרו במעבר מן המצודה אל הר הבית, ואלו טיטוס צזה להרס את המבצר הענק ולהפק את המקום למשור ממנה יוכל להסתער על הר הבית ובית המקדש.

היה זה ביום שבעה עשר בתמוז, "יום גבר האויב ותקע עיר".

ובו ביום שבת עבودת הקרבנות ובטל התמיד: הכהנים השתפפו אף הם במערכה לבימת הרומים לבלי יהרסו לעלות להר הבית – ומבין הכהנים שנצלו מן התפת לא נותר אחד אלא מום...

עתה נצב טיטוס לפניה הרחבה העניקה של הר הבית תפלה בחgorה אוֹלָמוֹת עַמּוֹדִים – "הַסְטִיו" המפאר שבצלו חסן עולי הרגל הרבים – ואחריו הבדלה רק חומת העזרה ביןו ובין בית המקדש. טיטוס נשא את עיניו אל הבניין המתויש באדרו על כל סביבותיו, וACHINE לheckיע אליו ולהרסו עד היסוד: הוא הכריז מלחמה על אלף היהודים, ביתו ועמו!

הוא בחר שלושים אלף לווחמים מן העלית שבחבאו, כלם גבורי חרב ומלמדים מלכחה, אוכלים לשבעה ומצדדים במיטב הנשך והשרון. שלושים אלף לווחמים לא העוז לআת לקרב גלי בוגר מתי מספר מגנים מותשי קרבנות ומי רעב. הם בחרו להסתער עליהם באישון לילה, כאשר המגנים העipsis חוטפים תנימה קלה.

המונְהָרֹמאַים עַלְהָ בְּלָאַט אֵלְשָׁעָרִי אֲוָלְמוֹת הַעֲמֹודִים, בְּדוּמִיה  
מְחֻלְּתָת וּבְחַסּוֹת הַחַשְׁכָּה – אֵךְ לֹא הַפְּתִיעָו אִישׁ. הַמְגַנִּים קְבָּלוּ  
אֶת פְּנֵיכֶם בְּעָרְנוֹת וּבְדָרְכוֹת! אֲנָשִׁי הַמְשָׁמָר עָכְבוּ אֶת הַמְתִקְפִּים,  
וּמְכַרְיכִים פְּרָצְזוּ מִן הַעֲזָרָה וְהַחֲלוּ לְהַדְּרָף אֶת הַרְוֹמָאַים. בְּחַשְׁכָּה  
הַפְּנַרְאָה הַתְּעַרְבּוּ כָּלָם וְהַכְּפּוּ זֶה בָּזָה, וְלֹא נָזְעַ אָוֹבָבָ מִפְּנֵי אַוְיבָּ.  
הַכָּל שְׁלַחְיוֹ אֶת חַרְבֹּתְיכֶם נִכְחָם וְנוֹפְפּוּ בָּהֶם בֶּלָא הַבְּחָנָה. עַמְּ  
עַלְוֹת הַשְּׁחָר עַל שָׂדָה הַקְּטַל הָאִים נִפְרָדוּ הַשְׁוֹרוֹת, וְהַקָּרְבָּ נִטְשָׁ  
מְעַרְכָּה מִולְמָעַרְכָּה: לֹזְחָמִים חַסְגִּים מִולְמָגִנִּים מַרְעָבִים, קְמַץ  
יְהוּדִים בְּנֵגֶד חִילִי לְגִיוֹן הַמְתַגְּבָרִים לְלֹא הַרְף. שְׁבָעָה יָמִים רַצּוֹפִים  
נִטְשׁ הַקָּרְבָּ, שְׁבָעָה יָמִים לְלֹא הַפּוֹגָה וְלֹא מְנוּחָ – וּבְסָופּוֹ הַכְּרָחוֹ  
הַרְוֹמָאַים לְסָגַת אֵל מְחוֹץ לְעַזְזָה, וּסְרָבוּ לְהַמְשִׁיךְ לְהַלְּחָם...

טִיטּוֹס סְפָג מִפְּלָה מַבִּישָׁה: בְּחִירִי צְבָאוֹ נִגְפּוּ בְּקָרְבָּ לְפִנֵּי קְמַץ  
מְגַנִּים נְזָאַשִּׁים! אֲבָל הוּא גָּמָר אָמָר לְהַמְשִׁיךְ בְּמַלְאָכָת הַחֲרָבָן  
וַיְהִי מֵהָ. הוּא צָוָה לְהַבִּיאָ אֶת אַיִלִי הַבְּרֹזֶל וְלַנְגַח אֶת אֲוָלְמוֹת  
הַעֲמֹודִים.

יוֹחָנָן בֶּן לְוִי יָדַע כִּי אֵין בְּכָחוֹ לְעַכְבָּ אֶת הַמּוֹנִי הַרְוֹמָאַים  
לְאַרְךְ יָמִים, וְאֵין בְּכָחָם שֶׁל אֲנָשִׁיו הַמְעֻטִים לְהַחְזִיק בְּשִׁטְחוֹ  
הַעֲנָק שֶׁל הַר הַבִּיטָה. הוּא הַחְלִיט אָפּוֹא לְסָגַת אֵל עַזְרָת הַמְקָדֵשׁ.  
וּבָעוֹד הַרְוֹמָאַים מִקְרָבִים אֶת אַיִלִי הַמְשָׁחָה לְנִגְמָח אֶת אֲכִסְדָּרָת  
הַעֲמֹודִים נִשְׁמַע קוֹל הַקְּנוּן קְקוּרָא לְנִסְגַת הַמְגַנִּים, וְהֵם פָּנוּ לְאַטְם  
לְאַחֲרָוֹ וּנְבָלְעָיו מַאֲחֹורי חֹמֶת הַעֲזָה.

הַרְוֹמָאַים פְּרָצְזוּ בְּשָׁאגָת שְׁמַחָה וּמְלָאוּ בְּהַמּוֹנִיהם אֶת אֲכִסְדָּרָת  
הַעֲמֹודִים הַנְּהָדרָת עַל שְׁתֵּי קְוּמוֹתֶיהָ. וְאֵז שְׁלַחָה יְדֵנְעַלְמָה אֲשֶׁר  
בְּאוּלְמוֹת, וּסְגָרָה עַלְיָהָם אֶת הַדְּלָתוֹת הָאֲדִירֹת! הַאוּלְמוֹת נְגַדְשׁוּ  
זֶה מִכְבָּר בְּקֹורֹות אֲרִזִּים וּעְצֵי גִּפְרִית, וְהַרְוֹמָאַים נִקְלָעוּ לְמַלְכָּת  
מִתְּחִסְתָּה מוֹצָא. זַעֲקֹות הַשְּׁבָר שֶׁל הַלְּכוֹדִים הַתְּמִזְגָּו בְּקָרְיאֹות  
הַפְּרָדָהָמָה שֶׁל הַמּוֹנִי הַרְוֹמָאַים שְׁנוֹתָרוּ מַאֲחֹרָוֹ. הֵם נִסְגָּוּ בְּאַיִמָּה

והודיעו לטיטוס נחרצות, כי אין בדעתם להלחם עוד ביהודים העושים בהם שמות בעז רוחם ובערמם.

"חכו עוד שבוע", התהנן לפניהם המצפיא, "ויאל תפטעו את הקרב ערב הנחchan המקראי! הבקענו כבר שלוש חומות והקרבנו את מיטב אנשינו. עוד חומה אחת, עוד קרב אחד קאץ – והמקדש יפל לידינו!"

אבל הם מאננו לשמע. לא עוד! הם מושכים את ידם מהמלחמה ואינם חפצים בנחchan, כל מבקשם לשוב לביהם בשלום. אלקי היהודים נלחם להם, ומוסר את אובייחם בידם: רביהם ביד מעטים, טמאים ביד טהורים, רשיים ביד צדיקים...

"ואם אוכיתם לכם כי נגזר על הבית להחרב, כי אלקי היהודים קצה על עמו ומסרם ביד אויב, הסגירם לחרב ונגזר עליהם גלות?"

אך חיליו הגינו ראשם בשלילה: אין זה נכון! אם כן הוא, מדוע נגפו כל העת בפני קמצ היהודים? מדוע שכלו את מיטב חיליהם והופכו בחרפה לכל רוח? מדוע?

"מדוע?!" חזר טיטוס על השאלה – "התשובה על כך פשוטה: אלקיהם הוכיח לנו כי לא כחנו עמד לנו להרס את עירו ולהחריב את מקדשו. לא חזק מערכתינו ולא גבורת אנשינו: אנו נכשלנו במלחמהנו ונסוגנו בביטחון פנים – ורק גורתו הנוראה עמדה לנו להשלים את אשר החילונו!"

פניהם הקדרות הוכיחו לו, שלא שכנעו.

"הנה אוכיתם לכם זאת בנסيون אחד ויחיד. אם יצלה – עליה נעלאה, ואם יכשל – נסוג לאחר!"

והוא שלח חיל בזיד אל שער העזה המערבי אשר מול קדרש הקדרשים, ובידו לפיד בזער.

החיל נגע בְּלֹפִידּו בְּשַׁעַר הַזָּהָב, וַיַּרְא אֵת זֶה פָּלָא: שַׁעַר הַמִּתְכָּה  
הַתְּלִקְחָה, כְּאֲלוֹג הַיְהּוּדִים עַשְׂרִי עַז רַקְבּוֹבִי!  
הַדָּרָךְ לְקַדְשָׁה הַקָּדְשִׁים נִפְתְּחָה לִפְנֵי הַרוּמָאִים כְּאֲלוֹג הַזּוּמִינּוּם  
לְהַכְּנָס וְלַעֲלוֹת בָּה...

## פרק כ"ב

### "שלחו באש מקדשיך"

יום חג היה זה להמוני המגנים המצתופפים בעזירה המקדשת. בין המון הלוחמים נמצא כהן אשר לא נפל בו מום במלחך סקרבות עקבי הדם!

שוב נפתחו שערי היכל כמים ימימה, שוב נשחת קרבן הקםיד, הדרקו הנרות והקטרת. שוב נסכו הכהנים את היין, והלוויים פצחו בשירו של יום:

"אל נקמות ה', אל נקמות הופיע"

הנשא שופט הארץ, השב גמול על גאים" — —

יוחנן בן לוי עמד על גג לשפט המזקן ועיניו זרחי למראה עובדות קודש המקדשת. מי יודע, אולי אותן הוא משמעים כי נחם ה' על הרעה, אולי חפץ ה' בעבודת בניו וקרבנם עולה ליריח ניחוח?

הוא שמע את זמרת הלויים המתרוננת, ופניו חרוו פסיד: "רבות העולמים — הן הימים הראשונים בראשת, וזהו שריו של הימים הרביעי!"

הלויים המשיכו בשירתם הקסומה:

"עד מתי רשעים יעלוזו...".

עמך ה' ידכאו ונחלתך יענו,

אלמנה ויגר יחרוגו ויתומים ירצחו,

ויאמרו: לא יראה יהה,

ולא יבין אלקי יעקב" - -

"הפסיקו" קרא יוחנן בחרדה, אך קולו נבלע בשירה האדירה -

"הפסיקו, הנה זהו שיר חרבון!" ...

ובעוד הפלים על שפתיו, פרצו הרומים ושטפו בעזורה  
המקדשת - -

בשבעה עשר בMONTH בטלו הקרבנות, ובתקשה באב חדש  
לרגע. כחיק של חסד בטרם פרדה, בקרן אור אחרונה שלפני  
החסכה...

הרומים הציפו את העזרה בנחלי גם בשם הורגים וטובחים  
ללא רחם, ואלו הכהנים המשיכו בעבודת הקודש כאלו מאים לא  
ארע, וזרמת הלויים התנסהה וגברה על מהותה הקרב.

"כפי לא יטש ה' עמו,

ונחלתו לא יעזוב" - -

קינת החרבון הפקה למזור נחומיים... אבל הלויים נטבחו על  
עםם, וקול השירה הלך וגווע. בקול ענות חלושה הביעו את  
תקנות הנקמה העתידה:

"וישב עליהם את אונם -

וברעתם יצמיתם".



לא הפסיקו לסיים את המשפט, "יצמידתם ה' אלkinu", וهم נפלו חלל על דוכנים.

הרוּמָאים שׂטוֹפִי אֶת הַעֲזָרָה כְּזָרָם בְּחֵר גּוּעָשׁ, וְהַמְגַנִּים נִהְרְפִּוּ בָּמוֹרֵד שְׁעָרֵי נִיקְנוֹר אֶל עַזְרַת הַנְשִׁים.

יוחנן בן לוי ושני רעייו עמדו על גג לשפת בית המקדש וחזו בשׂוֹנָאים הַמְנַצִּים אֶת הַמִּזְבֵּחַ הַקָּדוֹשׁ וְתוֹלְשִׁים בְּחַמְדָנוֹת אֶת אֲשָׁפְולֹת הַזָּהָב מִגּוֹן הַפּוֹן הַמְשֻׁתְּרָגָת בְּפֶתַח בֵּית ה'.

"הַבְטָמָמִים וְרָאָה", נאנק יוחנן, וקרא בקהל רועד את קינה תחרון –

"יְדוֹ פָּרֵשׁ צָר עַל כָּל מְחֻמְדֵיהָ,

כִּי רָאָתָה גּוֹיִים בָּאוּ מִקְדָּשָׁה,

אֲשֶׁר צִוִּית: לֹא יָבוֹא בְּקָהָל לְךָ" – –

וילפתח קפאה הקינה על שפטיו ועיניו נלטשו נכהו:

המון הרומאים רגש ו hatchet לפנות מעבר למפקדו. טיטוס בא לחזות בפרי נצחונו.

הוא לא זכר את התובשות שנחל פעמים אין סוף, את החורפה והבזונות שספג. הוא לא זכר את הלילה בו בקש לשלח יד בನפשו מרוב אכזבה ותחספוא.

הוא בקש לשפח כי מפומותים הוזמינו והוא לטל מבני ישראל את בית חייהם.

כי מן השמים פרצו פתח בחומת המצודה, והעליו באש את שער הזהב...

לא! טיטוס הchlilit כי בכחו גבר על היהודים ואלקיהם, ובא

להתקלט בבית המקדש. הוא צעד בגאון, מבוסס בשלוליות הדם כאלו היה זה שטיח אדם הפריש לרגלו.

המלחים הסיטו לפניו את המפקע הענק המסתיר את היכל המקדש – ודקמה עמקה השתרעה סביב. הכל עמדו חוממים לנכח שבעת הנירות הדולקים במונרת הזיהב, ואורם משתקף בצדפי הזיהב אשר לkipurot סביב. לחם הפנים סדור על שולחן הזיהב, ומזבח הזיהב העדין מתרעם עשן הקטרת במקל דקיק – –

אפלו השונאים שתקו לנכח שפעת הקדרה הנאצלה.

רק טיטוס עטה על שפטיו ארשת בו וטמא את היכל הקדש בסנדייו המסמרות. הוא נרף את מזבח הקטרת הנאכ נחחו, והפכו. נחש לפרכת הפרושה לפני קדש הקדרים ובתק אותה בחרבו, כאלי בקש להלחם בשכינה – –

זעקה שבר פרצה מפי יוחנן בן לוי. זעקה גדולה וمرة שנשמעה בכל רחבי העוזה. הםון השונאים הפנה את ראשו לאחור, ושמעה וטיפתאי גוריווה בכל מין הפעקה, לבל יתרגלה על ידי הרוצחים.

"הניחוני!" נهم יוחנן ונאנבק בהם בכל כחו, "טוב מותי מותי!  
איך נוכל לראות בבלע את הקדש? זנוח ה' מזבחו, נאץ מקדשו,  
הסגיר בידי אויב חומות ארמנוטיקה" – –

בכך אל אנושי נתק את עצמו מאחיזתם ורץ לעבר הפעקה.  
השנים רצו אחריו להזירוו, ולעיניהם התגללה מתחזה קווע לב.  
טיטוס נאכ בפתח היכל ועל שפטיו חיוך שטני, מעות ומביעת.

ברחבה העוזה נשטחה הפלכת המבררת, ועליה נערמו מנורת הזיהב ומזבח הקטרת, שלחן הזיהב והםון כליל שרת, והקלגסים עמלו סביבה לקשר את קצוותיהם לצורך ענק.

אנקה מחרידה פָּרֶץ מהי הַשְׁלוֹשָׁה, ונבלעה בקולות ההחפלוּות  
של האויבים הסוקרים מקרוב את פָּאֵר כָּלִי הַקָּדֵשׁ.  
ואז שלח אחד האויבים את ידו, נידה לפיד בזער בחלון המיכל.  
ובטרם חדר הפליד אל הבית פנימה, בקעו להבות אדריות  
מארכבע פנות הבית.

מן השמים הגיעו את משכן הקדש, מעון השכינה.  
כלה היא את חמתו, שפה חרון אף.

ויצת אש בציוון, ותאכל יסודותיה – –

הלהבות עלו למרום בקהל שאגה אדירה שהחלכה והתחמזה  
עם קריאות השבר שבקעו מפי המגנים הנלחמים על נפשם ומפיות  
המנוי בני ירושלים הנושאים את עיניהם לבית הקדש וקורעים  
את לבם ובגדיהם.

הבית המקדש הפק למזבח ענק המקירב את עצמו, מזבח  
המתנשא לגבה מאה אמות של שיש לבן ותכלכל, המראד בגוני  
כתם וארגן של הלהבות האדריות.

הלהבות הנוראות הטילו את נגנון על אלף דמיות זעירות  
שפפו בהטמדה על הפתלים הנשאים. אלף כהנים טפסו בזריזות  
מעלה מעלה, עלו אל גג הזהב הרותם והפילו את עצם פנימה,  
לימ האש השואגת – –

שלחו באש מקדשיך,  
לארץ חיללו משכן שמה,  
שרפו כל מועד אל הארץ.  
עד מתי, אלקים, יחרף צר,  
ינאץ אויב שמה לנצח.  
קומה אלקים, ריבחה ריבך,  
אל תשפח קול צריך – –

## פרק כ"ד

### מתוך ההפקה

יוחנן בן לוי התעשתה. הוא קיה חור פסיד, הצעוזע האים נפר בכל ישותו, אבל אחירות המנהיג גברה על סערת רגשותיו. בקהל עצור פנה אל טיפתאי ושמעה: "שמעו נא, בני! מן האולם שתחתנו יוצרת מחלה אל מקונה הנפים שמחוץ לעזורה. הפנים שנטמו במקדש יורדים בה לטבל מטמאתם. רדו במחלה זו והפלטו מן העזורה הבוערת. צאו את העיר במערת צדקיהו, ועשה דברכם לבנה. התיצבו לפנינו רבנן יוחנן בן זכאי ואמרו לו בשמי כי המערה נספימה. מלכחת התורה אבדה, והמקדש עליה באש".

"ואתה, המפקד?" שאל טיפתאי.

"אני סימתי את תפקידי, והמשך המלאכה מTEL עליו: לקבץ את הפליטים ולשכם, להקים מחדש את היישובות החרוסות ולהחדש ביחס עז את למוד התורה. בקשרו ממנו כי יופר לתוכה את יוחנן בן רבינו לוי מגוש חלב..."

שמעיה הבית בו בתרהמה, ואלו טיפתאי הפליט בקהל חנוק:  
"ואפה, המפקד?"

"אני נשאר כאן!"

הן יודעים אתם כי הרומים ימשיכו את הטבח הנורא עד

אשר ימצאו את מצביא המורדים. הם חפצים להציגו לראינה בתהילות הנצחון שתפקידם ברומי – ולהזכירו לאלייהם בסיום של תפלולכה... הם לא יפסיקו את מעשי החרג עד אשר ילכדוני. אסור לי אפוא לברכן!

אחפה כאן עד שיגלוני, והוא אמשכם לגג בהמונייהם ואצית את הבניין, עלי ועליהם. יהא סופי כמותו של שמשון הגיבור, שופט ישראל!"

"אם כן נשאר אף אנו אהך, עד לרגע האחרון. אנו נצית את האש על האויבים העולים, ונמלט דרך המחלקה בהתקלח הלהבות..."

"הטבחם חסדם עמי, בניי", התרgesch המצבייה המפלא. "זוכרוני נא לטוּבה. התפללו נא לעליי נשמה יוחנן בן רבי לוי" – – השלוֹשה התפנסו בשתייה. לא היה זו שתייה של מבוּכה או של נפוד. היה זו שתייה של רעה מתחדשת, של שלומות המדברת יותר מפל המלים.

הם חפו לשמע את הלמות הסנדים ה新闻记者ים השועטים במעלה הדרגות, אבל כל אשר שמעו היה שאגת הלהבות ומפלת כתלי המקדש, זעקות פצועים וקריאות מפקדים. ומאל בליל הקולות נשמעה במעיים זמרת המטר, המשמע את המונע הנורא שהפק עתה לנבואה שהתגשמה:

"קול יום ה' מר צורח  
הוי על ירושלים וההיכל  
הוי על כל הארץ  
הוי הוי הוי" –

"הוא מטייל בין החרבות ומזרר לו!" התפלא טיפתאי. "אין כל ספק, משגע האיש!..."

"איש לא יפגע לרעה במשמעות", השיב שמעיה.

יוחנן נשא אליהם את עיניו ובחן אותם רגע ארך.

"אכן", הפטיר לבסוף, "זהו תועדת חסינות טוביה עד מאי..."

השתיקה הרצינית שבאה והשפרה. יוחנן בן לוי הפסיק אותה הפעם: "שמעיה בני, אפה תפאלט במחלה היורדת מתחת לעורה ומתא בשלום מגיא ההריגה. אפה תשים את פניך ליבנה להצטרף אל לנין לומדי התורה הקדושה, ולהמשיך את שלשלת הזקב של אמתנו. אבל אל לך לשפכה כי סכנה עצומה אורבת לך! מישחו מתנצל לך... הוא נסה את מזלו פעמים מספר ונכשל, אבל עדין לא ומתר על מזפתו הנפשעת. הוא עלול לארב לך בכל פנה ולהתחשפ בכל דמות..."

שמעיה נחרד: "אבל... איך אוכל להתגונן בפניו, אם אני יודע מיהו?"

"ואולי נחרג בקרבות הנוראים?" נסה טיפתאי להרגיע את חברו.

יוחנן הניד בראשו לשילוה.

משאלות לב לחוד – ומציאות לחוד...

"הבה נבחן את הדברים בהגיוון. אולי נגבע תמונה שתטעזר לנו לגלות את זהותו של המתקנש: לראשונה נתקלת בו בעצומת של התקפה במוֹרֵד קָדוּרָן –

"אכן, דומה פאלו התרחש הדבר לפני עhn ועדים!"

"ובכל זאת לא הייתה זו הפעם הראשונה שנתקلت בו. אמרת אז שנדמה לך ששמעות כבר את קולו בעבר, אך לא יכולת להזכיר כיון..."

"אמות ו יציב ! אבל לא היה זה אלא דמיון. שהרי זו אני כאן,  
בירושלים, ולא נתקלתי בו בעיר זו !"

"אכן, אך נתקלתי בו לפדיין : זה היה הצדוק ששכר את ערי  
השקר במערה אשר בקעת יריחו !"

"לא יתכן ! ובעצם, כאשר אני מהרhar בדרכך... אמנים שם שאג  
ולאחר מכן לחש, אבל יש ביניהם דמיון... מענין, כיצד גלית  
זאת ?"

"מיד תבין ! לאחר מכן נתקלתי בו באישוןليل, כאשר התגנבתם  
מחוץ לחומה אל המגדלים. אחר כך ארבע ל' במנרה שפתחה  
למצצר אנטוניה, נעלם – והחילה שוב במנרה של שמעון בר  
גיורא, כשהוא רוקם עמו קנוינה אפלה להסתגרת. דיקתי בדרכי ?"

"הפל נכוון, אך איןני מבין לאן אתה חותר..."

יוחנן חיך את חיוכו העצוב: "בוא ונבחן את הדברים –

האלמוני מבקש לשים את ידו על אוצר המקדש שהטמן. זה  
הוא חלול הקדש שרק הצדוק מסוגל לו. הצדוק המזול בזמנים  
ובדיןיהם, בתורה ובמצוותה ! ובכן, לפניינו הצדוק המשוטט  
בחפשיות בחצר של שמעון בר גיורא ורוקם עמו קנוינות מרשעות –

ועם זאת צץ הוא במנני בכל מקום: פורץ עם חילינו לנחל  
סקדרון ומשתלשל עמו מן החומה. מסתתר במנרה הסודית  
שחצבנה, וחוצה את הקווים הלווי ושוב. יודע הוא את כל  
הסודות, ואיןו מעריך את חשדו של איש..."

מיهو הצדוק זה בשנותו של שמעון בר גיורא, המרגל המסתובן  
שכל העיר פותחה לפניו. והוא משוטט כרצונו בין שני חלקי  
ומחסן בפניי כל בקעת ?"

השאלה תלטה לרגע בחלל האור ואו קראו שמעיה וטיפתאי פאחד: "יְהוֹשֻׁעַ בֶּן חִנּוֹן, הַמְשֻׁגֵּעַ הַמּוֹפֵר!"

"אמנם כן", מלמל שמעיה בפליאה, "אף שאין להשוות בין קול הזمرة הרם ללחש הארץ, אבל הם כה דומים: חורקים, נצרים – ומצמררים..."

השתיקה שבה לשוד, שתיקת תדקה, וברקע נשמע הקול הנורא:

"הוי הוי, ירושלים

הוי, הוי, הוי!"

"בן", הנחן יוחנן, "גם עתה מתחלק הוא בין החללים ומופר את קינתו. אין הוא נראה לנفسו, הרומאים לא הגיעו לרעה במשגע תמהוני..."

אולם מה מטרתו? לשם מה משוטט הוא בין הרים? את מי הוא מתחפש בשדה הקטל?"

"אותי!" החoir שמעיה.

"בן, אתה... ואין הוא משגע!"

זהו מסנה על פניו של מרגל ערמוני – ועכשו מתחפש הוא את אוצרו האבוד..."

ואז קם טיפתאי מרכזו והושיט את ידו לעבר יוחנן: "הבה, הקפקד – תן לי את גלימתך!"

יוחנן הנחן בראשו, וענה בלחש: "אל נא תחרץ משפט, בטרם תהיה בטוח בצדקה".

הוא הסיר את גלימתו ומסרה לטיפתאי, והלה צרר אותה בזרועו ונעלם במויר המדרגות.

כַּעֲבֵר רָגַע קֶט הַגִּיחָה רָאשׁוֹ שֶׁל טִיפְתָּאי בְּמִדרְגוֹת.

"הַפְּלָל בָּסֶדֶר, הַמִּפְקָד", הַודִּיעָ בְּהַתְּרִגְשּׁוֹת, "בָּאוּ!"

יְוָחָנָן יָרַד אַחֲרָיו בְּמִדרְגוֹת, וְשָׁמַעְיָה יָרַד בְּמַאֲסָף. הֵם נִכְנָסֶר לְאוֹלָם הַלְּשָׁפָה וּמִהְרָוֶה לְפִנְטוֹ הַדְּרוֹמִית, שֶׁם נִפְעָרָה מִחְלָה תְּשֻׁוָּכה מִמְּנָה בְּלִיטה קוֹרָה חֲסָנה. הֵם נִאָחֹזֶה בְּקוֹרָה וְהַחֲלִיקָוּ לְאַרְכָּה לְתוֹךְ הַאֲפָלָה.

כַּעֲבֵר רָגַע אָרֵךְ שֶׁל הַחֲלָקָה מִסְחָרָת מֵצָאוֹ עַצְמָם בְּחִדֵּר אֲפָלוּלִי.

אֵת חַצִּיו טָפֵס מִקְוָה מִים צוֹנְגִים, וּמוֹלֵם הִיא שַׁעַר הַיּוֹצָא אֶל הַעִיר.

הַעֲרֵב יָרַד עַל עִיר הַקְּדָשׁ, אֲבָל בְּחוֹזֵן לֹא שְׁלִיטה אֲפָלָה. בֵּית הַמִּפְקָדָשׁ בָּעָר כְּלַפְּיד עֲנָק וְהָאֵיר בְּנֶגֶה אֲדָמָדָם אֶת הַעִיר, וְקִירוֹתָה הַבְּהָבוֹ בְּצָבָע אַשׁ וּדְרָם...

הֵם מִהְרָוֶה בְּסִמְطָאות הַעֲקָלְקָלוֹת וּעֲשָׂוֹ דָּרְכָם לְעַבְרָ מִעֲרָת צָדְקִיָּהוּ. בְּדָרְךָ לֹא יָכַל עוֹד שָׁמַעְיָה לְהַתְּאֵפָק. הֵוָא אָחֹז בְּזָרוּעוֹ שֶׁל טִיפְתָּאי וּשְׁאָלוֹ בְּלִיהִיטוֹת: "אַנְיִי מִבֵּין מַאוֹמָה, מַאוֹמָה! אָמַר לִי, לְאֵין גַּעֲלָמָת לְפִתְעָ, וְלִשְׁמָ מָה לְקַחְתָּ מִן הַמִּפְקָד אַת גַּלְימָתוֹ? פִּיצְדָּ זֶה הַסְּכִים לְבָזָא עָפָנָג, בָּעוֹד שָׁקָדָם לְכָנָן הַחֲקָשׁ לְהַתְּפִסָּה בְּיַד הַרּוֹמָאִים וּבְכָךְ לְהַפְּסִיק אֶת הַטְּבָח הַנוּרָא?"

"הָאָמָ בְּאַמְתָּה אַינְךְ מִבֵּין, שָׁמַעְיָה?" חִזְקָע טִיפְתָּאי, "לְאַחֲר שִׁיְׁוָחָנָן הַבְּהִיר לְנוּ מִיהוּ הַמְּתַנְּגָל הַאַלְמָנוֹן הַאֲוֹרֵב לְךָ וְחוֹמֵד אֶת אַזְּכָר הַמִּפְקָדָשׁ, וּלְאַחֲר שְׁנוֹכָחָנוּ לְדָרָעָת כִּי הֵוָא מִשְׁוֹטָט בֵּין הַחֲלָלִים וַיְמַחְפֵשׁ אֹתָתָךְ שֶׁם וְכֵי לֹא יָנוֹחַ וְלֹא יַשְׁקַט עַד שִׁימְצָאךְ – נַטְלָתִי אֶת גַּלְימָתוֹ שֶׁל מִפְקָדָנוּ וְהַתְּגַנְּבָתִי בְּעֵד שַׁעַר נִיקְנוֹר אֶל עַזְרָת הַגְּשִׁים. הַקְּרָב נַטְשׁ שֶׁם בְּמַלְא עַזּוֹ וְהַמְּחֹזָה הִיא נֹרָא, נֹרָא... הַמְּנוֹנִי פְּצֹועִים וְחַלְלִים, קְדוּשִׁים וְאוֹיבִים, נַחֲלִי דָם וְגִוִּות. אֲזָקּוֹת

וצירות, נאקות ואנחות... ובתוך מהלך לו יהושע בן חנן מעדרנות, מזמר את קינותו החרגונית ועיניו בולשות סביב ומחפשות את טרפו...

"יהושע" – לחשתי מאחריו.

הוא הסתובב כנשוף נחש, אך נרגע משראני: "הוי הוי, ירושלים", נאנח לעמתי, "הוי הוי..."

"אותי לא תרעה", לחשתי לו, "אתה מחפש את שמעיה מחדיב, אתה חומד את אוצר המקדש..."

פיו נפער בתרהמה ועינוי החגלגלו בחוריין. הוא נרתע לאחוריין. הניף את ידו האחת לגונן על עצמו, וידיו השניה חפשו אחר הפגון החבוי בגלימתו.

"הפח, יהושע", הרגעתו, "בית המקדש עללה באש, זה אוצר שוב לא ימסר לתועדו – אעוז לך למצאו אם תאות לשפטני בו: שמעיה לא יספיקים לעוזם לגלות לך את סודו, אף אם תמצאו יעדיף למות ולקחת עמו את סודו אליו קבר."

הוא יסגור את סודו רק לאדם אחד בלבד: ליוחנן בן לוי, מפקדו הנערץ! לשם כך הבאת עמי את גלימת המצביא. אם תאות להתעטף בה ולהתחזות פמתקד הערכה – יופיע הנער בפנים ויגלה לך את מקום המטען בטרם יפל בשדה הקרב!"

עיניו של יהושע אורו, והוא שמט את גלימתו. חטף מימי את הגלימה, והתעטף בה מיד. הוא ידע מה גדול הסכון שהוא נוטל על עצמו – אבל חמדת הממון העבירה אותו על דעתו!

وعתה, לאחר شبשהה הקרב מושטט משבע חרור טרוף עז הלובש את גלימת המצביא ומתחזה בדמותו – יכול יוחנן לבוא עמו, לרדת במערה צדקהו ולדוח במו פיו לרבן יוחנן בן זכאי על סיוםה הנורא של שליחותו" –



מטרי הפרדסים של יבנה לבלו בצבעי ריק וכחם, והבטים הלבנים שחשו בצלם טבלו ביום של רגע ושלוחה בלב הארץ מפת קרכנות, המובשת והמחבוסת בדמה.

שלושה אנשים שרכו את צעדיהם בין העצים המוריקים. בתפיהם שחות ורגליהם באקיות, ואבק דרכיהם מכסה את קרעם בגידיהם.

הם התקרכבו אל הבטים הלבנים, ונעצרו בתמהון –

מפתח אחד הבטים יצא לקרהם שלושה אנשים. רבן יוחנן בן זכאי צעד במרפץ, ו לצדיו שני תלמידיו המסורים רבי אליעזר ורבי יהושע.

"שלום עליכם, בני", קדם רבי יוחנן את פניהם, ועיניו המPAIRות לטפום באהבה.

"לא, רבי! לשלום מר לי מר", השיב יוחנן בן לוי בקול מרגש. "נכשלתי בשליחותי... בית מקדשנו חרב, ירושלים נהרסה, ותשביך נטבחו לפיה חרב..."

"צדיק הוא ה' כי פיהו מרייתך", צטט רבן יוחנן את פסוקי הakinות, "ונפללה עטרת ראשנו, אוֹי נא לנו כי חטאנו..."

– "מלך התורה קיתה ואינה", המשיך הצעbieא לקונן.

רבן יוחנן הזדקף ועיניו ירו בركים: "לא, בני! מלכת התורה חייה וקיימת, והיא תפרא ותשגש לעולמי עד!"

הצדוקים אבדו ואינם, רקודם בהם המתינו החרבולים – ואלו גחלת התורה לא תכבה. לפיד האמונה עבר מדור לדור, ושילשת הזהב לא תנתק!



יצאנו עתה לגולות ארבה, בינויו יתפזרו בשבעים ארכות ויטלטו על פניהם שבעים ימים. מושטים שונים ומושנים ישלו עליהם גזרות נוראות יפקדו אותם חדים לבקרים. אך לפניו יהלך עמוד אש להנחותנו הדרך: התורה תAIR את נתיבנו, תגרש את חשבת הארץ ותניח לנו חי נצח. כמו אמר דוד מלכנו:

כמעט פלוני בארץ,  
ואני לא עזבתי פקודיך.

נתנו רשיים פח לי,  
מפקודיך לא תעתי.

צר ומצוק מצאוני,  
מצוטיך שעשו!

היא העביר את מפטו אל שמעיה והושיט לעברו את שטיי ידיו –

"בוא, שמעיה", ושמעה קרב בחרdot קדש.

– "זוכר אתה, שמעיה... כאשר הטרפה לאבא של יוחנן בן לוי, הבתחת לי כי בתרם הקרכות תשוב למד בישיבה, ותשקד במשינה מץ עלי מוד התורה הקדושה!"

"כן, רבי, באתי", השיב שמעיה, ומפלולית הפתח הבחן ביעזר המHIGH לעברו באשר.

## אחרית דבר

**ב'** תשעה באב, לפניות ערב, הצת האש בהיכל המקדש. ביום זה המוכן לפרשנות מדורית דורות: ביום זה נגזר על יווצאי מצרים למות בפרק עקב דבת המרגלים, בו חרב בית המקדש הראשון – ועתה חרב בשנית.

כל הלילה בעיר הבית הקדוש, וכל היום שאחריו, האויב עסוק בטבח ובכזה, ולאו טיטוס האזרר פרץ את שעריו לשכונות הקדש ולשדר את אוצרותיהם.

בעיניים נוצחות סקר את ברק הזהב המנסור שנתחם מפליג השרת וחצוצרות הטרופה. שכرون הצעיר בידי קבוצת קליגסים שהתייצב בפנוי כשהיא גוררת עמה שבוי גבה קומה ושותות בתפים.

"המצביא!" קראו החילים בתרועת נצחון, "לכדנו את מפקד  
המלך!"

טיטוס סקר את הגדמות שלפניו. הוא הפיר את אדרת המקדש: מדיה יום ביום עלה מפקד המרד על החומה לסקר את התקדמות הרומיים ולסכל את תכניותיהם – ואף הצליח בכך להפליא... עתה חף טיטוס לראות את אויבו פנים אל פנים, ולהתבונן באדם שהוא לו צרות כה רבות. הוא נען את עיניו בדמות השוחחה וניהם: "אקה הוא אפו מעוזר מהומות? בגלוך נפלו מיטב לוחמי ונתבחו כל אנשיך" –

הלה הזדקף לפתע ונצעץ ברומאי את עיניו היוקדות, והשונא התחלחל ונרעוד. היה זה מבט נורא, בוער באש זרה.

"מטרף האיש", מלמל טיטוס בקול רועד. "הוא יאהו מעלה, כלוחמו ושמרוו למצווד הנצחון!"

ידים חסנות אחזו בזרועתו של השבוי. פיו התעוזה בחיק ששל בוז וממעמקי חזהו עליה חרחור מבעית.

"מטרף לחלוtin!" לחש טיטוס בתהונן. "נראה שהתבוסה בלעה עליו את דעתו..."

ועתה, כאשר המקדש בוער באש, אוצרותיו נשדו ומקדש המרד נשבה – הורה טיטוס לחיליו להפסיק את מעשי הטבח והבזה ולהתפוגן להסתערות על העיר העלונה, מעתם של האזרקים ושמعون בר גיורא מנהיגם.

טיטוס שלח אש בעיר המתהונת, והחל לבנות סוללות לנכח מגדיי העיר העלונה. במשך חדש ימים הביא עצים מפרק ותקים את הסוללות ומכוונות הבקעה, ובشمני לחיש אלול הבקעה החומה ונפל המגדלים. הרומים פרצו אל הרובע וטבחו את תושביו ללא רחם, בזו את אוצרותיו והעליהו באש, ואחרוני המורדים הסתתרו במלחמות הפתלחות אשר בבטן ההר.

יוםו של שמعون בר גיורא בא.

העריץ המתנשא למלאך, אשר כרת ברית עם האזרקים וגרר את ירושלים למלחמה נואלה ראה את עירו בהבקעה, את המקדש עולה באש ואת פקודייו נתבחים בחרב.

הוא נטל עמו את אנשי חבירתו ועם צידה לרבות, מכשורי סתוות וכלי מלאכה, והם ירדו באחת המנזרות הננסיות. הם הגיעו אל קצהו ונטו לוחץ בה הלאה, אף פחים חלק וanol ווואודה

הדלקלה במהירות. אז החלטת שמעון להפתיע את הרומים. הוא לבש מכנסי بد לבנים ועטה על גופו מעיל אריגמן, ועליה פתאמן מן המנהרה בין חרכות המקדש.

הרומים נבָחו מדרמות הרפאים לביישת המלכות אשר יצא לפניהם מתוך עייני המקדש. שמעון נצל את מבוקתם ודרש מהם בשיחנות להביאו לפניהם המצביא.

"אני שמעון בר גיורא, מלך ישראל!" הצהיר לפניו טיטוס, אך הלה כלל לא התרשם מן הדברים הבוטים.

"אין לך הפלך כייחיד", לעג לשמעון, וצוה להביא את יוחנן בן לוי.

שני חילים הביאו את יוחנן. הוא ניצב לפניו טיטוס ונשא את עיניו אל שמעון בר גיורא.

עיניו של שמעון התגללו בחוריין. פיו נפער בתמהון – וואז פרץ באחוק אדיר: "ראו נא ראו, יהושע המשגע בגימלהת המצביא..." – –

טיטוס לא הבין מאיימה. הוא העביר את מבטו מן האחד לשני במובכה אלמת.

שמעון לא נרגע מתחזית האחוק שאחזה בו, ואלו יהושע בן חנן עמד זקור בתרע ועיניו ממקדות בחלל. ולפתע נשא את ידו אל על ופצחה את פיו בקול צורח ונוקב:

"הוּי הוּי, יְרוּשָׁלַם

הוּי הוּי הוּי" – –

"הצילו" – ארח טיטוס – "הוא משגע לחילויטין"!

"הוּי, יְרוּשָׁלַם, הוּי הוּי", ענה לעמתו יהושע בן חנן...

"רק זה חסר לי", קונן טיטוס, שאעלחו לעולה בתהליכיota הנצחון, והויא יתיאב על המזבח ויפצח בקינטו..."

ואמנם, במצעד הנצחון שנערך ברומי נהרג שמעון העריץ קבל עם, ואלו "יוחנן בן לוי" המדפה נדון למסר עולם, ואיש לא ידע את ספת הדבר.

הקדוש ברוך הוא משלם לכל אדם גמולו...

ומה היה גמולו של טיטוס הרשע עצמו?

זאת נראה מיד –

במלחמה הנוראה נפלו בחרב מיליון ומאה אלף איש, מלבד חללי רעב לאין ספור. ובועלות הרומים על העיר האיטה את הפטים על יושביהם והרגו בחרב זקנים וטף, נשים ולוחמים. הם לקחו בשבי רק את הנערים החזקים – וגם הללו גרוו ברעב ברובותיהם כאשר מאנו לאכל את מאכלי הטרפה.

טיטוס הנהיג את שירות השבויים שנותרו בחיותו ויוצא בדרךו לרומא בדרך הקישה. מירושלים לירושלים, וממנה לבירות אשר בלבד, ומשם לסוריה. בכל תקופה במסעו הארך התפאר בנצחונו הגדול וערך משחקי שעשו מזועים, בהם התמודדו שבויים חסרי מגן בחיות טרפ מרעבות ל科尔 צהלהה ההמוני הארץ. אלפי שבויים חסרי ישע שפעו במלתאות החיות, וגנותו של טיטוס הרקיעה שחפים.

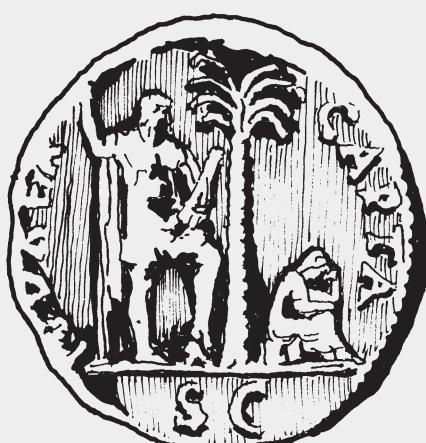
בסוריה צוה להטיין ספינה בהמון כלי המקדש השודדים והפליג בה לרומי, להתייאב בפני אבו מנצח.

יעף הים, ומה נחשולי ענק. בקש להטביע את הספינה על נסיעה ומטעה.

אמר טיטוס השחאן: "במדפה אני שאלקי היהודים מראה את

גבוקתו רק בַּיִם... בָּא פְּרֻעָה – טבעו בַּיִם סָוִיף, בָּא סִיסְרָא – טבעו בְּנֵחֶל קִישׁוֹן, וְאֵף אָוֹתִי מַבְקֵשׁ הוּא לְהַטְבִּיעַ בַּיִם! אֲםַגְבּוֹר הוּא – יָעַלְהָ לִיְבָשָׁה וַיַּעֲשֵׂה עַמִּי מְלָחָמָה..."

יצאה בת קול וְאָמַרָה לוֹ: "רְשָׁעַ בֶּן רְשָׁע, בֶּן בְּנוֹ שֶׁל עָשָׂו הָרְשָׁע! בְּרִיהַ קָלָה יִשְׁלַׁי בְּעוֹלָמִי, וַיַּתְוֹשׁ שָׁמָה. עָלָה לִיְבָשָׁה, וַיַּעֲשֵׂה עַמִּי מְלָחָמָה!"



טייטוס הנפיק מطبع מיוחד לציון נצחונו, ובו עומד זקוף וגאה, ולמרגלותיו יושבת בת ציון ומבהה את חורבנה... אך טיטוס הרשע חלק ואיננו ושמו מנואץ לעדר – ואלו בת ציון תיכון לנצח ומיחלת לבוראה שיגאלנה במרה.

עלָה לִיְבָשָׁה, בָּא יַתְוֹשׁ וַנְכַנֵּס בְּחַטָּמוֹ, וַנְקַרְבֵּן בְּמָחוֹ שְׁבַע שָׁנִים. כִּשְׁמַת, פְּצַעַו אֶת מָחוֹ, וּמְצָאוּ בָוּ יַתְוֹשׁ גָּדוֹל בְּצַפּוֹר דָּרוֹר... לִפְנֵי מוֹתוֹ צֹהָה כִּי יְשַׁרְפּוּ אֶת גּוֹפָתוֹ וַיִּפְזְּרוּ אֶת אָפָרוֹ עַל פְּנֵי שְׁבַע יָמִים, כִּדְיַי שָׁאַלְקִי יִשְׂרָאֵל לֹא יַכְהֵה בָוּ אֶת חָרְנוֹן... לִימִים, כִּאֵשֶׁר בְּקַשׁ אָוְנְקָלוֹס לְהַתְגִּיר, הָעַלְהָ אֶת דָודוֹ טִיטּוֹס בָּאוֹב, בְּכַשְׁוֹף. הַוּפִיעָה לִפְנֵינוּ רַוְחָו שֶׁל טִיטּוֹס. שְׁאַלוּ אָוְנְקָלוֹס: "מַי חָשָׁב בְּעוֹלָם הָאָמָת?"

אמר לו: "ישראל".

שָׁאלוּ: "זֹמְהוּ הַעֲנֵשׁ שְׁקִבְלָת בָּעוֹלָם הָאָמֶת?"

עֲנָהּוּ: "אָתוֹ עֲנֵשׁ שְׁגָרָתִי עַל עַצְמִי... בְּכָל יוֹם מִכְנָסִים אֵת אֲפִרִי וְדָנִים אֲוֹתִי – וַאלְאֵר מִכְן שׂוֹרְפִים אֲוֹתִי מְחֻדָשׁ וּמְפֹזָרים – בְּכָל יוֹם מִכְנָסִים יְמִים" – –

בן יָאָבוֹ כֵל אַוְיְבֵיךְ הֵ! ?

וּבָעוֹד טִיטוֹס נְדוֹן לְדָרָאוֹן עוֹלָם וּלְקָלָלָת נְצָח, פְּרָחָה מִמְלָכָת הַתּוֹרָה בְּכָל עַזָּה. רַבֵּן יוֹחָנָן בֶן זְכָאי הַגִּנְחִימָה בִּיבְנָה אֶת הַיסּוֹדוֹת הָאִתְּנוּם לְקִיּוֹם הַגְּנִיחִי שֶׁל אַמְתָנוֹ עַד לְבִיאַת הַגּוֹאֵל.

הוּא כָּנָס לִיבְנָה אֶת כֵל זְקִנִי דָוָרוֹ, אֶת חַבְרִיוֹ מִנְעָרָה רַבִי דָוָסָא בֶן הַרְפִינָס וּשְׁמוֹאֵל הַקְטָן, רַבִי שְׁמַעוֹן אִישׁ הַמִּצְפָה וּזְקִנִי בְּתִירָא, אֶת רַבִי צְדּוֹק וּרַבִי אַלְיעָזָר בֶן יַעֲקֹב.

הוּא כָּנָס לִשְׁמָם אֶת פָּלְמִיקִיו הַנְּאָמְנוּם: רַבִי אַלְיעָזָר בֶן הַוּרְקָנוֹס וּרַבִי יְהוֹשָׁעַ, רַבִי אַלְעָזָר בֶן עֲרָך וּרַבִי שְׁמַעוֹן בֶן נְמָנָאֵל וּרַבִי יוֹסֵי הַפְּהָן, רַבִי זְכָרִיה בֶן הַקָּצָב וּרַבִי פְּפִיס, רַבִי טְרָפּוֹן וּרַבִי עֲקִיבָא.

וְכָבֵר גָּדָל לְתִפְאָרָת הַדָּוָר הַחֲדָשׁ, פְּרִי הַהְלּוּלִים שֶׁל יִשְׁיבָת יִבְנָה הַמִּפְּאָרָת: רַבִי אַלְעָזָר בֶן עֲזָרִיה וּרַבִי שְׁמַעוֹן, בֶן זָוָמָא וּרַבִי יוֹחָנָן בֶן נּוֹרִי, בֶן עַזָּאֵיל וּרַבִי יוֹחָנָן בֶן בְּרוּקָא.

וּבִישִׁיבָה כָּבֵר מִסְטוֹפְפִים הַפָּלְמִידִים שִׁיְהִיוּ לְתִפְאָרָת הַדָּוָר הַבָּא: רַבִי מָאִיר וּרַבִי שְׁמַעוֹן בֶן יוֹחָנָן, רַבִי יְהוֹדָה וּרַבִי יוֹסֵי בֶן חַלְפְּתָא, רַבִי אַלְעָזָר בֶן שְׁמַוּעֵל וּרַבִי נְתָן, רַבִי אַלְיעָזָר וּרַבִי יוֹסֵי הַגְּלִילִי.

וְהַמּוֹנִי תַּלְמִידֵיכֶם – וְהַרִי דַי אֵם נְזִכֵּר אֶת עָשָׂרִים וּאַרְבָּעָה אֶלָף תַּלְמִידִיו שֶׁל רַבִי עֲקִיבָא לְבָדוֹ!

ובראוש כלם העמיד רבן יוחנן את רבנן גמליאל הנשיה מצאצאיו של היל הזקן – מירע דוד מלך ישראל.

ושלשלת הזקן הלכה ונוטה, למוד התורה פרח והחצצם בהדריכת מאות התנאים הקדושים ורבבות תלמידיהם עד לימי רבנו הקדוש מחבר המשנה – ובמשך דורות האמוראים הקדושים עד לרביבא ורב אשיה חותמי התלמוד – ובימות רבנן סבוראי והגאוןים, ורבותינו הראשונים והאחרונים – והכל נובע ממעינה של יבנה וחכמיה, מפעלו של רבנן בן זפא – ראש מקדחת התורה !

מאה ועשרים שנה חי רבנן בן זפא, כימי חייו של היל הזקן רבו ושל משה רבינו מקבל התורה.

בעת פטירתו נכנסו אצלו תלמידיו. הדריכם רבם הקדוש וברכם, ובשעת פטירתו אמר: "הכינו כסא לחזקיהו מלך יהוּדָה שְׁבָא" – חזקיהו מלך יהוּדָה שחק את קשר שבן ישראל לאביהם שבשים, שהיה פטרון של היישוב הקדושים והאדיר את למוד התורה – ובזכותו נגע ה' את צבא סנחריב לפניו חומות ירושלים – חזקיהו המלך בא ללוות את רבנן בן זפא, הצדיק הקדוש, שבזכותו נצלחה מזמת האזרקים והרומאים ייחדו לאבד את עם ישראל ותורתו.

האזרקים והרומאים גם יחד אבדו בתרום הנשיה והקעו לדראון עולם –

ורבן יוחנן בן זפא ותלמידיו, תורתו ודרך מאירים את נתיבנו לעולמי עד !

## מקורות

לְאֵין כִּי יָסֶף – אֲבָל כֹּל מַהְלָךְ הַמְּלֻחָה מִסְפֵּר זֶה  
בְּהִוִּיתוֹ, אֲנָשִׁים, מִקּוּמוֹת וּמִאָרוּעָות. מִנְפִּילָה גָּמְלָא, וְעַד לְגִיחַת  
שְׁמַעַן בֶּר גַּיּוֹרָא מִהְמַנְהָרָה.

מִפְּלָאִים هֵם הַמִּאָרוּעָות, וּמִפְּלָאִים עוֹד יוֹתֵר הָאֲנָשִׁים. וּכְיֵין  
שְׁהַדְּבָרִים נִלְקְטוּ מִמּוֹקוֹרוֹת שָׁוֹגִים, מִצְאָתִי לְנַכּוֹן לְצִיּוֹן לְהַלֵּן לְפִי  
סִידָּר הַפְּרָקִים.

בָּרְצֹנִי לְעַמְּדָה עַל שְׂוִתִּי נַקְדוֹת.

הַאַחַת, הַהַשְׁקִפָּה עַל רַיב הָאֲחִים. בָּגָמְרָא צִינָה שְׁנָאת הָאֲחִים  
בְּגַלְמַיִם הַחֲרֵבָן. יוֹסֵף בֶּן מַתְתִּיהוּ הַאֲרִיךְ בְּפִרטִיהָ, אֲבָל בְּעִינֵינוֹ הַיּוֹ  
כָּל הַמּוֹרְדִּים "פְּרִיצִים וּשׂוֹדִידִים", יוֹחָנָן וּשְׁמַעַן בְּאֶחָד – זֹהִי  
הַשְׁקִפָּתוֹ הַמּוֹכַנְתָּה שֶׁל הַצּוֹפָה בְּנַעֲשָׂה מִמְּתַחְנָה הַלְּגִיּוֹן, וְחוֹסָה בְּצִלּוֹ  
שֶׁל טִיטּוֹס... זָכוֹר לְטוֹב הַגָּאוֹן רַבִּי יַצְחָק אַיִזְיק הַלְּוִי בְּסִפְרוֹ  
"דָּרוֹת הַרְאָשׁוֹנִים" (ח"א פָּרָק חַמִּישִׁי, מִסּוֹף פָּרָק ז' וְעַד פָּרָק  
ט') שַׁהְצִבֵּעַ עַל הַהַבְּדִיל הַתְּהוּמִי בֵּין יוֹחָנָן בֶּן לְוִי הַסְּרָר לִמְרוֹת  
רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זְפָאִי וּרְבָּן שְׁמַעַן בֶּן גַּמְלַיאֵל וּמִנְסָה לְבִיסָּס אֶת  
מִמְלְכַת הַתּוֹרָה, לְבֵין שְׁמַעַן בֶּר גַּיּוֹרָא, הַלְּסָטִים הַמְּתַנְשָׂא לִמְלָךְ  
וּמִתְקַבֵּל בִּזְרוּעָות פְּתֻוחָות עַל יְדֵי חֶבְרָה הָאָדוֹקִים – וְאַנִּי הַלְּכָתִי  
בְּנַתִּיבָּוֹ וְהָאָרֶתִי לְאוֹרֹו אֶת מַהְלָךְ הַמְּלֻחָה בָּלְהָ.

הַפְּרָט הַשְׁנִי הוּא הַעֲדַף הַמּוֹקוֹרוֹת, הַסּוֹתְרִים לְעַתִּים הָאַחַד

את רעהו. בראש ובראשונה, ולא כל השווה, נתנה הבכורה לדעת ובותינו ז"ל בוגרין ובמדרשים. מסורתם וקבלתם וראייתם הזכה עדיפה אף על עדותו של יוסף בן מתתיהו בן התקופה, שבנוסף להיותו נוטה לצד הצדוקים וחוסה בצל הרומים (במוכחה בארכיות ב"דורות הראשונים" שם, פרקים א-ח) הרי יש ביניהם גם הבדל מהותי ותhomי. היטיב להגדיר הגאון הקדוש רבינו צדוק הכהן מלובלין (בפסרו "אור זרוע לצדיק", דף כד, ב):

"יוסף הכהן סופר היה, ולא נביא או בעל רוח קדש. וכותב מה שכותב כפי מה שידע ושמע וראה, וכפי מה שהיה בלבו ודעתו ודרכו, ולפיכך אי אפשר לדעת מפיו את האמת הברורה, בשל הסבות האמורות. אבל רבותינו ז"ל היה כלם בעלי רוח קדש כידוע, וידעו כל הדברים שבלב ואת הספרים אשר לא התרפרסמו, ולא נטו לאחד מן הצדדים, אלא אמרו האמת כאמור היא – וזהו מקור השנאים שביניהם".

בין "יוסיפון" ל"מלחמות היהודים", השתדלתי לחת את הבכורה ל"יוסיפון" אשר היה למראה עיני ובותינו הקדושים ז"ל, פמפרט ב"מבוא היוסיפון".

מקורות לפסק א': העלאת כספי מחצית השקל בשירות מזינות – פילון, "הפלאות אל גיאוס", עמ' 216. פשר שם גםלא – "מלחמות היהודים" ספר ד' פ"א (ב"יוסיפון" פרק עד מבאר טעם אחר). הקרב על גמלא – "מלחמות", שם. וב"יוסיפון" איןנו. לפסק ב': רשות פלורוס – "מלחמות" ספר ב' פרקים יד-כ. "יוסיפון" פרק ס' ד. ממלה כתורה – "דורות הראשונים" ח"א ברוך ה' פרקים ג-ח. המוזן שנאנגר בירושלים – גטיןנו; "יוסיפון" ע"ט. הלהשנות הצדוקים על המרד – גטין שם, "יוסיפון" ס"ה, ס"ג.

לפסק ג': פתיחת שעריו החיקל מעצם – יומא לט: "יוסיפון" צ"ד, "מלחמות" ספר ו' פרק ה'. בית שני עסקו בתורה – יומא ט: קנית הבחנה בכיס על ידי הצדוקים – תוספתא פסחים נ"ו. חמיס המעשרות – שם, סוף סוטה. כפיקתם בנזוק המים – סכה מה: שני עבודת יום

הכפריים – יומא יט: רבי יושע אל המזביר את השם בסלודין – פיויט אלה אゾפה". המרחק בין יריחו וירושלים – "מלחמות" ספר ד' פרק ח. הפרעות בסוריה – "יוסיפון" ס"ד, "מלחמות" ספר ב' פרק י"ח.

לפרק ד': שמעון בר גיורא ומעיליו – "יוסיפון" ע"ו, "מלחמות" ספר ב' פרק ט. המןתו לירושלים על ידי האזרקים – "יוסיפון" שם. "מלחמות" ספר ד' פרק טו. מיפוי יוחנן למפקד העיר. "יוסיפון" שם, פ"ב. "מלחמות" ספר ד' פרק ג', ז. מצור שמעון על שער ירושלים – גטין נ"ו. ספרה של מערה צדקיהו – מלכים ב', כ"ה ד' וברש"י ור"ק שם.

לפרק ה': יריחו על שם ריח הקטרת – תמיד ל... על שם הירח – "יוסיפון". סעודת עברו החודש – סנהדרין י"ב, ע: הדשו למפרע על פי עדים מאחרים – שיטת הרמב"ם בהלכות קידוש החודש פרק ג' הלכה טז. יט.

לפרק ו': רצון האזרקים להג את הפסח בשבט – תוספთא ר"ה כב: ע"ש תוד"ה להטעות. פלייטי ירושלים סובבו בבקעת יריחו – "מלחמות" ספר ד' פרק ז.

לפרק ז': מללי קיסריה ומומי אלכסנדריה – "מלחמות" ספר ב' פרק י. לפרק ט: חומת הענק של העזירה – "מלחמות" ספר ה פרק ח. אפיי השישי של בית המקדש בגלי הים – בבא בתרא ד, ספה נא: (וב)"מלחמות" שם סותר את דברי עצמו). בתר הזהב שעיל ראשו – "מלחמות" ספר ה פרק ח'.

לפרק י': פאור רבצי ירושלים – "מלחמות" ספר ה' פרק ד'. מצודה אנטוניה – שם פרק ה. צבiatric הפליסטראות בשחר – "מלחמות" ספר ה' פרק ו'.

לפרק י"א: עומדות היו רגליינו במערה – מפות י. בחרבי ובקשתי – פריגום אונקלוס בראשית מ"ח כ"ב. בבא בתרא קכ"ג. חובל על מפני שמן – סנהדרין ס"ט.

לפרק י"ב: הרפה למדתי מרבותי – סנהדרין ס"ח. מעולם לא הקדימו אדם לשולם – ספה כה.

לפרק י"ג: מצות שמירת המקדש – ספרי זוטא פרשת קרח, משנה ריש

מדות. חרבנה הלילי של ירפה – "מלחמות" ספר ג', פרק ז'. הקול קול יעקב – גטין נ"ז: שמואל הקטן – ירושלמי עבודה זהה פ"ג ה"א, ירושלמי סוף סוטה. סנהדרין י"א. צומו של רבי צדוק – גטין נ"ו. רבי אליעזר היה חתנו של רשב"ג, נשוי לאמא שלום בתו. שיר של ראש חדש – ראש השנה לא. קול שעורי המקדש בהפתחות – תמיד לח. מקבלים רק עדים מקרים לבית הדין – ראש השנה כב: בית הדין ידע מראש את הסתרות הרואה – ראה בארכיות בהלכות חדש פרקים ו-י"ט, ושם פרק י"ז הכו"ז על הספרים שחברו בני יששכר יודעי בינה לעתים בזמן הנבאים בענין זה. דיני הומה – ריש מכות.

לפרק י"ד: ריב"ז היה פהן – הקדמת הרמב"ם לזרעים, רשי"י שבת לד', מתוספთא פרה פ"ג ואלהות פ"י". ויעין בתוספות מנוחות כא: קבלת חברות – רמב"ם הלכות טמא מומ' הילכה א-ה. יהושע בן חנן וומרתו – "יוסיפון" סוף פרק צד, "מלחמות" ספר ו' פרק ה. לשפת הגות פתוחה לעזירה – יומא כ"יוסיפון" ו"מלחמות", שהיתה הצד בית יעוז). שירות הלוים, התקיעות וההשתחוואות – סוף פמ"ד. משתחוים ברוחה – אבות פ"ה מ"ח. שעורי ניקור – יומא ל"ח. מותות הזוב שבדי הלוים – עדות הנציב הרומי בספר "שפט מיהודה". מראה בית המקדש – בכא בתרא ד, סכח נא: נברשת הזוב – יומא לו. עמידי יכין ובצע – מלכים א', כא. גפן הזוב – תמיד לב. שירות הפגנים – פסחים ס"ד. פסח בשבת – שם ס"ו.

לפרק ט"ו: חייב אדם להקביל פניו רבו ברגל – ראש השנה טז: ספה כו: פגישת ריב"ז ואבא סיקרא, יציאתו מירושלים ופגישתו עם אספסינוס – גטין נ"ו, אבות דרבי נתן י"ד, מדרש איכה א, לא. התגירותו של גרון – גטין שם, ויעין ב"סדר הדורות". סיקרא אפשר את המעבר – בן מאיר ב"ען יעקב" גטין שם. נוטלים עצה ומסליקים הנחש – פרשתיו לפי המהרש"א גטין שם, ורש"י פרשו באפן אחר.

לפרק ט"ז: החומות המקיפות את העיר – "מלחמות" ספר ה' פרק ד. מתקפת הקדרון – "מלחמות" ספר ה' פרק ב' (וב"יוסיפון" פ"א בהרחה).

לפרק י"ז: הקשות מודדות החומה – "מלחמות" ספר ה' פרק ג', יוסיפון פ"ב. הפרעות המגנים – שם פרק ו'. בניית המגדלים – שם פרק ז'. הריסתם – שם, יוסיפון פ"ג.

**לפרק י"ח :** ריב האחים מאפשר**הבקעת החומה** – "יוסיפון" פ"ג.  
המחלכת בין שמי החומות – "יוסיפון" שם, "מלחמות" שם פרק ח. מפלת  
אנטיווכוס – "מלחמות" שם פרק יא, "יוסיפון" פ"ו. **המנרהה** – **מלחמות**  
שם, וב"יוסיפון" פ"ז בשינוי.

**לפרק כ"א :** **שלטון רומי** – "מלחמות" ספר ב' פרק טז. רכו<sup>ו</sup> המכח  
מול מצודת אנטוניה – שם ספר ה' פרק י'ב. **התמורות הצבאי** – שם  
פרק י"א. **mphisor בעצים** – **מלחמות** שם, ספר ו' פרק א'. סכוי אחרון  
– **יוסיפון** פ"ח, **מלחמות** שם, **החזמה שהתגלתה ושבקעטה** – "מלחמות  
שם", "יוסיפון" צא. יז בפתחו – פגנית כח: **ההמיד שבת עקב מחסור**  
**בכהנים תמיימים** – "מלחמות" ספר ו' פרק ב'. שלושים אלף הלווחמים  
– **יוסיפון** צ"ב. **נסיגת הרומים** – "יוסיפון" שם. "מלחמות" שם.  
**מלפהת האש** – פנ"ל. **כנית הרומים בשנית** – "יוסיפון" צ"ג **מלחמות** שם  
פרק ד'. **השער על באש** – "יוסיפון" צ"ד. **הלוויים התבלבלתי בשיר של**  
יום – ערךין יא. **תענית כ"ט ותוספות שם**. **הכהנים קופצים לאש** –  
"מלחמות" ספר ו' פרק ה'. **דברי ימי רומי** סי' (דבר שמןאים אלף  
הכהנים שהפilio עצם לאש היה בחרבן הבית הראשון, כך כתוב ב"ילקוט  
מעם לוזו", דברים) **זועות טיטוס בקראש הקדרשים** – בגטין נ"ו בהרחה.

**לפרק כ"ד :** **המלחמה שתחת לשכת בית המזק – תמיד ל"ב.**  
לאחרית דבר: **תשעה באב** – פגנית כ. **שלוחה העיר התחתונה באש** –  
"מלחמות" ספר ו' פרק ו', "יוסיפון" צ"ד. **הקרב על העיר העליונה** –  
"מלחמות" שם פרק ח', ספר ז' פרק ב'. סופו של שמעון – "מלחמות"  
ספר ז' פרק ב'. סופו של יוחנן – שם ספר ו' פרק ט. **הנופלים והשבויים**  
**מלחמה** – שם ספר ו' פרק ט, **יוסיפון** צה. **מסעו של טיטוס – "מלחמות"**  
ספר ז' פרק ב'. **זועות ההתעללות** – שם פרק ג'. **הפלגתו של טיטוס**  
וגמרו – גטין נ"ו. **שנותיו של רבן יוחנן בן זכאי** – סנהדרין מ"א, ראש  
השנה לא: **חזקיהו מלך יהודה – סנהדרין** צ"ד.